ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [*YVES BOT*] SECINĀJUMI,

sniegti 2009. gada 26. martā [1]

Satura rādītājs

I — Atbilstošās tiesību normas . . . . . I - 8699

II — Atbilstošie fakti . . . . . I - 8701

III — Tiesvedība Pirmās instances tiesā un pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 8703

IV — Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi . . . . . I - 8704

V — Apelācijas sūdzību pamati . . . . . I - 8705

A — *Erste* izvirzītie pamati (C-125/07 P) . . . . . I - 8705

B — *RZB* izvirzītie pamati (C-133/07 P) . . . . . I - 8706

C — *BA-CA* izvirzītie pamati (C-135/07 P) . . . . . I - 8707

D — *ÖVAG* izvirzītie pamati (C-137/07 P) . . . . . I - 8709

VI — Apelācijas sūdzību apvienošana un to izskatīšana šajos secinājumos . . . . . I - 8710

VII — Ievada apsvērumi . . . . . I - 8710

A — Par Tiesas īstenotās pārbaudes apjomu attiecībā uz šīm apelācijas sūdzībām I - 8711

B — Pret konkurenci vērstu darbību un nolīgumu kontroles tiesiskais un faktu konteksts . . . . . I - 8713

VIII — Par pamatiem, kuri saistīti ar EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu . . . . . I - 8716

A — Par pirmo pamatu, kas saistīts ar to, ka nepareizi novērtēts nosacījums par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm . . . . . I - 8716

1) Par pirmo pamata daļu, kas saistīta ar nepareizu vērtējumu par aizliegtas vienošanās, kura attiecas uz visu valsts teritoriju, spēju būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm . . . . . I - 8719

1 — Oriģinālvaloda — franču.

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8719

b) Vērtējums . . . . . I - 8720

2) Par otro pamata daļu, kas saistīta ar nepareizu Pirmās instances tiesas vērtējumu aizliegtās vienošanās pārrobežu ietekmes vispārīga vērtējuma dēļ . . . . . I - 8724

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8724

b) Vērtējums . . . . . I - 8725

i) Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar Kopienu judikatūras nepareizu piemērošanu un vērtējumu . . . . . I - 8725

— Par iepriekš minēto spriedumu lietā *VGB* u.c./Komisija . . . . I - 8725

— Par iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c. I - 8728

ii) Par to, ka Pirmās instances tiesas konkrētā tirgus definēšanas analīze bijusi nepareiza, nepietiekama un pretrunīga . . . . . I - 8729

— Par veidu, kādā Pirmās instances tiesa vērtē iebildumus, kuri saistīti ar konkrētā tirgus nepareizu definīciju . . . . . I - 8729

— Par pamatojuma nepietiekamību un pretrunīgumu . . . . . I - 8732

— Par nepareizu atsaukšanos uz spriedumu lietā *SPO* u.c./ Komisija . . . . . I - 8734

3) Par trešo pamata daļu, kas saistīta ar to, ka nav pierādīta aizliegtās vienošanās būtiska ietekme uz tirdzniecību Kopienā . . . . . I - 8734

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8734

b) Vērtējums . . . . . I - 8735

4) Par ceturto pamata daļu, kas saistīta ar to, ka nav analizēta aizliegtās vienošanās faktiskā ietekme uz tirgu . . . . . I - 8736

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8736

b) Vērtējums . . . . . I - 8736

B — Par otro pamatu, kas saistīts ar nepareizu atbildības attiecināšanu par pārkāpumu . . . . . I - 8737

1) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8737

2) Vērtējums . . . . . I - 8738

IX — Par pamatiem, kas saistīti ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, jo, vērtējot pārkāpuma smagumu un naudas soda pamatapmēru, esot pieļautas tiesību un pamatojuma kļūdas un pārkāptas tiesības uz aizstāvību . . . . . I - 8742

A — Par pirmo pamatu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā saistībā ar vērtējumu par pārkāpuma smagumu . . . . . I - 8742

1) Par pirmo pamata daļu, kas saistīta ar Pamatnostādnēm neatbilstīgu vērtējumu . . . . . I - 8744

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8744

b) Vērtējums . . . . . I - 8745

2) Par otro pamata daļu, kas saistīta ar pārkāpuma "rakstura" nepareizu vērtējumu . . . . . I - 8746

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8746

b) Vērtējums . . . . . I - 8747

3) Par trešo pamata daļu, kas saistīta ar "pārkāpuma faktiskās ietekmes uz tirgu" nepareizu novērtējumu . . . . . I - 8749

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8749

b) Vērtējums . . . . . I - 8749

i) Kopienu tiesu pieeja . . . . . I - 8751

ii) Mans viedoklis . . . . . I - 8755

4) Par ceturto pamata daļu, kas saistīta ar "konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjoma" nepareizu novērtējumu . . . . . I - 8758

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8758

b) Vērtējums . . . . . I - 8758

5) Par piekto pamata daļu, kas saistīta ar to, ka Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi izvirzīto apsūdzību izlases veida ietekmi un nav izpildījusi pienākumu norādīt pamatojumu . . . . . I - 8759

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8759

b) Vērtējums . . . . . I - 8760

6) Par sesto pamata daļu, kas saistīta ar to, ka nav veikts pārkāpuma smaguma vispārīgs novērtējums . . . . . I - 8761

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8761

b) Vērtējums . . . . . I - 8761

7) Par septīto pamata daļu, kas saistīta ar nepareizu novērtējumu par apelācijas sūdzību iesniedzēju dalījumu kategorijās . . . . . I - 8762

a) Apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītie iebildumi . . . . . I - 8763

i) Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar to, ka decentralizēto nozaru banku tirgus daļu piedēvēšana centrālajiem uzņēmumiem ir prettiesiska . . . . . I - 8763

— Par piedēvēšanas principu un šajā nolūkā izmantotajiem vērtēšanas kritērijiem . . . . . I - 8763

— Par Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta, soda samērīguma principa, principa par personisku atbildību par konkurences tiesību pārkāpumiem un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu . . . . . I - 8764

ii) Par otro pamatu, kas saistīts ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu I - 8765

iii) Par trešo iebildumu, kas saistīts ar to, ka nepareizi novērtēta loma un funkcijas, kādas centrālajiem uzņēmumiem ir banku grupās . . I - 8766

iv) Par ceturto iebildumu, kas saistīts ar to, ka nepareizi noteiktas *Erste* un krājbanku grupas tirgus daļas . . . . . I - 8766

v) Par piekto iebildumu, kas saistīts ar faktu un pierādījumu sagrozīšanu . . . . . I - 8767

b) Vērtējums . . . . . I - 8768

i) Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar to, ka decentralizēto nozaru banku tirgus daļu piedēvēšana centrālajiem uzņēmumiem ir prettiesiska . . . . . I - 8768

B — Par otro pamatu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā, pamatojuma trūkumu un pierādījumu sagrozīšanu attiecībā uz atbildību mīkstinošu apstākļu esamību . . . . . I - 8770

a) Par pirmo pamata daļu, kas saistīta ar to, ka Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi *ÖVAG* pasīvas vērotājas lomu . . . . . I - 8771

i) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8771

— Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar Pirmās instances tiesas pilnvaru nepareizu izmantojumu . . . . . I - 8771

— Par otro iebildumu, kas saistīts ar to, ka izmantots nepareizs vērtēšanas kritērijs . . . . . I - 8771

— Par trešo iebildumu, kas saistīts ar Pirmās instances tiesai iesniegto pierādījumu sagrozīšanu . . . . . I - 8771

— Par ceturto iebildumu, kas saistīts ar pretrunu pamatojumā . . . . I - 8772

ii) Vērtējums . . . . . I - 8772

b) Par otro pamata daļu, kas saistīta ar Pirmās instances tiesas nepareizu vērtējumu par valsts iestāžu dalību banku "apaļajos galdos" . . . . . I - 8773

i) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8773

ii) Vērtējums . . . . . I - 8774

c) Par trešo pamata daļu, kas saistīta ar to, ka Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi sanāksmju publisko raksturu . . . . . I - 8776

i) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8776

ii) Vērtējums . . . . . I - 8776

C — Par trešo pamatu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā, vienlīdzīgas attieksmes, tiesiskās paļāvības aizsardzības un tiesību uz aizstāvību ievērošanas principa pārkāpumu un nepietiekamu un pretrunīgu pamatojumu attiecībā uz Paziņojuma par sadarbību D daļas piemērošanu . . . . . I - 8777

1) Par pirmo pamata daļu, kas saistīta ar nepareizu Pirmās instances tiesas analīzi par Komisijas rīcības brīvību un pašas tiesas pārbaudi . . . . . I - 8780

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8780

b) Vērtējums . . . . . I - 8780

2) Par otro pamata daļu, kas saistīta ar tiesību kļūdām Paziņojuma par sadarbību piemērošanā . . . . . I - 8781

a) Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar to, ka izmantots nepareizs vērtēšanas kritērijs un pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips . . . I - 8781

i) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8781

ii) Vērtējums . . . . . I - 8782

b) Par otro iebildumu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā, vērtējot uzņēmumu sadarbības apjomu, vienlīdzīgas attieksmes, tiesiskās paļāvības aizsardzības un tiesību uz aizstāvību ievērošanas principa pārkāpumu un nepietiekamu un pretrunīgu pamatojumu . . . . . I - 8783

i) Par pirmo *RZB* argumentu, kas saistīts ar to, ka nepareizi novērtēts uz informācijas pieprasījumiem sniegto atbilžu brīvprātīgais raksturs un pārkāptas tiesības uz aizstāvību . . . . . I - 8784

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8784

— Vērtējums . . . . . I - 8785

ii) Par otro argumentu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā saistībā ar kopīgā faktu izklāsta vērtējumu . . . . . I - 8788

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8788

— Vērtējums . . . . . I - 8789

iii) Par trešo argumentu, kas saistīts ar nepareizu vērtējumu par to, ka *RZB* atzinusi, ka pārkāpumam ir pret konkurenci vērsts mērķis, un ar vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu . . . . . I - 8790

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8790

— Vērtējums . . . . . I - 8790

iv) Par ceturto argumentu, kas saistīts ar pierādīšanas pienākuma apvēršanu saistībā ar *RZB* sadarbības nozīmi un uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu . . . . . I - 8791

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8791

— Vērtējums . . . . . I - 8791

v) Par piekto argumentu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā un pretrunīgu pamatojumu Pirmās instances tiesas analīzē par *BA-CA* iesniegto papildu dokumentu nozīmi . . . . . I - 8792

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8792

— Vērtējums . . . . . I - 8793

vi) Par sesto argumentu, kas saistīts ar to, ka nav ņemtas vērās *BA-CA* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem . . . . . I - 8794

— Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8794

— Vērtējums . . . . . I - 8794

3) Par trešo pamata daļu, kas saistīta ar to, ka nav ievērotas tiesības uz aizstāvību, ciktāl tās ietver tiesības tikt uzklausītam . . . . . I - 8795

a) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8795

b) Vērtējums . . . . . I - 8795

D — Par ceturto pamatu, kas saistīts ar to, ka pārkāptas tiesības uz aizstāvību, ciktāl tās ietver tiesības tikt uzklausītam, un nav izpildīts Pirmās instances tiesas pienākums norādīt pamatojumu saistībā ar tās secinājumiem par lūgumiem samazināt naudas sodus . . . . . I - 8796

1) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8796

2) Vērtējums . . . . . I - 8796

X — Par pārsūdzētā sprieduma atcelšanas sekām . . . . . I - 8798

A — Par pirmo pamatu, kas saistīts ar pārkāpuma smaguma un naudas soda pamatapmēra nepareizu novērtējumu, ņemot vērā, ka nav pierādīta aizliegtās vienošanās faktiska ietekme uz tirgu . . . . . I - 8798

1) Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8798

2) Vērtējums . . . . . I - 8799

B — Par otro pamatu, kas saistīts ar nepareizu vērtējumu par Erste, *RZB* un *ÖVAG* klasifikāciju kategorijās, lai novērtētu pārkāpuma smagumu, kā arī aprēķinātu naudas soda pamatapmēru . . . . . I - 8804

1) Par strīdīgo lēmumu . . . . . I - 8804

2) Lietas dalībnieku argumentu kopsavilkums . . . . . I - 8805

3) Vērtējums . . . . . I - 8806

XI — Par tiesāšanās izdevumiem . . . . . I - 8816

XII — Secinājums . . . . . I - 8817

1. Šīs lietas pamatā ir apelācijas sūdzības, ko iesniegušas četras Austrijas bankas, proti, *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*[2] (C-125/07 P), *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG*[3] (C-133/07 P), *Bank Austria Creditanstalt AG*[4] (C-135/07 P) un *Österreichische Volksbanken AG*[5] (C-137/07 P), par Pirmās instances tiesas 2006. gada 14. decembra spriedumu apvienotajās lietās *Raiffeisen Zentralbank Österreich* u.c./Komisija[6].

2. Ar pārsūdzēto spriedumu Pirmās instances tiesa būtībā apstiprināja Komisijas Lēmumu 2004/138/EK[7], ar kuru tika konstatēta minēto uzņēmumu dalība vairākos nolīgumos un saskaņotās darbībās Austrijas banku produktu un pakalpojumu tirgū, kas ir pretrunā EKL 81. pantam. Tomēr, pārbaudījusi Eiropas Kopienu Komisijas konstatējumus attiecībā uz pārkāpuma ilgumu un banku sadarbību ar Komisiju, Pirmās instances tiesa mainīja *Österreichische Postsparkasse AG* (turpmāk tekstā — "*PSK*") noteikto sodu.

3. Šajās apelācijas sūdzībās to iesniedzējas apstrīd Pirmās instances tiesas analīzi attiecībā uz EKL 81. panta 1. punkta piemērošanai nepieciešamajiem nosacījumiem un it īpaši nosacījumu par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm. Turklāt tās pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā esot pārkāpusi Padomes Regulas Nr. 17[8] 15. panta 2. punktu, naudas soda aprēķina nolūkā nepareizi novērtējot pārkāpuma smagumu. Visbeidzot, apelācijas sūdzību iesniedzējas izvirza vairākus iebildumus attiecībā uz Pirmās instances tiesas vērtējumu par atbildību mīkstinošu apstākļu esamību un apelācijas sūdzību iesniedzēju sadarbības apjomu procesa laikā.

4. Šajos secinājumos es Tiesai ierosinu atcelt pārsūdzēto spriedumu, jo Pirmās instances tiesa pieļāvusi divas kļūdas tiesību piemērošanā, novērtējot pārkāpuma smagumu naudas soda pamatapmēra aprēķina mērķim.

5. Es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi pirmo kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka Komisija drīkstēja pamatoties uz aizliegtas vienošanās īstenošanu, lai secinātu, ka pārkāpumam ir faktiska ietekme uz tirgu. Turklāt es uzskatu, ka tā ir pieļāvusi otro kļūdu tiesību piemērošanā un pārsūdzētajā

2 — Turpmāk tekstā — "*Erste*".

3 — Turpmāk tekstā — "*RZB*".

4 — Turpmāk tekstā — "*BA-CA*". *BA-CA* ir uzņēmums, kas izveidojies, 1998. gada septembrī *Bank Austria AG* (*BA*) apvienojoties ar *Creditanstalt AG* (*CA*). Sabiedrības nosaukums mainīts 2002. gada 13. augustā.

5 — Turpmāk tekstā — "*ÖVAG*".

6 — No T-259/02 līdz T-264/02 un T-271/02 (Krājums, II-5169. lpp.; turpmāk tekstā — "pārsūdzētais spriedums").

7 — 2002. gada 11. jūnija lēmums par EK līguma 81. panta piemērošanas procedūru (lietā COMP/36.571/D-1, Austrijas bankas — "*Lombard* klubs") (OV 2004, L 56, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "strīdīgais lēmums").

8 — 1962. gada 6. februāra Regula: Pirmā regula par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp., OV Īpašais izdevums latviešu valodā 08. sēj., 1. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 1999. gada 10. jūnija Regulu (EK) Nr. 1216/1999 (OV L 148, 5. lpp.; turpmāk tekstā — "Regula Nr. 17"). Jānorāda, ka šī regula ir aizstāta ar Padomes 2002. gada 16. decembra Regulu (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

spriedumā radījusi pamatojuma pretrunu, lemjot, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu un aprēķinātu naudas soda pamatapmēru, Komisija drīkstēja *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* kā centrālajiem uzņēmumiem piedēvēt to decentralizēto nozaru banku tirgus daļas, kaut arī vienlaikus tā neapsūdzēja tās par minēto banku prettiesisko rīcību.

6. Ciktāl lieta, manuprāt, ir izskatīšanas stadijā, es ierosināšu Tiesai saskaņā ar Tiesas Statūtu 61. panta pirmo daļu pašai pieņemt galīgo nolēmumu par šiem diviem atcelšanas pamatiem, kas izvirzīti tiesvedībā Pirmās instances tiesā. Pēc lēmuma izskatīt lietu pēc būtības pieņemšanas es ierosināšu Tiesai atcelt strīdīgā lēmuma 3. punktu un, īstenojot tās neierobežoto kompetenci, noteikt katram attiecīgajam uzņēmumam uzliekamā naudas soda apmēru.

I — Atbilstošās tiesību normas

7. Ar EKL 81. pantu ir aizliegti "visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū".

8. Ja ir pārkāpta šī norma, Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu var "uzlikt uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām soda naudas [naudas sodus] [no] 1000 līdz 1 [miljonam euro] vai lielākā apmērā, bet nepārsniedzot 10 % no katra pārkāpēja uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma".

9. Lai nodrošinātu Komisijas lēmumu pārskatāmību un objektivitāti gan no uzņēmumu, gan no Kopienu tiesu viedokļa, Komisija 1998. gadā publicēja pamatnostādnes, kurās tā izklāsta metodi naudas soda noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu [9].

10. Pamatnostādņu 1. punktā paredzēts, ka, aprēķinot naudas sodu apmēru, attiecīgo pamatapmēru nosaka, ņemot vērā Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā minētos kritērijus, proti, pārkāpuma smagumu un ilgumu.

11. Pirmkārt, novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā raksturs, faktiskā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt, un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjoms

9 — Pamatnostādnes sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes").

(Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas pirmā daļa). Šajā kontekstā pārkāpumi tiek klasificēti trijās kategorijās, proti, "sīkāki pārkāpumi", par kuriem iespējamā naudas soda apmērs ir no 1000 līdz 1 miljonam euro, "smagi pārkāpumi", par kuriem naudas sods var būt no 1 miljona līdz 20 miljoniem euro, un "sevišķi smagi pārkāpumi", par kuriem sods pārsniedz 20 miljonus euro (Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas otrās daļas pirmais līdz trešais ievilkums).

12. Otrkārt, pārkāpumu smagumu vērtē, ņemot vērā katra attiecīgā uzņēmuma iezīmes. Katrā no minētajām kategorijām izraudzīto sodu līmenis dod iespēju uzņēmumiem piemērot diferencētu pieeju, ņemot vērā izdarīto pārkāpumu raksturu. Komisija papildus ņem vērā attiecīgo uzņēmumu faktisko ekonomisko spēju radīt kaitējumu un nosaka naudas sodu tādā apmērā, lai nodrošinātu, ka tam ir preventīvs raksturs (Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas ceturtā daļa). Šajā posmā Komisija var klasificēt uzņēmumus dažādās kategorijās un attiecībā uz katru uzņēmumu diferencēt naudas soda pamatapmēru.

13. Treškārt, Komisija ņem vērā pārkāpuma ilgumu.

14. Saskaņā ar Pamatnostādņu 2. un 3. punktu Komisija pēc tam var ņemt vērā noteiktus atbildību pastiprinošus vai mīkstinošus apstākļus, lai attiecīgi palielinātu vai samazinātu [soda] pamatapmēru.

15. Turklāt saskaņā ar Pamatnostādņu 4. punktu Komisija var piemērot savu 1996. gada 18. jūlija paziņojumu par naudas sodu neuzlikšanu vai to apmēra samazināšanu lietās par aizliegtām vienošanām [10]. Tajā ir paredzēti nosacījumi, ar kādiem uzņēmumi, kas sadarbojas ar Komisiju ar aizliegtu vienošanos saistītas izmeklēšanas laikā, var tikt atbrīvoti no naudas soda vai tiem var tikt samazināts naudas sods, kas citādi tiem būtu jāsamaksā.

16. Paziņojuma par sadarbību D daļa ir formulēta šādi:

"Naudas soda apmēra ievērojams samazinājums

1. Ja uzņēmums sadarbojas, neizpildot visus B un C daļā uzskaitītos nosacījumus, tam

10 — OV C 207, 4. lpp.; turpmāk tekstā — "Paziņojums par sadarbību".

naudas soda apmēru samazina par 10 % līdz 50 % no soda, kas tam tiktu uzlikts gadījumā, ja tas nebūtu sadarbojies.

II — Atbilstošie fakti

18. Turpmāk sniegts no pārsūdzētā sprieduma izrietošo faktu kopsavilkums.

2. Par tādu var uzskatīt gadījumu, ja:

— pirms paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas uzņēmums iesniedz Komisijai informāciju, dokumentus vai citus pierādījumus, ar kuru palīdzību tiek apstiprināts izdarītais pārkāpums,

19. Politiskā partija *Freiheitliche Partei Österreichs* 1997. gada 30. jūnijā iesniedza sūdzību par astoņām Austrijas kredītiestādēm, par kurām pastāvēja aizdomas, ka tās ir piedalījušās nolīgumos un/vai saskaņotās darbībās, kas ir pretrunā EKL 81. pantam. Komisija 1998. gada jūnijā šajos uzņēmumos veica nepieteiktas pārbaudes un vēlāk, 1998. gada septembrī, tiem nosūtīja informācijas pieprasījumu. Galvenās attiecīgās bankas izteica priekšlikumu "sadarboties" ar Komisiju lietas izmeklēšanā.

— pēc paziņojuma par iebildumiem saņemšanas uzņēmums informē Komisiju, ka tas neapstrīd faktus, ar kuriem Komisija pamato savas apsūdzības." [Neoficiāls tulkojums]

20. 1999. gada 13. septembrī Komisija astoņām bankām nosūtīja 1999. gada 11. septembrī pieņemto paziņojumu par iebildumiem. Tām bija piekļuve lietas materiāliem un tās ir iesniegušas savus rakstveida apsvērumus. Tāpat tās ir tikušas nopratinātas. Pēc tam Komisija 2000. gada 22. novembrī nosūtīja papildu paziņojumu par iebildumiem, par kuru attiecīgie uzņēmumi varēja izteikt savus rakstveida un mutvārdu apsvērumus. Komisija šiem uzņēmumiem būtībā pārmeta, ka tie īstenojuši tā dēvēto "*Lombard*

17. Vispārīgas piezīmes veidā jānorāda, ka Pamatnostādņu 5. punkta a) apakšpunkta pirmajā daļā ir noteikts, ka naudas soda galīgais apmērs nekādā gadījumā nedrīkst pārsniegt 10 % no uzņēmumu apgrozījuma pasaulē, kā noteikts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā.

tīklu", proti, virkni regulāru sanāksmju, kurās tie regulāri saskaņoja savu rīcību saistībā ar galvenajiem rādītājiem, kas attiecas uz konkurenci Austrijas banku produktu un pakalpojumu tirgū.

21. 2002. gada 11. jūnijā Komisija pieņēma strīdīgo lēmumu.

22. Komisija konstatētos faktus kvalificēja kā saliktu ilgtermiņa pārkāpumu. Uzņēmumi, kuriem tika adresēts strīdīgais lēmumus, tika izraudzīti, pamatojoties uz to, cik bieži tie piedalījušies galvenajos "apaļajos galdos", un uz to nozīmi Austrijas banku tirgū to lieluma dēļ.

23. Strīdīgajā lēmumā skaidrots, ka Austrijā banku savstarpējiem nolīgumiem, it īpaši par procentu likmēm un komisijas maksām, ir senas tradīcijas, kas daļēji sakņojas valsts tiesību aktos. Šie tiesību akti tika atcelti, vēlākais, 1994. gada 1. janvārī, kad Austrijas Republika pievienojās Eiropas Ekonomikas zonai (EEZ) un stājās spēkā Likums par banku sistēmu (*Bundesgesetz über das Bankwesen*) [11]. Neraugoties uz to, Komisija norādīja, ka kredītiestādes turpināja slēgt nolīgumus institucionalizēta un cieša banku "apaļo galdu" tīkla ietvaros.

11 — *BGBl.* 3903/1993.

24. Strīdīgajā lēmumā skaidrots, kā šis veidojums, kas bija daudzveidīgs gan formas, gan saturiskā ziņā, deva iespēju tajā ietilpstošiem uzņēmumiem regulāri saskaņot savu uzvedību tirgū, it īpaši attiecībā uz procentu likmēm un banku komisijas maksām.

25. "*Lombard* klubs" bija augstākais orgāns, un tajā ietilpa galveno Austrijas banku vadības pārstāvji. Zemākā līmenī atradās tehniski "apaļie galdi", kas attiecās uz konkrētiem produktiem (kredītiem, noguldījumiem), vai specializēti "apaļie galdi", kas cita starpā bija veltīti operācijām ar uzņēmumiem (piemēram, ar "brīvo profesiju" segmentu), privātpersonām (piemēram, "hipotekāro kredītu loža") vai ar konkurenci saistītām tēmām (piemēram, klubs "Eksports"). Visās Austrijas federālajās zemēs notika arī reģionāli "apaļie galdi". Komisija uzsver īpašo lomu, kāda bija centrālajiem uzņēmumiem, ko ikdienā dēvē par jumta sabiedrībām, attiecībā uz to decentralizēto nozaru koordinēšanu un pārstāvību, proti, krājbanku nozari attiecībā uz *Erste*, *RZB* nozari attiecībā uz *RZB* un krājaizdevu sabiedrību nozari attiecībā uz *ÖVAG* [12].

12 — Kā Pirmās instances tiesa norādījusi pārsūdzētā sprieduma 6. punktā, Austrijā tiek nošķirtas bankas, kuru struktūra ir veidota vienā līmenī, un banku grupas, kuru struktūra ir veidota vairākos līmeņos un kuras tiek sauktas arī par "decentralizētām" bankām.

26. Strīdīgā lēmuma 1. punktā Komisija ir norādījusi, ka astoņas bankas, kurām bija adresēts minētais lēmums, ir izdarījušas EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, piedaloties nolīgumos un saskaņotās darbībās par cenām, banku komisijas maksām un citiem konkurences rādītājiem, kuru mērķis laika posmā no 1995. gada 1. janvāra līdz 1998. gada 24. jūnijam bija ierobežot konkurenci Austrijas banku produktu un pakalpojumu tirgū.

27. Minētā lēmuma 2. punkts uzliek attiecīgajiem uzņēmumiem pienākumu nekavējoties izbeigt pārkāpumu.

28. Atbilstoši strīdīgā lēmuma 3. punktam Komisija katram no šiem uzņēmumiem uzlika naudas sodu, tostarp naudas sodu 37,69 miljonu euro apmērā *Erste*, 30,38 miljonu euro naudas sodu *RZB*, 30,38 miljonu euro naudas sodu *Bank Austria AG* un 7,59 miljonu euro naudas sodu *ÖVAG*.

29. Šie naudas sodi tika aprēķināti, pamatojoties uz metodiku, kas izklāstīta Pamatnostādnēs, un uz Paziņojumu par sadarbību.

30. Attiecībā uz pārkāpuma smagumu Komisija banku sanāksmes ir kvalificējusi kā sevišķi smagu EKL 81. panta pārkāpumu, konkrētā ģeogrāfiskā tirgus salīdzinoši nelielajam izmēram neiespaidojot šo vērtējumu. Tad Komisija nolīgumu dalībniekus ir sadalījusi piecās kategorijās atkarībā no to tirgus daļām. Jumta sabiedrībām tā piedēvējusi to decentralizēto nozaru banku tirgus daļas.

31. Attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Komisija ir ņēmusi vērā laika posmu no 1995. gada 1. janvāra līdz 1998. gada jūnijam. Ņemot vērā šo ilgumu, naudas soda pamatapmēru tā palielināja par 35 %.

32. Komisija attiecībā uz šīm bankām nav atzinusi nekādus atbildību mīkstinošus apstākļus. Tomēr saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību Komisija strīdīgā lēmuma adresātēm naudas sodu ir samazinājusi par 10 %, jo tās "nav apstrīdējušas" faktiskos apstākļus.

III — Tiesvedība Pirmās instances tiesā un pārsūdzētais spriedums

33. Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegts 2002. gada 30. augustā, *RZB* un vēlāk *Erste*, *BA-CA* un *ÖVAG* ar prasības pieteikumiem, kas iesniegti 2002. gada 2. septembrī, kā arī

citas bankas, kurām adresēts strīdīgais lēmums, cēla prasības atcelt minēto lēmumu.

34. Ar pārsūdzēto spriedumu Pirmās instances tiesa noraidīja prasītāju prasības un piesprieda tām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

IV — Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

35. Atbilstoši Tiesas Statūtu 56. pantam *Erste* ar apelācijas sūdzību, kas Tiesas kancelejā iesniegta 2007. gada 2. martā, un *RZB*, *BA-CA* un *ÖVAG* ar apelācijas sūdzībām, kas Tiesas kancelejā iesniegtas 2007. gada 6. martā, ierosināja apelācijas par pārsūdzēto spriedumu.

36. *Erste*, *RZB*, *BA-CA* un *ÖVAG* prasījumi Tiesā ir šādi:

— pirmkārt, atcelt pārsūdzēto spriedumu tiktāl, ciktāl ar to noraidīta apelācijas sūdzību iesniedzēju iesniegtā prasība atcelt tiesību aktu, un atcelt strīdīgo lēmumu;

— pakārtoti, samazināt naudas sodu, kas tām uzlikts saskaņā ar minētā lēmuma 3. punktu;

— jebkurā gadījumā piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un,

— visam pakārtoti, *Erste* un *ÖVAG* arī lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto spriedumu un nodot lietu atkārtotai izskatīšanai Pirmās instances tiesā.

37. Komisijas prasījumi Tiesai visās lietās ir šādi:

— pilnībā noraidīt apelācijas sūdzību iesniedzēju apelācijas sūdzības;

— atstāt spēkā pārsūdzēto spriedumu un

— piespriest apelācijas sūdzību iesniedzējām atlīdzināt šajā tiesvedībā radušos tiesāšanās izdevumus.

V — Apelācijas sūdzību pamati

A — Erste *izvirzītie pamati (C-125/07 P)*

38. *Erste* izvirza trīs pamatus, ar kuriem tā vēlas panākt vai nu apstrīdētā lēmuma pilnīgu atcelšanu, vai tai uzliktā naudas soda apmēra samazināšanu.

39. Saistībā ar pirmo pamatu *Erste* norāda uz EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Šis pamats iedalāms divās daļās:

— pamata pirmā daļa ir saistīta ar to, ka nepareizi novērtēts nosacījums par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, un

— pamata otrā daļa ir saistīta ar kļūdu tiesību piemērošanā saistībā ar pārkāpuma attiecināmību.

40. Saistībā ar otro pamatu *Erste* norāda, ka ir pārkāpts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, jo ir nepareizi novērtēts pārkāpuma smagums un naudas soda pamatapmērs. Lai pamatotu šo pamatu, *Erste* apstrīd dalījumu kategorijās, ko Komisija bija veikusi naudas soda aprēķina nolūkā. Šādā kontekstā šo pamatu veido divas daļas:

— pirmā daļa ir saistīta ar kļūdām tiesību piemērošanā, kas pieļautas, *Erste* piedēvējot krājbanku decentralizētās nozares tirgus daļas, un

— otrā daļa ir saistīta ar to, ka nepareizi noteiktas *Erste* un krājbanku decentralizētās nozares tirgus daļas.

41. Visbeidzot, trešajā pamatā *Erste* norāda, ka ir pārkāptas tiesības uz aizstāvību, jo paziņojumā par iebildumiem nebija minēts Komisijas nodoms *Erste* piedēvēt krājbanku decentralizētās nozares tirgus daļas.

B — RZB *izvirzītie pamati (C-133/07 P)*

42. Arī *RZB* izvirza trīs pamatus, kuru nolūks būtībā ir panākt vai nu strīdīgā lēmuma pilnīgu atcelšanu, vai tai uzliktā naudas soda apmēra samazināšanu.

— pirmajās trīs daļās *RZB* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nav pareizi novērtējusi attiecīgi pārkāpuma raksturu, tā faktisko ietekmi uz tirgu un tirgus ģeogrāfisko apjomu;

— lai pamatotu ceturto daļu, tā apgalvo, ka Pirmās instances tiesa, neņemdama vērā izvirzīto apsūdzību selektivitāti, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā;

— piektajā daļā *RZB* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav veikusi vispārīgu pārkāpuma smaguma analīzi, un

43. Pirmajā pamatā *RZB* apstrīd EKL 81. panta 1. punkta pārkāpuma esamību, jo nepareizi novērtēts nosacījums par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

— lai pamatotu sesto daļu, *RZB* kritizē dalījumu kategorijās, ko Komisija bija veikusi naudas soda aprēķina nolūkā. Tā apstrīd tai piedēvētās decentralizētās nozares tirgus daļas, un šajā sakarā izvirza piecus iebildumus. Pirmkārt, šādai piedēvēšanai neesot juridiska pamata. Otrkārt, ar to tiekot pārkāpts princips par faktiskajiem apstākļiem atbilstošu sodu, treškārt, princips par personisku atbildību par konkurences tiesību pārkāpumiem un, ceturtkārt, vienlīdzīgas attieksmes princips. Visbeidzot, pārsūdzētā sprieduma pamatojums šajā jautājumā esot pretrunīgs.

44. Lai pamatotu otro pamatu, *RZB* norāda, ka ir pārkāpts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, jo pārkāpuma smaguma analīze veikta nepareizi un tajā pieļautas kļūdas tiesību piemērošanā. Šis pamats iedalāms sešās daļās:

45. Lai pamatotu trešo pamatu, *RZB* norāda uz tiesību kļūdām Paziņojuma par sadarbību

D daļas piemērošanā. Šis pamats iedalāms divās daļās:

pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā apvērsusi pierādīšanas pienākumu attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzējas sadarbības nozīmi un tādējādi pārkāpusi tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

— pirmā daļa ir saistīta ar to, ka izmantots nepareizs vērtēšanas kritērijs. Šajā sakarā *RZB* izvirza divus iebildumus, kuri pamatojas, pirmkārt, uz atpakaļejoša spēka aizlieguma principa pārkāpumu un, otrkārt, uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu;

C — BA-CA *izvirzītie pamati (C-135/07 P)*

— otrā daļa ir saistīta ar to, ka nepareizi novērtēts *RZB* sadarbības apjoms procesa laikā, un tā iedalāma četros iebildumos:

46. *BA-CA* izvirza četrus pamatus, kas visi vērsti uz to, lai panāktu, ka tiek samazināts apmērs naudas sodam, kas tai uzlikts saskaņā ar strīdīgā lēmuma 3. punktu.

— pirmie trīs iebildumi pamatojas, pirmkārt, uz nepareizu vērtējumu par to, vai atbildes uz informācijas pieprasījumiem bijušas brīvprātīgas, otrkārt, uz kļūdu tiesību piemērošanā, vērtējot kopīgo faktu izklāstu, un, treškārt, uz nepareizu vērtējumu par *RZB* atzīšanos, ka pārkāpumam ir bijis pret konkurenci vērsts mērķis, un

47. Pirmajā pamatā *BA-CA* norāda, ka ir pārkāpts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, jo esot nepareizi novērtēts pārkāpuma smagums un it īpaši pārkāpuma faktiskā ietekme uz tirgu. Šo pamatu veido divas daļas:

— lai pamatotu ceturto iebildumu, apelācijas sūdzības iesniedzēja

— pirmā ir saistīta ar to, ka nepareizi novērtēta banku "apaļo galdu" radīto ekonomisko seku esamība, un

— otrā ir saistīta ar to, ka pārkāpti pierādīšanas procedūras principi.

48. Lai pamatotu otro pamatu, *BA-CA* norāda uz atbildību mīkstinošo apstākļu nepareizu novērtējumu. Šis pamats iedalāms divās daļās:

— pirmajā daļā *BA-CA* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav ņēmusi vērā noteiktu valsts iestāžu dalību sanāksmēs, un

— lai pamatotu otro daļu, apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka Pirmās instances tiesa, neņemdama vērā "apaļo galdu" publisko raksturu, ir pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā.

49. Trešajā pamatā *BA-CA* norāda uz dažādām kļūdām tiesību piemērošanā, kā arī pamatprincipu pārkāpumu Paziņojuma par sadarbību D daļas piemērošanā. Šis pamats sastāv no trim daļām:

— lai pamatotu pirmo daļu, *BA-CA* apstrīd Pirmās instances tiesas analīzi attiecībā uz Komisijas rīcības brīvību un pašas tiesas kontroli;

— otrā daļa ir saistīta ar to, ka izmantots nepareizs vērtēšanas kritērijs un pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips un tiesiskās paļāvības aizsardzības princips;

— trešā daļa ir saistīta ar to, ka nepareizi novērtēts *BA-CA* sadarbības apjoms. Šī daļa iedalāma četros iebildumos:

— pirmie divi iebildumi ir saistīti ar to, ka nepareizi novērtēta, pirmkārt, kopīgā faktu izklāsta nozīme un, otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegto papildu dokumentu nozīme;

— trešajā iebildumā *BA-CA* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav ņēmusi vērā tās atbildes uz paziņojumu par iebildumiem, un

— ceturtais iebildums ir saistīts ar to, ka pārkāptas tiesības tikt uzklausītam.

50. Lai pamatotu ceturto pamatu, *BA-CA* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa savos secinājumos par lūgumiem samazināt naudas sodus nav ievērojusi apelācijas sūdzības iesniedzēju tiesības uz aizstāvību tiktāl, ciktāl tās ietver tiesības tikt uzklausītam.

D — ÖVAG *izvirzītie pamati (C-137/07 P)*

51. Tāpat kā *Erste* un *RZB* arī *ÖVAG* izvirza trīs pamatus, kuru nolūks būtībā ir panākt vai nu strīdīgā lēmuma pilnīgu atcelšanu, vai Komisijas noteiktā naudas soda apmēra samazināšanu.

52. Pirmajā pamatā *ÖVAG* apstrīd EKL 81. panta 1. punkta pārkāpuma esamību, jo esot nepareizi novērtēts nosacījums par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm. Šis pamats iedalāms trīs daļās:

— pirmā daļa attiecas uz tiesību un pamatojuma kļūdām saistībā tikai ar valsts līmeņa aizliegtas vienošanās spēju ietekmēt tirdzniecību Kopienā;

— otrā daļa attiecas uz kļūdām tiesību piemērošanā, ko Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi, vispārīgi vērtējot aizliegtās vienošanās pārrobežu ietekmi. Šajā sakarā apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirza divus iebildumus, kuri pamatoti, pirmkārt, ar Kopienu judikatūras nepareizu vērtējumu un, otrkārt, ar to, ka konkrētā tirgus noteikšanas analīze bijusi nepareiza, nepietiekama un pretrunīga, un

— trešā daļa attiecas uz to, ka pārsūdzētajā spriedumā nav pierādīta aizliegtās vienošanās faktiskā ietekme uz tirgu.

53. Otrajā pamatā apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka ir pārkāpts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, jo pārkāpuma smaguma

novērtējums un it īpaši dalījums kategorijās, ko Komisija bija veikusi naudas soda aprēķina nolūkā, bijuši nepareizi.

54. Trešajā pamatā *ÖVAG* norāda uz kļūdām tiesību piemērošanā, pamatojuma neesamību un faktu sagrozīšanu attiecībā uz atbildību mīkstinošu apstākļu novērtējumu.

57. Otrkārt, es izvērtēšu pamatus, kuru nolūks ir panākt, lai tiktu samazināts apmērs naudas sodam, ko Komisija noteikusi minētā lēmuma 3. punktā. Šajā sakarā es analizēšu pamatus, kuri saistīti ar to, ka nepareizi novērtēts pārkāpuma smagums un nepareizi veikts apelācijas sūdzību iesniedzēju dalījums kategorijās. Pēc tam es izvērtēšu pamatus, kuri attiecas uz novērtējumu par atbildību mīkstinošiem apstākļiem un uzņēmumu sadarbību procesa laikā. Visbeidzot, es pievērsīšos pēdējam *BA-CA* izvirzītajam pamatam, kas saistīts ar to, ka pārkāptas tiesības uz aizstāvību un nav izpildīts pienākums norādīt pamatojumu.

VI — Apelācijas sūdzību apvienošana un to izskatīšana šajos secinājumos

55. Tā kā izskatāmās lietas ir saistītas, saskaņā ar Reglamenta 43. pantu tās sprieduma taisīšanai ir tikušas apvienotas. Ņemot vērā, ka daži apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītie pamati pārklājas, esmu izvēlējies skaidrības labad tos skatīt kopīgi.

58. Pirms analīzes uzsākšanas vēlos ievadam sniegt dažus apsvērumus, lai paskaidrotu atbilstošās tiesību normas, saskaņā ar kurām Tiesa izskatīs šīs apelācijas sūdzības.

VII — Ievada apsvērumi

56. Veicot šo analīzi, es, pirmkārt, izvērtēšu pamatus, kuru nolūks ir pilnībā apšaubīt strīdīgā lēmuma likumību. Šajā sakarā es analizēšu pamatus, kuru nolūks ir apstrīdēt, ka ir bijis pārkāpts EKL 81. panta 1. punkts, kā norādīts minētā lēmuma 1. punktā.

59. Šie apsvērumi, no vienas puses, attiecas uz Tiesas īstenoto pārbaudi apelācijas sūdzības gadījumā un, no otras puses, uz pret konkurenci vērstas rīcības izmeklēšanas un sodīšanas tiesisko un faktu kontekstu.

A — Par Tiesas īstenotās pārbaudes apjomu attiecībā uz šīm apelācijas sūdzībām

60. Apelācijas sūdzības gadījumā Tiesas uzdevums aprobežojas ar to, ka jāizvērtē, vai Pirmās instances tiesa, veicot savu pārbaudi, nav pieļāvusi kādu kļūdu tiesību piemērošanā.

61. Saskaņā ar EKL 225. panta 1. punktu un Tiesas Statūtu 58. panta pirmo daļu apelācijas sūdzību Tiesai var iesniegt tikai par tiesību jautājumiem un tai jāpamatojas uz to, ka Pirmās instances tiesa nav bijusi kompetenta, pārkāpusi reglamentu vai pārkāpusi Kopienu tiesību aktus. Turklāt saskaņā ar Tiesas Reglamenta 112. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunktu apelācijas sūdzībā jānorāda izvirzītie tiesību pamati un argumenti.

62. Pamatojoties uz šīm normām, Tiesa ir konkretizējusi par Pirmās instances tiesas spriedumiem iesniegto apelācijas sūdzību pieņemamības nosacījumus.

63. Pirmkārt, Tiesa uzskata, ka apelācijas sūdzībā jābūt skaidri norādītiem elementiem, kas tiek kritizēti spriedumā, kuru tiek lūgts atcelt, kā arī juridiskajiem argumentiem, kuri konkrētā veidā pamato šo lūgumu [13].

64. Otrkārt, Tiesa uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs nevar Tiesā pirmo reizi izvirzīt tādus pamatus un argumentus, ko tas nebija izvirzījis Pirmās instances tiesā. Tādējādi lietas dalībniekam tiktu atļauts lūgt Tiesai risināt strīdu, kas ir plašāks par strīdu, kuru ir izskatījusi Pirmās instances tiesa, kaut arī Tiesas kompetence apelācijas tiesvedībā ir ierobežota [14].

65. Treškārt, Tiesa uzskata, ka apelācijas sūdzība nav pieņemama, ja tās iesniedzējs tikai atkārto vai burtiski atveido pamatus un argumentus, ko tas jau bija iesniedzis Pirmās instances tiesā, un ne paskaidro, ne arī norāda spriedumā, iespējams, pieļautās kļūdas tiesību piemērošanā. Tiesa uzskata, ka šādā gadījumā apelācijas sūdzība faktiski ir uzskatāma par pieteikumu, kas apelācijas sūdzības iesniedzējam rada iespēju panākt, lai Pirmās instances tiesā iesniegtā prasība vienkārši tiktu izskatīta atkārtoti, taču tas neietilpst Tiesas kompetencē [15]. Savukārt, ja apelācijas sūdzības iesniedzējs apstrīd Pirmās instances tiesas veikto Kopienu tiesību interpretāciju vai piemērošanu, apelācijas procesā var no jauna izskatīt pirmajā instancē pārbaudītos tiesību jautājumus. Tiesa uzskata, ka, ja apelācijas

13 — 1998. gada 28. maija spriedums lietā C-7/95 P *Deere*/Komisija (*Recueil*, I-3111. lpp., 19. punkts un tajā minētā judikatūra).

14 — 2006. gada 21. septembra spriedums lietā C-167/04 P *JCB Service*/Komisija (Krājums, I-8935. lpp., 114. punkts un tajā minētā judikatūra).

15 — Skat. it īpaši 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija (*Recueil*, I-123. lpp., 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

sūdzības iesniedzējs nevarētu pamatot savu apelāciju ar pamatiem un argumentiem, kas jau tikuši izmantoti Pirmās instances tiesā, minētais apelācijas process daļēji zaudētu savu jēgu [16].

66. No iepriekš minētajām normām arī izriet, ka apelācijas sūdzības var pamatoties vienīgi uz pamatiem par tiesību normu pārkāpumiem. Pamati par faktu novērtējumu principā tiek uzskatīti par nepieņemamiem, izņemot divus judikatūrā skaidri paredzētus gadījumus.

67. Principā vienīgi Pirmās instances tiesas kompetencē ir konstatēt un izvērtēt faktus. Tāpat vienīgi tās kompetencē ir novērtēt, kāda nozīme ir piešķirama apstākļiem, kas tai darīti zināmi, ja pierādījumi, ar ko tā ir pamatojusi faktus, ir iegūti likumīgi un ir ievēroti vispārējie tiesību principi, kā arī procesuālās normas, kas ir piemērojamas jautājumā par pierādīšanas pienākumu un pierādījumu sniegšanu [17].

68. Šajā gadījumā Tiesas kompetencē saskaņā ar EKL 225. pantu ir vienīgi pārbaudīt minēto faktu juridisko kvalifikāciju un tiesiskās sekas, ko no tās secinājusi Pirmās instances tiesa [18].

69. Tādējādi EKL 81. panta un Regulas Nr. 17 15. panta īstenošanas kontekstā Tiesas veicamajai pārbaudei ir divi mērķi. Pirmkārt, Tiesai ir jāizvērtē, kādā mērā Pirmās instances tiesa ir juridiski pareizi ņēmusi vērā visus apstākļus, kam ir būtiska nozīme, novērtējot uzņēmuma rīcības smagumu, ņemot vērā EKL 81. pantu un Regulas Nr. 17 15. pantu. Otrkārt, tai jāpārbauda, vai Pirmās instances tiesa ir no tiesību viedokļa pietiekami atbildējusi uz visiem apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītajiem argumentiem, kas vērsti uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu [19]. Tomēr Tiesai taisnīguma apsvērumu dēļ nav jāaizstāj ar savu novērtējumu Pirmās instances tiesas novērtējums, ko tā, īstenojot tai piešķirto neierobežoto kompetenci, ir veikusi, lemjot par uzņēmumiem uzlikto naudas sodu apmēru [20].

70. Kā jau iepriekš esmu norādījis, ir divi gadījumi, kad Tiesa var izskatīt iebildumus par konstatētajiem faktiem un šo faktu vērtējumu [21].

16 — 2007. gada 18. janvāra spriedums lietā C-229/05 P *PKK* un *KNK*/Padome (Krājums, I-439. lpp., 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Iepriekš minētais spriedums lietā *JCB Service*/Komisija (107. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2007. gada 10. maija spriedums lietā C-328/05 P *SGL Carbon*/Komisija (Krājums, I-3921. lpp., 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

18 — Skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *JCB Service*/Komisija (106. punkts un tajā minētā judikatūra) un *SGL Carbon*/Komisija (41. punkts un tajā minētā judikatūra).

19 — Skat. 1998. gada 17. decembra spriedumu lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe*/Komisija (*Recueil*, I-8417. lpp., 128. punkts), 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-359/01 P *British Sugar*/Komisija (*Recueil*, I-4933. lpp., 47. punkts), 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (Krājums, I-5425. lpp., 244. punkts), kā arī 2007. gada 8. februāra spriedumu lietā C-3/06 P *Groupe Danone*/Komisija (Krājums, I-1331. lpp., 69. punkts).

20 — Skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Baustahlgewebe*/Komisija (129. punkts), *British Sugar*/Komisija (48. punkts) un apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (245. punkts).

21 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *PKK* un *KNK*/Padome (35. punkts).

71. Pirmais gadījums ir tad, ja apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir izdarījusi konstatējumu, kura neprecizitāte izriet no lietas materiāliem.

72. Otrais gadījums ir, ja apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir sagrozījusi tai iesniegtos pierādījumus. Šādā gadījumā Tiesa, kuras kompetencē principā nav to pierādījumu izvērtēšana, uz kuriem Pirmās instances tiesa ir balstījusies, faktus pierādot, var veikt pārbaudi tiesā. Līdz ar to apelācijas sūdzības iesniedzējam ir precīzi jānorāda tie pierādījumi, kurus Pirmās instances tiesa, iespējams, sagrozījusi, un jānorāda analīzē pieļautās kļūdas, kuru dēļ, kā tas uzskata, Pirmās instances tiesa sagrozījusi šos pierādījumus. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šai sagrozīšanai ir acīmredzami jāizriet no lietas materiāliem, neprasot nedz no jauna izvērtēt faktus un pierādījumus, nedz arī iesniegt jaunus pierādījumus [22].

73. Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, es izvērtēšu apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzīto pamatu un argumentu pieņemamību.

B — Pret konkurenci vērstu darbību un nolīgumu kontroles tiesiskais un faktu konteksts [23]

74. Uzņēmuma dalība pret konkurenci vērstās darbībās un nolīgumos ir uzskatāma par ekonomisku pārkāpumu ar mērķi maksimizēt uzņēmuma peļņu, galvenokārt apzināti ierobežojot piedāvājumu, mākslīgi sadalot tirgu un mākslīgi paaugstinot cenas. Šādu darbību vai nolīgumu sekas ir brīvās konkurences ierobežošana un kopējā tirgus īstenošanas kavēšana, it īpaši tāpēc, ka tiek kavēta tirdzniecība Kopienā. Šāda veida horizontāla aizliegta vienošanās, kas ietekmē procentu likmes, proti, kas galu galā ietekmē cenas, kādas maksā gala patērētāji, ir uzskatāma par vienu no smagākajām pret konkurenci vērstajām darbībām [24]. Nolīgumi par debitoru un kreditoru procentu likmēm, uz ko attiecas pamata lietas, ir viens no kredītiestāžu rīcībā esošajiem instrumentiem, ko izmantot, konkurējot savā starpā, piedāvājot augstākas procentu likmes par atsevišķiem noguldījumu kontiem vai zemākas procentu likmes par piešķirtajiem kredītiem. Ja starp kredītiestādēm pastāv aizliegtas vienošanās par šo

22 — Skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *JCB Service*/Komisija (108. punkts un tajā minētā judikatūra) un *PKK* un *KNK*/Padome (37. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 — Šajā sakarā es norādu uz apsvērumiem, kas izklāstīti sprieduma apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija 53. un nākamajos punktos.

24 — Šajā sakarā skat. *Conseil de la concurrence* [Konkurences padomes] 2000. gada 19. septembra Lēmumu Nr. 2000-D-28 par konkurences situāciju nekustamā īpašuma kredītu nozarē (*BOCCRF* Nr. 13, 5.12.2000.) un *cour d'appel de Paris* 2001. gada 27. novembra spriedumu lietā par *SA Caisse nationale du crédit agricole, SA Société générale, SA BNP Paribas, SA Crédit lyonnais, Confédération nationale du crédit mutuel, Fédération du crédit mutuel océan, caisse régionale du Crédit agricole de la Loire-Atlantique, SA Caisse nationale des caisses d'épargne et de prévoyance* (*CNCEP*) un *Caisse d'épargne des Alpes* prasību par *Conseil de la concurrence* 2000. gada 19. septembra Lēmumu Nr. 2000-D-28 par konkurences situāciju nekustamā īpašuma kredītu nozarē (*BOCCRF* Nr. 2, 31.1.2002.).

likmju noteikšanu, tiek likvidēta konkurence, un tas tieši ietekmē patērētājus, jo tiem tiek liegta manevrēšanas iespēja un tie vairs nevar izmantot šīs priekšrocības.

75. Komisijai saskaņā ar Regulu Nr. 17 piešķirto pilnvaru mērķis ir dot Komisijai iespēju izpildīt uzdevumu, kas tai noteikts EKL 81. pantā, — pārliecināties, vai kopējā tirgū tiek ievēroti konkurences noteikumi. Kā izriet no iepriekšējā punkta, vispārējās interesēs ir novērst, atklāt un sodīt pret konkurenci vērstas darbības un nolīgumus.

76. Tā kā naudas sodi, kurus uzņēmumiem var uzlikt, ir vispārzināmi, darbības, ko ietver pret konkurenci vērsti nolīgumi, parasti tiek slēptas, attiecīgās sanāksmes notiek slepeni, visbiežāk — kādā trešā valstī, un ar tām saistītā dokumentācija tiek samazināta līdz minimumam.

77. Pat ja Komisijai izdodas atklāt tādus dokumentus kā, piemēram, sanāksmju protokoli, kas nepārprotami pierāda, ka starp uzņēmējiem notikusi prettiesiska saziņa, šie dokumenti parasti ir fragmentāri un neregulāri, līdz ar to atsevišķas detaļas bieži vien nākas rekonstruēt ar dedukciju.

78. Vairumā gadījumu pret konkurenci vērstas darbības vai nolīguma esamība ir jāizsecina no dažādām sakritībām un norādēm, kuras, skatot tās kopsakarā, var tikt uzskatītas par konkurences noteikumu pārkāpuma pierādījumiem, ja nav cita loģiska skaidrojuma.

79. Turklāt, kā tas ir izskatāmo lietu gadījumā, Komisija var saskarties ar grūtībām, ko rada atsevišķu tirgus dalībnieku sarežģītā struktūra, pārstrukturēšana un uzņēmumu juridiskā statusa izmaiņas.

80. Šajā kontekstā jāatgādina, ka EKL 81. pants attiecas uz "uzņēmumu" darbībām. Lai piemērotu šo noteikumu, uzņēmuma juridiskās formas un nosaukuma maiņa obligāti nenozīmē, ka radīts jauns uzņēmums, kas atbrīvots no atbildības par iepriekšējā uzņēmuma pret konkurenci vērsto rīcību, ja no ekonomiskā viedokļa abi uzņēmumi ir identiski [25].

81. Tomēr paziņojumā par iebildumiem ir absolūti skaidri jānorāda tā juridiskā persona,

25 — Šajā sakarā skat. 1984. gada 28. marta spriedumu apvienotajās lietās 29/83 un 30/83 *Compagnie royale asturienne des mines* un *Rheinzink*/Komisija (*Recueil*, 1679. lpp., 9. punkts).

kurai, iespējams, tiks uzlikts naudas sods, un šis paziņojums par iebildumiem jāadresē minētajai personai [26].

82. Lai saglabātu lietderīgo iedarbību izmeklēšanas pilnvarām, kas Komisijai piešķirtas ar Regulas Nr. 17 11. panta 1. un 5. punktu, Komisijai ir tiesības attiecīgā gadījumā ar lēmumu uzlikt uzņēmumam pienākumu iesniegt visu nepieciešamo informāciju par faktiem, kas tam varētu būt zināmi, un vajadzības gadījumā prasīt iesniegt ar šo informāciju saistītos dokumentus, kas ir tā rīcībā, pat ja tos var izmantot, lai konstatētu pret konkurenci vērstu rīcību, ko ir īstenojis šis vai kāds cits uzņēmums.

83. Uzņēmumam, par kuru tiek veikti izmeklēšanas pasākumi, ar Regulu Nr. 17 ir uzlikts pienākums aktīvi sadarboties, kas nozīmē, ka tam jābūt gatavam Komisijai iesniegt visu informāciju, kas saistīta ar izmeklēšanas priekšmetu [27].

84. Tomēr, pildot savas funkcijas, Komisijai ir jāgādā, lai iepriekšējās izmeklēšanas procedūru laikā netiktu skartas tiesības uz aizstāvību, jo šīm procedūrām var būt izšķirīga nozīme, gūstot pierādījumus par uzņēmumu rīcības prettiesiskumu, kas var būt pamats to saukšanai pie atbildības [28].

85. Tiesības uz aizstāvību ir pamattiesības, kas ir to vispārējo tiesību principu daļa, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa, vadoties no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām un pamatnostādnēm, kas noteiktas starptautiskos tiesību aktos, kuru noslēgšanā dalībvalstis ir piedalījušās vai kurus tās ir parakstījušas, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī [29].

86. Tādējādi Komisija, lūdzot sniegt informāciju, nevar uzlikt uzņēmumam pienākumu sniegt tādas atbildes, ar kurām tam nāktos atzīt pārkāpumu, kura esamība ir jāpierāda Komisijai [30].

87. Tāpat tiesību uz aizstāvību ievērošana prasa, lai attiecīgajam uzņēmumam administratīvā procesa laikā tiktu dota iespēja lietde-

26 — 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-176/99 P *ARBED*/Komisija (*Recueil*, I-10687. lpp., 21. punkts).

27 — Skat. 1989. gada 18. oktobra spriedumu lietā 374/87 *Orkem*/Komisija (*Recueil*, 3283. lpp., 27. punkts).

28 — 1989. gada 21. septembra spriedums apvienotajās lietās 46/87 un 227/88 *Hoechst*/Komisija (*Recueil*, 2859. lpp., 15. punkts).

29 — Šajā sakarā skat. 2000. gada 28. marta spriedumu lietā C-7/98 *Krombach* (*Recueil*, I-1935. lpp., 25. un 26. punkts), kā arī 2001. gada 6. marta spriedumu lietā C-274/99 P *Connolly*/Komisija (*Recueil*, I-1611. lpp., 37. un 38. punkts).

30 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Orkem*/Komisija (35. punkts).

rīgā veidā darīt zināmu tā viedokli par apgalvoto faktu un apstākļu patiesumu un būtiskumu, kā arī par dokumentiem, kurus Komisija izmanto, lai pamatotu savus apgalvojumu par to, ka pastāv EK līguma pārkāpums [31].

88. Šajā sakarā Regulā Nr. 17 paredzēts, ka lietas dalībniekiem jānosūta paziņojums par iebildumiem, kurā skaidri jānorāda visi būtiskie apstākļi, uz kuriem Komisija pamatojas šajā procedūras posmā. Tomēr šīs norādes var tikt sniegtas kopsavilkuma veidā un lēmumam nav obligāti jābūt iebildumu izklāsta kopijai [32], jo paziņojums par iebildumiem ir sagatavošanas stadijas dokuments, kurā ietvertajiem faktu un tiesību vērtējumiem ir tikai pagaidu raksturs [33]. Šā iemesla dēļ Komisija var ņemt vērā un tai pat ir jāņem vērā no administratīvā procesa izrietošie apstākļi, lai cita starpā atmestu iebildumus, kuru pamatojums izrādītos nepietiekams [34].

89. Ņemot vērā šos apsvērumus, tagad ir jāizvērtē dažādie šo apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītie pamati.

31 — Skat. 1983. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (*Recueil*, 1825. lpp., 10. punkts), kā arī 1995. gada 6. aprīļa spriedumu lietā C-310/93 P *BPB Industries* un *British Gypsum*/Komisija (*Recueil*, I-865. lpp., 21. punkts).

32 — Skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (14. punkts).

33 — Šajā sakarā skat. 1987. gada 17. novembra spriedumu apvienotajās lietās 142/84 un 156/84 *British American Tobacco* un *Reynolds*/Komisija (*Recueil*, 4487. lpp., 70. punkts).

34 — Skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (14. punkts).

VIII — Par pamatiem, kuri saistīti ar EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu

90. Būtībā apelācijas sūdzību iesniedzējas ir izvirzījušas divus pamatus, kuri saistīti, pirmkārt, ar nepareizu EKL 81. panta 1. punktā minētā nosacījuma par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm novērtējumu un, otrkārt, nepareizu atbildības par pārkāpumu attiecināšanu.

A — Par pirmo pamatu, kas saistīts ar to, ka nepareizi novērtēts nosacījums par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm

91. Atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam "turpmāk norādītais ir aizliegts kā nesaderīgs ar kopējo tirgu: visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū".

92. Tātad EKL 81. panta 1. punkta piemērojamības nosacījumi ir, pirmkārt, ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm un, otrkārt, konkurences ierobežošana [35].

93. Kritērijs par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm dod iespēju noteikt Kopienas konkurences tiesību piemērošanas jomu iepretim dalībvalstu tiesību piemērošanas jomai [36].

94. Tiesa ir vairākkārt paudusi savu nostāju par minētā kritērija izvērtēšanas principiem.

95. Tiesa atbilstoši bieži izmantotam formulējumam uzskata, ka, lai kāds nolīgums vai darbība varētu ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, tiem, pamatojoties uz objektīvu tiesību vai faktisko apstākļu kopumu, jāļauj ar pietiekamu ticamību pieņemt, ka tie var tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli ietekmēt tirdzniecības plūsmas starp dalībvalstīm tādā veidā, kas varētu liktu bažīties, ka to rezultātā var tikt apdraudēta vienotā tirgus īstenošana starp dalībvalstīm [37]. Tas it īpaši var notikt, ja ar nolīgumu tiek sadalīts valsts tirgus, izjaukta tirdzniecības plūsmu virzība vai mainīta konkurences struktūra kopējā tirgū [38].

96. Tiesa uzskata, ka ietekme uz tirdzniecību Kopienā tādējādi izriet no vairāku apstākļu apvienojuma, kuri katrs atsevišķi varētu obligāti nebūt noteicoši [39].

97. Šajā sakarā Tiesa uzskata, ka nav jāpierāda, ka tirdzniecība ir faktiski ietekmēta, un pietiek ar pierādījumiem par potenciālu ietekmi [40].

35 — Attiecībā uz otro nosacījumu, lai kāds nolīgums vai saskaņota darbība būtu pretrunā EKL 81. panta 1. punktam, šim nolīgumam vai saskaņotai darbībai ir jābūt tādiem, kuru "mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū". Tātad vispirms ir jāpārbauda, vai attiecīgajam nolīgumam vai saskaņotai darbībai ir ar konkurenci nesaderīgs mērķis. Ja, kā šajās konkrētajās lietās, tas tā ir, tad ir piemērojams EKL 81. panta 1. punktā noteiktais aizliegums neatkarīgi no attiecīgajām sekām (strīdīgā lēmuma pamatojuma 426.429. punkts). Ja mērķis nav ierobežot vai izkropļot konkurenci, tad ir jāveic analīze, lai konstatētu, vai rīcībai ir vai nav tādas sekas (skat. it īpaši Tiesas 1991. gada 28. februāra spriedumu lietā C-234/89 *Delimitis* (*Recueil*, I-935. lpp., 13. punkts), kā arī Pirmās instances tiesas 2001. gada 13. decembra spriedumu apvienotajās lietās T-45/98 un T-47/98 *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni*/Komisija (*Recueil*, II-3757. lpp., 152. punkts)).

36 — 2006. gada 23. novembra spriedums lietā C-238/05 *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (Krājums, I-11125. lpp., 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 — 1998. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-306/96 *Javico* (*Recueil*, I-1983. lpp., 16. punkts), kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (34. punkts). Skat. arī 1980. gada 29. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no 209/78 līdz 215/78 un 218/78 *van Landewyck* u.c./Komisija (*Recueil*, 3125. lpp., 170. punkts) un 1997. gada 17. jūlija spriedumu lietā C-219/95 P *Ferriere Nord*/Komisija (*Recueil*, I-4411. lpp., 20. punkts).

38 — Turpat.

39 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (35. punkts un tajā minētā judikatūra).

40 — 1978. gada 1. februāra spriedums lietā 19/77 *Miller International Schallplatten*/Komisija (*Recueil*, 131. lpp., 15. punkts) un iepriekš minētais spriedums lietā *Ferriere Nord*/Komisija (19. punkts). Skat. arī 1999. gada 21. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-215/96 un C-216/96 *Bagnasco* u.c. (*Recueil*, I-135. lpp., 48. punkts).

98. Tomēr šai ietekmei ir jābūt būtiskai [41]. Komisijai tā jāvērtē, ņemot vērā konkrētā produktu tirgus dalībnieku stāvokli un nozīmi. Tādējādi, ja nolīgums konkrēto tirgu ietekmē nebūtiski, ņemot vērā, ka ieinteresēto personu stāvoklis konkrētajā produktu tirgū ir nebūtisks, EKL 81. panta aizliegums uz šo nolīgumu neattiecas, pat ja tas ietver absolūtu teritoriālo aizsardzību [42].

99. Turklāt, kā Pirmās instances tiesa to ir atgādinājusi pārsūdzētā sprieduma 164. punktā, nav nozīmes tam, vai aizliegtas vienošanās ietekme uz tirdzniecību ir nelabvēlīga, neitrāla vai labvēlīga.

100. Ņemot vērā šos principus, tagad jānovērtē apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzīto argumentu pamatotība.

101. Attiecīgi sava pirmā pamata ietvaros *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā, atzīstot, ka "*Lombard* kluba" nolīgumi var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta nozīmē. Neskarot atsevišķas ar apelācijas sūdzību iesniedzēju attiecīgo situāciju saistītas specifiskas iezīmes, to argumentācijā būtībā apšaubīti kritēriji, uz kuriem Pirmās instances tiesa pamatojusies, veicot savu vērtējumu.

102. Apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītos dažādos iebildumus esmu strukturējis četrās daļās.

103. Pamatojot pirmo daļu, *RZB* un *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nolemjot, ka aizliegta vienošanās, kas attiecas uz vienas dalībvalsts teritoriju, var ietekmēt tirdzniecību Kopienā. Pamatojot otro daļu, *ÖVAG* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā vispārīgi vērtējusi aizliegtās vienošanās pārrobežu ietekmi. Turpinot, trešās daļas ietvaros *Erste* norāda, ka Pirmās instances tiesa neesot pierādījusi, ka šī aizliegtā vienošanās varēja būtiski ietekmēt tirdzniecību Kopienā. Visbeidzot, pamatojot ceturto daļu, *ÖVAG* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav veikusi analīzi par aizliegtās vienošanās faktisko ietekmi uz tirgu.

41 — Skat. 1969. gada 9. jūlija spriedumu lietā 5/69 *Völk* (*Recueil*, 295. lpp., 5. punkts), kā arī iepriekš minētos spriedumus lietā *Miller International Schallplatten*/Komisija (15. punkts) un *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (34. punkts un tajā minētā judikatūra).

42 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Javico* (17. punkts un tajā minētā judikatūra).

1) Par pirmo pamata daļu, kas saistīta ar nepareizu vērtējumu par aizliegtas vienošanās, kura attiecas uz visu valsts teritoriju, spēju būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm

a) Lietas dalībnieku argumenti

104. *RZB* un *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 181. punktā paužot uzskatu, ka "pastāv [..] *ļoti ticams pieņēmums* [43], ka konkurenci ierobežojošas darbības, kas tiek īstenotas visā dalībvalsts teritorijā, var veicināt tirgu sadali un ietekmēt tirdzniecību Kopienā".

105. Pirmkārt, *RZB* uzskata, ka Pirmās instances tiesa pārāk vienkāršoti interpretē nosacījumu par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, nepietiekami novērtējot nozīmi, kāda ir tirgu sadales seku kritērijam. Savukārt *ÖVAG* norāda, ka Pirmās instances tiesa pārmērīgi plaši interpretē EKL 81. panta 1. punktu.

106. Otrkārt, *RZB* uzskata, ka, lai konstatētu spēju ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, jābūt ne tikai aptvertai noteiktai teritorijai, bet arī pierādījumiem par tirgu sadales sekām. Šie pierādījumi esot nepieciešami. Tādējādi Pirmās instances tiesa esot ignorējusi Kopienu judikatūru un, it īpaši pārsūdzētā sprieduma 182.–184. punktā, iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c. piemērošanas jomu, apgalvojot, ka tikai ar faktu, ka "apaļie galdi" aptvēra visu Austrijas teritoriju, pietiek, lai secinātu, ka ir ietekmēta tirdzniecība Kopienā. Šajā sakarā apelācijas sūdzības iesniedzēja uzsver, ka pakalpojumi, uz kuriem attiecās banku sanāksmes, praktiski bez izņēmumiem tika sniegti vietējā līmenī un ka "apaļajos galdos" nepiedalījās neviena ārvalstu banka. Turklāt attiecībā uz pierādīšanas pienākumu Pirmās instances tiesa esot nepareizi uzskatījusi, ka Komisijai neesot bijis pienākums pierādīt tirgu sadales seku esamību, ja aizliegta vienošanās attiecas uz visu dalībvalsts teritoriju. Tādējādi pārsūdzētā sprieduma 181. un 186. punktā tā esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apvēršot pierādīšanas pienākumu, uzlikdama to uzņēmumiem.

107. *ÖVAG* piebilst, ka uzņēmumu rīcībā nav tādu līdzekļu, lai to pierādītu. Turklāt fakts, ka aizliegtā vienošanās attiecas uz visu valsts teritoriju, neesot pietiekams kritērijs un Pirmās instances tiesai esot bijis jāņem vērā arī citi kritēriji, piemēram, banku nozares īpatnības.

108. Papildus tam *ÖVAG* norāda, ka Pirmās instances tiesas pamatojums bijis pretrunīgs un nepietiekams. Pārsūdzētā sprieduma 164. punktā Pirmās instances tiesa atzinusi, ka tirgu sadales sekas nav tik spēcīga norāde, lai secinātu, ka ir ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm, savukārt minētā sprieduma

43 — Mans izcēlums.

181. punktā tā, tieši pretēji, ir apgalvojusi, ka pastāv cieša saikne starp aizliegtas vienošanās tirgu sadales sekām un tās spēju ietekmēt pārrobežu tirdzniecību.

112. Tiesa uzskata, ka tas, ka nolīgums īstenots tikai starp vienā dalībvalstī dibinātiem uzņēmumiem un attiecas tikai uz šajā dalībvalstī tirgotām precēm vai pakalpojumiem, nenozīmē, ka ir izslēgta ietekme uz tirdzniecību iekšējā tirgū [44]. Tā uzskata, ka šāds nolīgums, tieši pretēji, jau tā rakstura dēļ pastiprina tirgu sadali valsts mērogā un nodrošina valsts ražošanas aizsardzību, tādējādi kavējot EK līgumā paredzēto savstarpējo ekonomisko mijiedarbību un vēl jo vairāk ietekmējot tirdzniecību starp dalībvalstīm [45].

b) Vērtējums

109. Es uzskatu, ka apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītie dažādie iebildumi ir jānoraida.

113. Tādējādi valsts līmeņa aizliegtas vienošanās ietekme uz tirdzniecību Kopienā izriet jau no paša pārkāpuma rakstura, nevis no kāda Tiesas izdarīta "pieņēmuma".

110. Manuprāt, tāda aizliegta vienošanās, uz kādu attiecas pamata lietas, kas ir organizēta valsts līmenī starp galvenajām Austrijas bankām ar mērķi saskaņot cenas un banku komisijas maksas, jau sava rakstura dēļ vien var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta 1. punkta nozīmē.

114. Līdz ar to un neraugoties uz šā termina izmantojumu, manuprāt, Pirmās instances tiesas argumentācijā, kas izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 181. punktā, pretēji *RZB* un *ÖVAG* apgalvotajam nav pieļauta kļūda tiesību piemērošanā.

111. Pirmkārt, attiecībā uz pārsūdzētā sprieduma 181. punktā sniegto Pirmās instances tiesas vērtējumu, saskaņā ar kuru pastāv pieņēmums, ka nolīgums, kas tiek īstenots visā dalībvalsts teritorijā, var veicināt tirgu sadali un ietekmēt tirdzniecību Kopienā, es uzskatu, ka šī argumentācija ir pareiza, kaut arī termins "pieņēmums", manuprāt, nav atbilstošs.

44 — 1975. gada 26. novembra spriedums lietā 73/74 *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique* u.c./Komisija (*Recueil*, 1491. lpp., 25. punkts), kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (37. punkts un tajā minētā judikatūra).

45 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique* u.c./Komisija (26. punkts), 1985. gada 11. jūlija spriedums lietā 42/84 *Remia* u.c./Komisija (*Recueil*, 2545. lpp., 22. punkts), 1998. gada 18. jūnija spriedums lietā C-35/96 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-3851. lpp., 48. punkts), 2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-309/99 *Wouters* u.c. (*Recueil*, I-1577. lpp., 95. punkts) un iepriekš minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (37. punkts un tajā minētā judikatūra).

115. Ņemot vērā šos apstākļus, nevar apgalvot, ka Pirmās instances tiesa tādējādi būtu pārmērīgi plaši interpretējusi EKL 81. panta 1. punktu vai pārāk vienkāršoti interpretējusi nosacījumu par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

116. Tāpēc es ierosinu Tiesai noraidīt argumentus, ko šajā sakarā izvirzījušas *RZB* un *ÖVAG*.

117. Turklāt pretēji *ÖVAG* apgalvotajam, manuprāt, šī argumentācija nav pretrunā tam, ko Pirmās instances tiesa apgalvojusi pārsūdzētā sprieduma 164. punktā. Minētajā punktā tā ir vienkārši norādījusi, ka tirgu sadales sekas nav vienīgās sekas, ko Komisija var ņemt vērā, lai secinātu, ka aizliegta vienošanās spēj ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

118. Otrkārt, attiecībā uz valsts tirgus sadales seku esamību es pretēji *RZB* un *ÖVAG* apgalvotajam uzskatu, ka Pirmās instances tiesa ir, no tiesību viedokļa pietiekamā veidā un ņemdama vērā banku nozares īpatnības, pierādījusi, ka attiecīgā aizliegtā vienošanās ne tikai aptvēra noteiktu teritoriju, bet arī izraisīja Austrijas tirgus sadales risku.

119. Pārsūdzētā sprieduma 179. punktā norādījusi, ka Komisijas konstatētā aizliegtā vienošanās attiekusies uz visu valsts teritoriju, Pirmās instances tiesa minētā sprieduma 183. punktā norādīja, ka "*Lombard* tīkla" saskaņotajās darbībās bija iesaistītas visas Austrijas kredītiestādes, kā arī ļoti plašs banku produktu un pakalpojumu klāsts, tādējādi "tās varēja mainīt konkurences nosacījumus visā šīs dalībvalsts teritorijā". Turklāt minētā sprieduma 184. un 185. punktā tā norādīja, ka nevar secināt, ka nav bijusi aizliegtās vienošanās pārrobežu ietekme, jo tīkls varētu būt veicinājis Austrijas banku tirgus struktūru saglabāšanu un līdz ar to — šķēršļu iekļūšanai tirgū saglabāšanu. Šie konstatējumi jāvērtē, arī ņemot vērā Pirmās instances tiesas analīzi, ko tā izklāstījusi pārsūdzētā sprieduma 111.–121. punktā un kurā tā, pamatojoties uz dokumentiem, kuru vērtējumu apelācijas sūdzību iesniedzējas nav apstrīdējušas, izgaismo katra "apaļā galda" mērķi.

120. Ar to, ka atbilstoši Pirmās instances tiesas norādītajam tiek saglabāti šķēršļi iekļūšanai tirgū, manuprāt, pietiek, lai pierādītu, ka pastāvēja Austrijas tirgus sadales risks.

121. Pirmkārt, papildus strukturāliem šķēršļiem, kuri radušies galvenokārt karteļa izveidotā tīkla seku dēļ, apelācijas sūdzību iesniedzējas izveidoja un nostiprināja stratēģiskus šķēršļus, banku nozarē organizējot gan valsts

līmeņa, gan — atsevišķos reģionos — vietējā līmeņa saskaņošanu, kurā ārvalstu bankas nepiedalījās, ko, starp citu, savā apelācijas sūdzībā atzīst *RZB* [46].

122. Otrkārt, tas, kāda rakstura un cik sīka bija informācija, ar ko savā starpā apmainījās bankas, uz ko Pirmās instances tiesa norāda pārsūdzētā sprieduma 111.–121. punktā, jau tā ļoti koncentrētā tirgū rada pārskatāmības struktūru, kas kavē slēptu konkurenci, un uzņēmumiem, kuri nepiedalās tīklā, pastiprina šķēršļus iekļūšanai tirgū [47].

123. Treškārt, attiecīgie banku pakalpojumi attiecas uz tādu saimniecisko darbību, kas var būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, un šāda veida pakalpojumu sniegšana, es uzskatu, ir noteicošs faktors, lai citu dalībvalstu bankas iekļūtu attiecīgās dalībvalsts finanšu tirgū. Nosakot īpaši zemas debitoru procentu likmes, pazeminot kredītu procentu likmes vai nosakot īpaši augstas noguldījumu procentu likmes, apelācijas sūdzību iesniedzējām izdevās ar saskaņotām cenu pazemināšanas un paaugstināšanas darbībām piesaistīt klientus un tādējādi atturēt ārvalstu bankas, kuras nebija spējīgas pielāgoties tādām likmēm, ienākt Austrijas tirgū vai vismaz panākt, ka to ienākšana valsts tirgū ir sarežģītāka vai vēlāka [48].

124. Ceturtkārt, *RZB* arguments par to, ka daži banku pakalpojumi, uz kuriem attiecās saskaņošana, ir bijuši tikai valsts līmeņa pakalpojumi, man nešķiet pamatots.

125. Banku darbības globalizācija, jaunu tehnoloģiju izmantošana finanšu pakalpojumu sniegšanā un vienotā banku tirgus izveide ir atvieglojusi bankas operāciju veikšanu starp dalībvalstīm [49]. Līdz ar to varam iedomāties, ka kāds vācu klients vēršas pie Austrijā dibinātas bankas, lai ar to noslēgtu līgumu par vienotā norēķinu konta kredīta atvēršanu, ja šīs bankas piedāvātie nosacījumi tam šķiet labvēlīgāki nekā nosacījumi, ko piemēro Vācijā dibinātas bankas. Tāpat kādas citas dalībvalsts banka var vēlēties sniegt banku pakalpojumus Austrijā vai nu no savas izcelsmes valsts, vai ar Austrijas teritorijā atvērtu meitas sabiedrību vai filiāļu starpniecību. Es uzskatu, ka pilnīga iekšējā tirgus īstenošana ar brīvību veikt uzņēmējdarbību [50], pakalpojumu sniegšanas brīvību un

46 — 6. punkts.

47 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 160. punktu.

48 — Skat. it īpaši strīdīgā lēmuma 431. punktā sniegtos piemērus.

49 — Šajā sakarā jāatgādina, ka ar Padomes 1989. gada 15. decembra Otro direktīvu 89/646/EEK, kas koordinē normatīvos un administratīvos aktus attiecībā uz kredītiestāžu darbības sākšanu un izvēršanu un groza Direktīvu 77/870/EEK (OV L 386, 1. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 29. jūnija Direktīvu 95/26/EK (OV L 168, 7. lpp.), saskaņojot banku darbības nosacījumus, nosakot principu par to, ka tiek savstarpēji atzītas banku darbības atļaujas, ko dalībvalstis izdevušas kredītiestādēm, un nosakot, ka tās uzrauga vienīgi izcelsmes dalībvalsts, ir atvieglota Eiropas banku piekļuve banku tirgiem dalībvalstīs, kuras nav attiecīgās bankas izcelsmes valsts.

50 — Saskaņā ar EKL 43. pantu uz kredītiestādēm tāpat kā uz visiem citiem saimnieciskajiem subjektiem attiecas brīvība veikt uzņēmējdarbību.

kapitāla brīvu apriti [51], kā arī ekonomikas un monetāro politiku veicina visu finanšu pakalpojumu Kopienas dimensiju. Šādā kontekstā man būtu apgrūtinoši atzīt, ka saskaņošana, kas attiecas uz vienīgi valsts līmeņa banku pakalpojumiem, nevarēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

126. Līdz ar to es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 186. punktā nolemjot, ka attiecīgais nolīgums varēja izraisīt tirgus sadali un ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

127. Turklāt nav pamata arī kritikai par to, ka Pirmās instances tiesa tajā pašā punktā atzinusi, ka apelācijas sūdzību iesniedzējas nav apgāzušas "pieņēmumu", ka attiecīgā aizliegtā vienošanās varēja būt ar tādām sekām.

128. Pretēji *RZB* apgalvotajam Pirmās instances tiesa neapvērsa pierādīšanas pienākumu un neuzlika to apelācijas sūdzību iesniedzējām. Šajā sakarā jāatgādina, ka attiecībā uz pierādījumu sniegšanu par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu pienākums pierādīt pārkāpumus, kurus tā konstatē, un konstatēt tādus pierādījumus, kas no tiesību viedokļa pietiekamā veidā pierāda faktus, kuri ir pārkāpuma pamatā, ir Komisijai [52]. Savukārt uzņēmumam, kuru Komisija tur aizdomās, ir jāaizstāv sevi procesā, kas balstīts uz sacīkstes principu, un jāpierāda, ka EKL 81. panta 1. punkta nosacījumi nav izpildīti. Kā Pirmās instances tiesa to norāda pārsūdzētā sprieduma 154. punktā, Komisija bija novērtējusi "*Lombard* tīkla" spēju ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, cita starpā atzīstot, ka aizliegtā vienošanās mainīja konkurences nosacījumus visā Austrijā un varēja ietekmēt lēmumus par ārvalstu banku ienākšanu tirgū. Līdz ar to Pirmās instances tiesa vienīgi konstatēja, ka apelācijas sūdzību iesniedzējām nav izdevies pierādīt, ka Komisijas izdarītais konstatējums būtu bijis nepareizs.

129. Tā kā, manuprāt, Pirmās instances tiesa neapvērsa pierādīšanas pienākumu, es uzskatu, ka *ÖVAG* arguments par to, ka apelācijas sūdzību iesniedzējām nav tādu līdzekļu, lai pierādītu, ka tirgus nav sadalīts, ir nepamatots.

51 — Saskaņā ar EKL 49. pantu uz banku nozari attiecas arī pakalpojumu sniegšanas brīvība ar iespēju bez jebkādas diskriminācijas sniegt šos pakalpojumus personām, kas reģistrētas citās dalībvalstīs. Turklāt jāatgādina, ka saskaņā ar EKL 51. panta 2. punktu banku pakalpojumi un apdrošināšanas pakalpojumi, kas saistīti ar kapitāla apriti, jāliberalizē atbilstoši kapitāla aprites liberalizācijai.

52 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Baustahlgewebe*/Komisija (58. punkts) un 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni* (*Recueil*, I-4125. lpp., 86. punkts). Skat. arī Regulas Nr. 1/2003 2. pantu, kurā paskaidrots, ka jebkuros valstu vai Kopienas tiesas procesos EKL 81. panta piemērošanai EKL 81. panta 1. punkta pārkāpuma pierādīšanas pienākums ir pusei vai iestādei, kas norāda uz iespējamo pārkāpumu.

130. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, pēc manām domām, Pirmās instances tiesa pareizi novērtēja attiecīgās aizliegtās vienošanās spēju ietekmēt tirdzniecību Kopienā un pietiekami pamatoja savu argumentāciju šajā jautājumā.

131. Līdz ar to es ierosinu Tiesai noraidīt šā pirmā pamata pirmo daļu kā nepamatotu.

2) Par otro pamata daļu, kas saistīta ar nepareizu Pirmās instances tiesas vērtējumu aizliegtās vienošanās pārrobežu ietekmes vispārīga vērtējuma dēļ

a) Lietas dalībnieku argumenti

132. *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka Komisija drīkstēja vispārīgi vērtēt banku "apaļo galdu" pārrobežu ietekmi. *ÖVAG* uzskata, ka "apaļo galdu" spēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm bija jāizvērtē atsevišķi par katru no tiem.

133. Lai pamatotu šo secinājumu, tā izvirza divus iebildumus.

134. Pirmais iebildums ir saistīts ar Kopienu judikatūras nepareizu piemērošanu un vērtējumu.

135. Pirmkārt, Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, neveicot atsevišķu un spriedumam lietā *VGB* u.c./Komisija [53] atbilstīgu vērtējumu par to "apaļo galdu" ietekmi uz tirdzniecību Kopienā, kuri attiecās uz atšķirīgu darbību. Turklāt — un ja tiktu uzskatīts, ka visi "apaļie galdi" veido vienotu pārkāpumu, — *ÖVAG* uzskata, ka pretēji tam, ko Pirmās instances tiesa lēmusi pārsūdzētā sprieduma 170. punktā, nevarēja secināt, ka starp nolīgumiem, par kuriem notikušas sarunas šo "apaļo galdu" ietvaros, būtu pastāvējusi tieša saikne.

136. Otrkārt, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 171. punktā esot nepareizi novērtējusi Tiesas judikatūru, kas izriet no iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c. Minētajās lietās Tiesa atsevišķi izvērtēja noteikumus, kas attiecās uz divām atšķirīgām banku operācijām, lai gan tie bija ietverti vienotos banku nosacījumos un attiecās uz vienu un to pašu bankas pakalpojumu.

53 — Pirmās instances tiesas 1997. gada 14. maija spriedums lietā T-77/94 (*Recueil*, II-759. lpp.).

137. Otrais iebildums ir saistīts ar nepareizu konkrētā preču tirgus definīciju.

138. Pirmkārt, *ÖVAG* kritizē Pirmās instances tiesas argumentāciju, kas izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 172. punktā, saskaņā ar kuru "konkrētā tirgus definēšanas nozīme atšķiras atkarībā no EKL 81. vai 82. panta piemērošanas". Šī argumentācija neesot pamatota un turklāt esot nepareiza. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka konkrētā tirgus noteikšana jāveic saskaņā ar vieniem un tiem pašiem kritērijiem neatkarīgi no tā, kura no abām procedūrām tiek veikta. Turklāt tā uzskata, ka iebildums, kas izteikts attiecībā uz Komisijas izvēlēto konkrētā tirgus definīciju, ir juridiskā ziņā patstāvīgs salīdzinājumā ar iebildumiem, kuri attiecas uz ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta piemērošanas kontekstā. Šā *ÖVAG* argumenta nolūks ir pierādīt, ka Komisijai un Pirmās instances tiesai bija jāvērtē dažādu "apaļo galdu" ietvaros noslēgto nolīgumu ietekme uz tirdzniecību, pamatojoties uz šaurāku konkrēto tirgu definīciju.

139. Otrkārt, *ÖVAG* norāda uz pretrunu starp, pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 174. punktu, kurā Pirmās instances tiesa atzīst, ka "dažādi nolīgumos paredzētie banku pakalpojumi nav savstarpēji aizstājami", un, otrkārt, tā paša sprieduma 175. punktu, kurā tā apgalvo, ka "Komisijai nebija atsevišķi jāpārbauda dažādi "apaļo galdu" apspriesto banku produktu tirgi".

140. Visbeidzot, *ÖVAG* uzskata, ka Pirmās instances tiesai pārsūdzētā sprieduma 175. punktā nav bijis pamata norādīt uz analoģiju ar tās 1995. gada 21. februāra spriedumu lietā *SPO* u.c./Komisija [54], jo minētajā lietā konkrētā tirgus definīciju sniedza prasītājs un Komisija to pārņēma.

b) Vērtējums

i) Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar Kopienu judikatūras nepareizu piemērošanu un vērtējumu

— Par iepriekš minēto spriedumu lietā *VGB* u.c./Komisija

141. Apelācijas sūdzību iesniedzējas Pirmās instances tiesai būtībā pārmet, ka tā nav veikusi atsevišķu un iepriekš minētajam spriedumam lietā *VGB* u.c./Komisija atbilstīgu vērtējumu par to "apaļo galdu" ietekmi uz tirdzniecību Kopienā, kuri attiecās uz atšķirīgu darbību.

142. Es uzskatu, ka šis iebildums nav pamatots.

54 — T-29/92 (*Recueil*, II-289. lpp.).

143. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka ietekmi uz tirdzniecību Kopienā vērtē, pamatojoties uz objektīvu tiesību vai faktisko apstākļu kopumu, kuri, skatot tos katru atsevišķi, obligāti nebūtu noteicoši [55]. Tiesa ņem vērā nolīguma īpatnības, proti, tā raksturu, produktus, uz kuriem tas attiecas, kā arī šā nolīguma dalībnieku stāvokli un nozīmi tirgū [56]. Tā ņem vērā arī ekonomisko un juridisko kontekstu, kurā minētais nolīgums darbojas un kurā tas kopā ar citiem var radīt kumulatīvu iedarbību uz konkurenci [57].

144. Spriedumā lietā *Windsurfing International*/Komisija [58] Tiesa atgādināja, ka EKL 81. panta 1. punktā nav izvirzīta prasība, lai katrs nolīguma noteikums pats par sevi būtu tāds, kas var ietekmēt tirdzniecību Kopienā. Tiesa uzskata, ka Kopienu konkurences tiesības attiecas uz tādiem uzņēmumu nolīgumiem, kuri var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tā uzskata, ka tikai tad, ja nolīgums kā vienots veselums var ietekmēt tirdzniecību, ir jāizvērtē, kuri ir tie nolīguma noteikumi, kuru mērķis vai sekas ir ierobežot vai izkropļot konkurenci [59].

145. Tieši pamatojoties uz šo judikatūru, Pirmās instances tiesa taisīja spriedumu iepriekš minētajā lietā *VGB* u.c./Komisija. Minētajā lietā Pirmās instances tiesai bija jālemj par divu veidu nolīgumu, kuri attiecās uz ziedkopības produktu piedāvājumu un kurus bija noslēdzis Nīderlandes ziedkopju kooperatīvs, saderību ar EKL 81. panta 1. punktu.

146. Pirmais nolīgumu veids attiecās uz tirdzniecības līgumiem, kas bija noslēgti starp kooperatīvu un tajā ietilpstošajiem izplatītājiem un kas attiecās uz Nīderlandes ziedkopības produktu eksportu. Šie līgumi tika slēgti, pamatojoties uz kooperatīva noteikto regulējumu, un tajos bija noteiktas nomnieka tiesības un pienākumi attiecībā uz griezto ziedu izlikšanu un pārdošanu kooperatīva ēkā. Minētajos līgumos cita starpā bija paredzēti atlīdzības maksājumi un noteikti iepirkuma pienākumi. Attiecīgajā lēmumā Komisija uzskatīja, ka šie līgumi veido līdzīgu lēmumu un nolīgumu kopumu par ziedkopības produktu piedāvājumu un, kopīgi ņemti, ierobežo konkurenci, pārkāpjot EKL 81. panta 1. punktu. Šie nolīgumi apgrūtināja citu dalībvalstu konkurentu ienākšanu Nīderlandes valsts tirgū. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *VGB* u.c./Komisija Pirmās instances tiesa apstiprināja Komisijas pieeju un, pamatojoties uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Windsurfing International*/Komisija, lēma, ka, tā kā tirdzniecības līgumi bija kooperatīva noteiktā regulējuma neatņemama sastāvdaļa, nav nozīmes tam, vai, skatīti atsevišķi, tie pietiekamā veidā ietekmē vai neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm.

55 — 1994. gada 15. decembra spriedums lietā C-250/92 *DLG* (*Recueil*, I-5641. lpp., 54. punkts), kā arī iepriekš minētie spriedumi apvienotajās lietās *van Landewyck*/Komisija (170. punkts), lietā *Remia* u.c./Komisija (22. punkts), lietā *Ferriere Nord*/Komisija (20. punkts), lietā *Javico* (16. punkts), apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c. (47. punkts) un lietā *British Sugar*/Komisija (27. punkts).

56 — Skat. it īpaši 1971. gada 25. novembra spriedumu lietā 22/71 *Béguelin Import* (*Recueil*, 949. lpp., 18. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Javico* (17. punkts).

57 — Iepriekš minētais spriedums lietā *VGB* u.c./Komisija (140. punkts).

58 — 1986. gada 25. februāra spriedums lietā 193/83 (*Recueil*, 611. lpp.).

59 — 96. punkts.

147. Otrais nolīgumu veids jeb "*Cultra* nolīgumi" attiecās uz pieciem atsevišķiem ekskluzīva iepirkuma līgumiem, kas bija noslēgti starp kooperatīvu un pieciem tajā ietilpstošiem Nīderlandes vairumtirgotājiem. Tie apņēmās Nīderlandes izcelsmes produktus iepirkt vienīgi no kooperatīva, lai šos produktus tālāk saskaņā ar "cash and carry" metodi pārdotu mazumtirgotājiem, kuri bija izslēgti no dalības izsolē. Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka šiem nolīgumiem nav tiešas saiknes ar pārējiem kooperatīva regulējuma aspektiem. Šie nolīgumi nebija neatņemama minētā regulējumā par izsolēm vai izplatītāju apgādes sastāvdaļa, it īpaši saistībā ar attiecīgo produktu eksportu, bet drīzāk attiecās uz atšķirīgu papildu darbību, proti, kooperatīva produktu tālākpārdošanu mazumtirgotājiem pēc "cash and carry" metodes. Ievērojot šo kontekstu un ņemot vērā šo nolīgumu īpatnības, Pirmās instances tiesa lēma, ka to ietekme uz tirdzniecību Kopienā jāvērtē atsevišķi, nevis kooperatīva noteiktā regulējuma kopuma kontekstā.

148. Ņemot vērā minētos apstākļus, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 168. punktā pamatoti varēja norādīt, ka "nolīgumu, starp kuriem pastāv tieša saikne un kas veido vienotu kopumu, ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm ir jāpārbauda kopumā, bet nolīgumu, starp kuriem nepastāv tieša saikne un kas attiecas uz dažādām darbībām, ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm ir jāpārbauda atsevišķi". Šis secinājums pilnībā atbilst iepriekš minētajai judikatūrai.

149. Tātad jānoskaidro, vai Pirmās instances tiesai arī "*Lombard* tīkla" konkrēto "apaļo galdu" ietvaros notikušo saskaņoto darbību ietekme uz tirdzniecību bija jāizvērtē tāpat kā "*Cultra* nolīgumi".

150. Es tā nedomāju.

151. "*Lombard* tīkla" tehnisko vai specializēto "apaļo galdu" ietvaros notikušās saskaņotās darbības tiešām attiecās uz specifiskiem banku produktiem un operācijām. Tomēr pretēji iepriekš minētajā spriedumā lietā *VGB* u.c./Komisija minētajiem "*Cultra* nolīgumiem" šie "apaļie galdi" ietilpa vispārējā nolīgumā, kurā bija iesaistītas gandrīz visas Austrijas kredītiestādes un kurš darbojās vairākus gadus, kā arī aptvēra visu Austrijā piedāvāto banku produktu un pakalpojumu klāstu. Kā Pirmās instances tiesa ir atzinusi pārsūdzētā sprieduma 111.–125. punktā, šīs saskaņotās darbības veidoja vienotu pārkāpumu, un tas, manuprāt, ir noteicošais. Šie nolīgumi iekļāvās kopējā plānā — tas ir, "*Lombard* tīklā", kam bija raksturīga virkne darbību ar vienu vienīgu ekonomisko mērķi, proti, likvidēt konkurenci banku pakalpojumu nozarē. *ÖVAG* to neapstrīd. "Apaļie galdi" bija ļoti cieši saistīti savā starpā gan satura, gan organizatoriskā ziņā, un "*Lombard* klubs" pieņēma šajos "apaļā galda" sanāksmēs sagatavotos pamatlēmumus un risināja disciplīnas problēmas saistībā ar nolīgumu ievērošanu.

152. Šādā gadījumā, kad aizliegtā vienošanās kvalificēta kā vienots pārkāpums, man šķistu absolūti mākslīgi un neloģiski sadalīt šo aizliegto vienošanos atkarībā no katra konkrētā "apaļā galda" tematikas, lai novērtētu ietekmi, kādu tā varētu radīt uz tirdzniecību Kopienā. Es uzskatu, ka šajā konkrētajā gadījumā šis vērtējums ir jāveic vispārīgi, ņemot vērā visu "apaļo galdu" ietvaros notikušo saskaņoto darbību kopumu.

153. Ņemot vērā šos apstākļus, es varu vienīgi piekrist Pirmās instances tiesas argumentācijai, kas izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 170. punktā, saskaņā ar kuru starp nolīgumiem, kuri veido vienu vienotu pārkāpumu, pastāv saikne, kas pamato un nosaka vajadzību veikt vienotu pārbaudi attiecībā uz spēju ietekmēt tirdzniecību Kopienā.

154. Līdz ar to *ÖVAG* šajā jautājumā izteiktā kritika, manuprāt, ir noraidāma.

155. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, interpretējot iepriekš minēto spriedumu lietā *VGB* u.c./Komisija.

— Par iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c.

156. *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 171. punktā ir nepareizi piemērojusi un interpretējusi iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c.

157. Minētajās lietās Tiesai bija jāsniedz prejudiciāls nolēmums par to, vai ar EKL 81. panta 1. punktu ir saderīgi noteikti vienoti banku nosacījumi, ko Itālijas banku apvienība izvirzīja saviem biedriem saistībā ar līgumu slēgšanu par vienotā norēķinu konta kredīta atvēršanu un attiecībā uz vispārējiem galvojumiem. Pirmais apstrīdētais noteikums deva iespēju bankām līgumos par vienotā norēķinu konta kredīta atvēršanu paredzēt, ka procentu likmi var jebkurā brīdī mainīt, pamatojoties uz naudas tirgū notikušām izmaiņām, un to var veikt, banku telpās izvietojot attiecīgu paziņojumu. Otrais noteikums attiecās uz vispārēju galvojumu, kam jābūt kā nodrošinājumam vienotā norēķinu konta kredīta atvēršanas gadījumā. Tiesa katru no šiem noteikumiem izvērtēja atsevišķi.

158. Savā apelācijas sūdzībā *ÖVAG* uzskata, ka Pirmās instances tiesas izvirzītais iebildums, lai nesekotu minētajai judikatūrai, ir nepareizs. Pirmās instances tiesa atzina, ka iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c. jautājums par banku nosacījumu pārrobežu ietekmes vispārīgu vērtējumu neradās, jo attiecībā uz pirmo noteikumu ne vienoto banku nosacījumu

mērķis, ne sekas nebija konkurences ierobežošana, savukārt otrais noteikums par vispārēju galvojumu nevarēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

159. Es uzskatu, ka Pirmās instances tiesas norādītie iemesli, lai nepiemērotu judikatūru, kas izriet no iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c., ir pilnībā pamatoti.

160. Kā jau norādīju šo secinājumu 92. punktā, kritērijs par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm ir viens no EKL 81. panta piemērojamības nosacījumiem un viens no elementiem, kas veido minētajā pantā paredzēto pārkāpumu.

161. Līdz ar to, ja tiek konstatēts, ka viens no minētajiem diviem noteikumiem nevar ietekmēt tirdzniecību Kopienā, tad tas neietilpst EKL 81. panta piemērošanas jomā un jautājums par banku nosacījumu pārrobežu ietekmes vispārīgu vērtējumu nav aktuāls.

162. Ņemot vērā šos apstākļus, man šķiet, ka Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, interpretējot iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c., un līdz ar to es ierosinu Tiesai noraidīt šo iebildumu.

ii) Par to, ka Pirmās instances tiesas konkrētā tirgus definēšanas analīze bijusi nepareiza, nepietiekama un pretrunīga

— Par veidu, kādā Pirmās instances tiesa vērtē iebildumus, kuri saistīti ar konkrētā tirgus nepareizu definīciju

163. Savā apelācijas sūdzībā *ÖVAG* apstrīd veidu, kādā Kopienu tiesa vērtē iebildumus par konkrētā tirgus definīciju, ko Komisija izvēlējusies EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas nolūkā.

164. *ÖVAG* konkrēti min pārsūdzētā sprieduma 172. punktu. Tā vispirms kritizē Pirmās instances tiesas argumentāciju, saskaņā ar kuru "attiecīgā tirgus definēšanas nozīme atšķiras atkarībā no EKL 81. vai 82. panta piemērošanas". Pēc tam apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīd Pirmās instances tiesas analīzi, saskaņā ar kuru "iebildumus, kas izteikti par Komisijas izvēlēto tirgus definīciju, nevar atzīt par patstāvīgiem iebildumiem salīdzinājumā ar tiem, kuri attiecas uz ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm un konkurences apdraudējumu". Šī argumentācija esot nepamatota un no tiesību viedokļa nepareiza.

165. Lai gan es daļēji piekrītu *ÖVAG* izteiktajai kritikai, šim iebildumam, manuprāt, nav nozīmes, jo tas nevar izraisīt atzinumu par pārsūdzētā sprieduma prettiesiskumu.

166. Pārsūdzētā sprieduma 172. punktā Pirmās instances tiesa vienīgi ievadam ir atgādinājusi Kopienu judikatūru, kuru apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīd. Neraugoties uz to, šīs judikatūras atgādināšana neietekmēja Pirmās instances tiesas turpmāko argumentāciju, jo pārsūdzētā sprieduma 173.–175. punktā tā ir izvērtējusi *ÖVAG* apstrīdēto konkrētā tirgus definīciju, ko bija izvēlējusies Komisija.

167. Tomēr es vēlos izteikt dažus apsvērumus par Pirmās instances tiesas argumentāciju, ko tā izklāsta pārsūdzētā sprieduma 172. punktā, jo es daļēji piekrītu apelācijas sūdzības iesniedzējas iebildēm.

168. Lai gan Pirmās instances tiesas argumentācija pamatojas uz tās pastāvīgo judikatūru [60], manuprāt, tirgus definēšanai, tieši pretēji, ir vienāda nozīme, gan piemērojot EKL 81. pantu, ar kuru aizliegtas pret konkurenci vērstas aizliegtas vienošanās, gan EKL 82. pantu, ar kuru aizliegts ļaunprātīgi izmantot dominējošu stāvokli, gan arī Padomes 1989. gada 21. decembra Regulu (EEK) Nr. 4064/89 par uzņēmumu koncentrācijas kontroli [61]. Mainās vienīgi Komisijas vērtētās rīcības raksturs un konkrētā tirgus noteikšanas lietderība.

169. Visās trijās minētajās procedūrās konkrētā tirgus definēšana dod iespēju noteikt un definēt robežas, kuru ietvaros attiecīgie uzņēmumi konkurē, tādējādi radot iespēju labāk izprast tirgus darbību. Šai definīcijai gan konkrētā tirgus produktu, gan ģeogrāfisko parametru līmenī jādod iespēja noteikt, vai šajā tirgū ir reāli konkurenti, kas spēj ietekmēt attiecīgo uzņēmumu rīcību vai kavēt tiem rīkoties neatkarīgi no efektīvas konkurences spiediena.

170. Tādējādi konkrētā tirgus atbilstīga definīcija ir nepieciešams priekšnoteikums, lai lemtu par, iespējams, pret konkurenci vērstu rīcību vai nu atbilstoši EKL 81. vai 82. pantam, vai Regulai Nr. 4064/89 [62]. Turklāt jāpiemin, ka pamatprincipus un vērtējuma elementus, uz kuriem tā pamatojas, definējot konkrēto tirgu, Komisija ir izklāstījusi paziņojumā, ko tā pieņēma 1997. gada 9. decembrī [63]. Minētajā paziņojumā Komisija ir noteikusi pamatmetodi un vērtēšanas kritērijus, kas vienlīdz piemērojami visu triju veidu procedūrās.

60 — Pirmās instances tiesas 2000. gada 15. marta spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR* u. c./Komisija (*Recueil*, II-491. lpp., 833. punkts), 2000. gada 6. jūlija spriedums lietā T-62/98 *Volkswagen*/Komisija (*Recueil*, II-2707. lpp., 230. punkts), kā arī 2003. gada 11. decembra spriedums lietā T-61/99 *Adriatica di Navigazione*/Komisija (*Recueil*, II-5349. lpp., 27. punkts).

61 — OV 1990, L 257, 13. lpp.

62 — Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedums apvienotajās lietās T-68/89, T-77/89 un T-78/89 *SIV* u.c./Komisija (*Recueil*, II-1403. lpp., 159. punkts).

63 — Komisijas Paziņojums par jēdziena "konkrētais tirgus" definīciju Kopienas konkurences tiesībās (OV C 372, 5. lpp.; turpmāk tekstā — "Paziņojums par tirgus definīciju").

171. Tomēr, kā izriet no Paziņojuma par tirgus definīciju, Komisija šos kritērijus var piemērot elastīgi un pragmatiski un variēt to nozīmi atkarībā no attiecīgās konkurences problēmas rakstura, konkrēto preču īpašībām, kā arī Komisijas mērķiem [64]. Tā, piemēram, kā Komisija norādījusi Paziņojuma par tirgus definīciju 25. punktā, lēmums tiek pieņemts, pamatojoties uz vairāku kritēriju un dažādu pierādījumu izskatīšanu, turklāt atsevišķos gadījumos, kas ir atkarīgi no apskatāmās nozares vai pakalpojumu specifikas, atsevišķi pierādījumu veidi ir noteicošie, savukārt citos gadījumos tiem var nebūt nekādas nozīmes.

172. Tātad tas, kādā veidā Komisija definē tirgu, ir atkarīgs no attiecīgās konkurences problēmas rakstura un no noteiktu tirgu specifikas. Šajā ziņā tirgus definēšana ir instruments, kas Komisijai dod iespēju īstenot kontroli atbilstoši EKL 81. vai 82. panta mērķim.

173. Attiecībā uz EKL 82. pantu Kopienu tiesa uzskata, ka konkrētā tirgus definīcija ir nepieciešams priekšnoteikums, lai novērtētu, vai uzņēmumam ir dominējošs stāvoklis [65], kas savukārt ir vajadzīgs, lai vērtētu, vai tas tiek izmantots ļaunprātīgi.

174. Turpretī attiecībā uz EKL 81. panta 1. punktu tā uzskata, ka konkrētā tirgus iepriekšēja definēšana nav nepieciešama, ja attiecīgajam nolīgumam pašam par sevi ir pret konkurenci vērsts mērķis, tas ir, ja Komisija ir spējusi pareizi, bez tirgus iepriekšējas noteikšanas secināt, ka attiecīgais nolīgums izkropļo konkurenci un var būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm [66]. Šajā gadījumā Kopienu tiesa norāda uz nolīgumiem, kas klasificējami kā vissmagākie pārkāpumi un kas tiešā veidā aizliegti ar EKL 81. panta 1. punkta a)–e) apakšpunktu. Tieši šādā gadījumā, kas arī minēts pārsūdzētā sprieduma 172. punktā, Kopienu tiesa uzskata, ka iebildumiem, kuri pamatojas uz nepareizu tirgus definīciju, nav nozīmes, un tieši šajā jautājumā, manuprāt, vērojama atšķirība salīdzinājumā ar procedūru, kas tiek ievērota saskaņā ar EKL 82. pantu [67].

175. Savukārt gadījumos, kuri neatbilst iepriekš aprakstītajam, Kopienu tiesa uzskata, ka tirgus definēšana ir nepieciešams priekšnoteikums, lai Komisija varētu noteikt, vai attiecīgā nolīguma mērķis vai sekas ir

64 — Paziņojuma par tirgus definīciju 10. un 25. punkts.

65 — Iepriekš minētais spriedums lietā *SPO* u.c./Komisija.

66 — Atgādinu, ka uz darbību, kas nav saderīga ar konkurenci, tikai tās mērķa dēļ vien var attiekties EKL 81. panta 1. punkts. Piemērus skat. iepriekš minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā apvienotajās lietās *Cimenteries CBR* u.c./Komisija (1094. punkts) un Pirmās instances tiesas 2005. gada 25. oktobra spriedumā lietā T-38/02 *Groupe Danone*/Komisija (Krājums, II-4407. lpp., 99. punkts).

67 — Šī judikatūra man šķiet apstrīdama no uzņēmumu tiesību un tiesiskās noteiktības viedokļa. Kad Komisija pieņem tādu lēmumu, kāds pieņemts šajās konkrētajās lietās, kurā tā konstatē, ka uzņēmumi piedalījušies kompleksā, kolektīvā un nepārtrauktā pārkāpumā, tai, manuprāt, ir jāņem vērā tas, ka šis lēmums var izraisīt katra tā adresāta personīgu saukšanu pie atbildības, ņemot vērā tā dalību pārkāpumā, kura ir skaidri jānosaka. Tā kā šāds lēmums var izraisīt sekas civiltiesību jomā, Komisijai, manuprāt, šādā lēmumā būtu precīzi jāizvērtē un jādefinē konkrētais tirgus.

konkurences ierobežošana un vai tas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm [68].

176. Konkrētā tirgus noteikšana cita starpā dod iespēju gūt ieskatu par konkrētās preces raksturu un noteikt attiecīgo uzņēmumu tirgus daļu. No vienas puses, tas dod iespēju analizēt nolīguma ietekmi uz konkurenci. Līdz ar to Komisija var spriest, vai konkurence ir būtiski ierobežota vai, tieši pretēji, uz attiecīgo nolīgumu var attiecināt atbrīvojumu saskaņā ar EKL 81. panta 3. punkta b) apakšpunktu vai kādu no regulām par kategoriju atbrīvojumiem [69], vai arī tas uzskatāms par maznozīmīgu nolīgumu [70]. No otras puses, tas dod iespēju gūt ieskatu par attiecīgā nolīguma spēju ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

177. Tieši šādā kontekstā Kopienu tiesa, kā tas izriet no pārsūdzētā sprieduma 172. punkta, uzskata, ka iebildumi, kuri pamatojas uz nepareizu tirgus noteikšanu, nav uzskatāmi par "patstāvīgiem iebildumiem" salīdzinājumā ar tiem, kuri attiecas uz konkurences apdraudējumu un ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm [71]. Citiem vārdiem sakot, argumentus par to, ka Komisija tirgus definīcijā pieļāvusi kļūdu vērtējumā, ņem vērā, vērtējot argumentus par konkurences apdraudējumu un ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

— Par pamatojuma nepietiekamību un pretrunīgumu

178. *ÖVAG* apgalvo, ka pārsūdzētā sprieduma un it īpaši tā 174. un 175. punkta pamatojums ir nepietiekams un pretrunīgs.

179. Kaut gan pārsūdzētā sprieduma 174. punktā Pirmās instances tiesa atzīst, ka dažādie nolīgumos paredzētie banku pakalpojumi nav savstarpēji aizstājami, minētā sprieduma 175. punktā tā atzīst, ka Komisijai nebija pienākuma atsevišķi pārbaudīt šo dažādo banku produktu tirgus.

180. Es uzskatu, ka šis iebildums nav pamatots.

68 — Tiesas priekšsēdētāja 2006. gada 16. februāra rīkojums lietā C-111/04 P *Adriatica di Navigazione*/Komisija (31. punkts).

69 — Skat. it īpaši Komisijas 2000. gada 29. novembra Regulu (EK) Nr. 2659/2000 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu pētniecības un attīstības līgumiem (OV L 304, 7. lpp.).

70 — Komisijas paziņojums par maznozīmīgiem nolīgumiem, kas ievērojami neierobežo konkurenci atbilstīgi Eiropas kopienas dibināšanas līguma 81. panta 1. punktam (*de minimis*) (OV 2001, C 368, 13. lpp.).

71 — Skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Cimenteries CBR* u.c./Komisija (834. punkts un tajā minētā judikatūra).

181. Pirmās instances tiesa ir pareizi izskaidrojusi iemeslus, kuru dēļ nebija pamata izvēlēties šauru tirgus definīciju, kas pamatotos vienīgi uz konkrēto produktu savstarpēju aizstājamību. Kā Pirmās instances tiesa to pamatoti norādījusi, tāda definīcija šajā darbības nozarē būtu nedabiska, ciktāl, no vienas puses, lielākā daļa klientu savā bankā pieprasa banku pakalpojumu kopumu un, no otras puses, konkurence banku starpā parasti skar visu šo pakalpojumu kopumu. Ir tiesa — kā savā apelācijas sūdzībā norādījusi *ÖVAG* —, ka atsevišķi klienti var nolemt vērsties pie kādas citas bankas, lai saņemtu kādu konkrētu pakalpojumu, piemēram, aizdevumu. Tomēr vairumā gadījumu katrai personai ir konts vienā bankā, un šis konts ir izejas punkts daudzu dažādu pakalpojumu piedāvājumam, piemēram, maksāšanas līdzekļu (bankas karšu, automātisko maksājumu un pārvedumu) noformēšanai, kas klientam dod iespēju veikt operācijas (kredīta vai debeta) ar savu kontu, par kurām banka piemēro procentus un maksas. Līdz ar to, kā norāda Pirmās instances tiesa, ir skaidrs, ka atsevišķā pārbaudē nevarētu pilnībā noskaidrot attiecīgā nolīguma ietekmi.

182. Kā jau skaidroju šo secinājumu 171. punktā, Paziņojumā par tirgus definīciju noteiktos kritērijus, kuru vidū ir arī produktu aizstājamība, Komisija var piemērot elastīgi un pragmatiski un variēt to nozīmi atkarībā no attiecīgās konkurences problēmas rakstura, konkrēto pakalpojumu specifikas, kā arī Komisijas īstenotajiem mērķiem [72].

183. Šajās konkrētajās lietās, ņemot vērā šā nolīguma īstenošanas veidu, manuprāt, ir skaidrs, ka dažādo banku produktu tirgu atsevišķs izvērtējums nebūtu devis iespēju apzināt minētā nolīguma vērienu un nozīmi, kā arī acīmredzami nebūtu atspoguļojis reālo situāciju.

184. Turklāt, ņemot vērā to, cik plašu banku produktu un pakalpojumu klāstu "*Lombard* tīkls" aptvēra, nav izslēgts, kā to norādīja Pirmās instances tiesa, ka ietekme Kopienā varēja būt netieša un tirgus, kurā tā varēja izpausties, obligāti nebija identisks tam banku produktu vai pakalpojumu tirgum, par kuru tīkla dalībnieces saskaņoja darbības. Attiecībā, piemēram, uz gada faktisko kopējo procentu likmi, kas katrai bankai jānosaka, piedāvājot kredītu, to aprēķina, pamatojoties

72 — Komisija cita starpā Paziņojuma par tirgus definīciju 22. punktā atzīst, ka dažās nozarēs, piemēram, papīra nozarē, kurā patērētāji uzskata, ka kvalitātes atšķirības nav savstarpēji aizstājamas, tā nedefinē atsevišķu tirgu katram papīra kvalitātes veidam un katram tā pielietojumam. Šādā gadījumā, lai novērtētu tirgus nozīmi, dažādos papīra kvalitātes veidus iekļauj vienā konkrētajā tirgū un aprēķina to kopējo noietu.

ne tikai uz debitoru procentu likmi, bet arī uz tādām saistītajām izmaksām kā ar lietas pārvaldību saistītas izmaksas, apdrošināšanas izmaksas un ar norēķinu kartes izsniegšanu saistītas izmaksas.

185. Ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa ir no tiesību viedokļa pietiekamā veidā izskaidrojusi iemeslus, kuru dēļ tā atzina, ka Komisijai nebija pienākuma atsevišķi pārbaudīt dažādu "apaļo galdu" ietvaros apspriesto banku produktu tirgus, neraugoties uz to, ka konkrētie produkti nebija savstarpēji aizstājami. Šajā kontekstā es uzskatu, ka nav pamata kritikai par Pirmās instances tiesas pamatojumu, ko tā izklāstījusi pārsūdzētā sprieduma 174. un 175. punktā.

— Par nepareizu atsaukšanos uz spriedumu lietā *SPO* u.c./Komisija

186. *ÖVAG* apstrīd Pirmās instances tiesas pārsūdzētā sprieduma 175. punktā norādītās analoģijas ar iepriekš minēto spriedumu lietā *SPO* u.c./Komisija pamatotību, ņemot vērā, ka minētajā lietā Komisija pārņēmusi prasītājas ierosināto tirgus definīciju.

187. Šis iebildums, manuprāt, ir absolūti nepamatots, un līdz ar to es ierosinu Tiesai to noraidīt.

188. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa, lemjot, ka Komisija drīkstēja vispārīgi analizēt banku "apaļo galdu" pārrobežu ietekmi, nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā un ir no tiesību viedokļa pietiekamā veidā un bez jebkādām pretrunām pamatojusi savu argumentāciju.

189. Līdz ar to es ierosinu Tiesai noraidīt šā pirmā pamata otro daļu kā nepamatotu.

3) Par trešo pamata daļu, kas saistīta ar to, ka nav pierādīta aizliegtās vienošanās būtiska ietekme uz tirdzniecību Kopienā

a) Lietas dalībnieku argumenti

190. Savā pirmajā pamatā, kas saistīts ar EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, *Erste* atgādina, ka ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm nav vienīgais minētās normas piemērošanas nosacījums. Kā Pirmās instances tiesa atgādinājusi pārsūdzētā sprieduma 167. punktā, ir jāpierāda arī, ka aizliegtās vienošanās potenciālā ietekme uz tirdzniecību ir būtiska. Taču, pieņemot, ka Pirmās instances tiesa pamatoti secinājusi, ka "*Lombard* tīkls" potenciāli spēja ietekmēt tirdzniecību Kopienā, tā neesot pierādījusi,

ka šī ietekme varēja būt būtiska. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka, pat ja banku starpā noslēgtajam nolīgumam ir bijusi pārrobežu ietekme, tā ir bijusi ārkārtīgi ierobežota.

b) Vērtējums

191. Kritērijs par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm ietver kvantitatīvu elementu, kas ierobežo Kopienu tiesību piemērojamību, paredzot, ka tās ir piemērojamas vienīgi tiem nolīgumiem, kuriem var būt būtiska ietekme. Ja šo nolīgumu ietekme uz tirdzniecību ir nebūtiska, EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums uz tiem neattiecas.

192. Savā apelācijas sūdzībā *Erste* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav pierādījusi, ka "*Lombard* tīkls" varēja būtiski ietekmēt tirdzniecību Kopienā.

193. Lai gan var izteikt nožēlu, ka Pirmās instances tiesa nav nepārprotami norādījusi, ka runa ir par būtisku ietekmi, man tomēr šķiet, ka tas ļoti skaidri izriet no konkrētā nolīguma rakstura un Pirmās instances tiesas konstatējumiem pārsūdzētā sprieduma 111.–121., 179. un 183.–185. punktā.

194. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru — un kā izriet no šo secinājumu 97. punkta — EKL 81. panta 1. punktā nav prasības, lai minētajā normā norādītās aizliegtās vienošanās ievērojami ietekmētu tirdzniecību Kopienā (Tiesa atzīst, ka to pierādīt būtu ļoti grūti), bet vienīgi prasīts, lai tiktu konstatēts, ka šīs aizliegtās vienošanās pēc sava rakstura varētu radīt šādu ietekmi [73]. Tā, piemēram, iepriekš minētajā spriedumā lietā *Miller International Schallplatten*/Komisija Tiesa lēma, ka pietiek ar to, ka Komisija, pamatojoties uz noteiktiem faktiem, ir konstatējusi, ka būtiskas ietekmes *draudi* [74] pastāv [75].

195. Turklāt, kā jau esmu norādījis, ietekme uz tirdzniecību Kopienā var izrietēt no vairāku apstākļu apvienojuma [76]. Vērtējums par to, vai ietekme ir būtiska, ir atkarīgs no katras konkrētas lietas apstākļiem, un tajā ir jāņem vērā tādi dažādi apstākļi kā aizliegtās vienošanās ekonomiskais un tiesiskais konteksts [77], tās raksturs, konkrēto preču īpašības un, visbeidzot, ieinteresēto personu stāvoklis, kā arī nozīme konkrētajā tirgū.

196. Pārsūdzētajā spriedumā Pirmās instances tiesa ir vairākkārt norādījusi, ka konkrētajā nolīgumā ne vien piedalījās gandrīz visas Austrijas kredītiestādes

73 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (43. punkts un tajā minētā judikatūra).
74 — Izcēlums mans.
75 — Šī sprieduma 15. punkts.
76 — Skat. šo secinājumu 96. punktu.
77 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (35. punkts un tajā minētā judikatūra).

(tostarp lielākās bankas), bet tas arī attiecās uz ļoti plašu banku produktu un pakalpojumu klāstu, it īpaši uz noguldījumiem un kredītiem, un attiecās uz visu valsts teritoriju, tādējādi draudot mainīt konkurences nosacījumus visā šīs dalībvalsts teritorijā. Papildus manis iepriekš norādītajam šo secinājumu 118.–126. punktā, it īpaši attiecībā uz šā nolīguma raksturu, es uzskatu, ka ar šiem konstatējumiem pietiek, lai pierādītu, ka minētais nolīgums varēja būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

197. Līdz ar to es uzskatu, ka *Erste* izteiktā kritika nav pamatota, un es ierosinu Tiesai noraidīt pirmā pamata trešo daļu.

4) Par ceturto pamata daļu, kas saistīta ar to, ka nav analizēta aizliegtās vienošanās faktiskā ietekme uz tirgu

a) Lietas dalībnieku argumenti

198. *ÖVAG* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav veikusi analīzi par aizliegtās vienošanās faktisko ietekmi uz tirgu, lai gan runa bija par "iepriekš izdarīta pārkāpuma novērtējumu *a posteriori*". Judikatūra, uz kuru Pirmās instances tiesa atsaucas pārsūdzētā sprieduma 166. punktā un saskaņā ar kuru ar aizliegtas vienošanās potenciālo ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm pietiek, lai tā ietilptu EKL 81. panta piemērošanas jomā, šajā konkrētajā gadījumā neesot piemērojama. Tādējādi Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka šajās konkrētajās lietās pietiek ar aizliegtās vienošanās potenciālās ietekmes pierādīšanu, kaut arī bija visas iespējas pārbaudīt apgalvotās ietekmes esamību. Ja Pirmās instances tiesa būtu veikusi šo pārbaudi, tā būtu konstatējusi, ka nolīgumiem nebija nekādas ietekmes uz pārrobežu tirdzniecību.

b) Vērtējums

199. Es uzskatu, ka šis iebildums ir jānoraida.

200. No pastāvīgās judikatūras, uz ko Pirmās instances tiesa norādījusi pārsūdzētā sprieduma 166. punktā, izriet, ka EKL 81. panta 1. punktā nav izvirzīta prasība, lai attiecīgie konkurences ierobežojumi būtu faktiski ietekmējuši tirdzniecību starp dalībvalstīm, bet tiek vienīgi prasīts, lai tiktu konstatēts, ka nolīgumi pēc sava rakstura varētu radīt šādu ietekmi [78].

78 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Ferriere Nord*/Komisija (19. punkts), kā arī spriedumu apvienotajās lietās *Bagnasco* u.c. (48. punkts).

201. Minētajā judikatūrā nav nekāda nošķiruma starp nolīguma saderības izvērtēšanu *ex post* kontroles ietvaros, ja nolīgums jau noslēgts vai īstenots, un izvērtēšanu *ex ante* kontroles ietvaros, proti, ja par šo nolīgumu iepriekš paziņots Komisijai nolūkā saņemt atbrīvojumu.

202. Atzīt *ÖVAG* viedokli nozīmētu ieviest atšķirīgu pieeju un kontroli atkarībā no tā, vai runa ir par nolīguma *a priori* vai *a posteriori* vērtējumu. Judikatūrā šāda pieeja nav paredzēta.

203. Ņemot vērā šos apstākļus, Pirmās instances tiesai nevar pārmest, ka tā būtu pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

204. No šiem apsvērumiem izriet, ka Pirmās instances tiesa, manuprāt, ir pareizi novērtējusi "*Lombard* tīkla" spēju ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un ir pareizi pamatojusi savu analīzi.

205. Tādējādi gan Pirmās instances tiesa, gan Komisija strīdīgā lēmuma 1. punktā varēja likumīgi atzīt, ka apelācijas sūdzību iesniedzēju starpā noslēgtie nolīgumi uzskatāmi par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu.

206. Līdz ar to es ierosinu Tiesai noraidīt šo pirmo pamatu kā nepamatotu.

B — Par otro pamatu, kas saistīts ar nepareizu atbildības attiecināšanu par pārkāpumu

207. Šā pamata nolūks ir apšaubīt strīdīgā lēmuma 1. punktā minēto lēmuma adresāšu noteikšanu.

1) Lietas dalībnieku argumenti

208. *Erste* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi vairākas tiesību un vērtējuma kļūdas, pārsūdzētā sprieduma 327. un nākamajos punktos lemjot, ka *Erste* ir jāatbild par *GiroCredit Bank der österreichischen Sparkassen AG* (turpmāk tekstā — "*GiroCredit*") laika posmā pirms tās iegādes izdarīto pārkāpumu.

209. Pirmkārt, *Erste* norāda, ka Pirmās instances tiesa nav pareizi novērtējusi ekonomisko un juridisko saikni starp *GiroCredit* un *Bank Austria* grupu. Šajā sakarā *Erste* atgādina, ka līdz *GiroCredit* kapitāla lielākās daļas pārņemšanai 1997. gada 20. maijā lielākā daļa tās akciju piederēja *Bank Austria* grupai, kura pati piedalījās "*Lombard* klubā". Šī grupa kontrolēja *GiroCredit* ne tikai kā tās kapitāla lielākās daļas turētāja, bet arī ieceļot uzraudzības padomes un valdes locekļus un *GiroCredit* vadības augstākajos amatos nodarbinot *Bank Austria AG* darbiniekus. Līdz ar to par *GiroCredit* rīcību šajā laika posmā pie atbildības bija jāsauc *BA-CA*. Turklāt Pirmās instances tiesas konstatējums, ka *GiroCredit* bija juridiskā persona, kas atbildīga par *GiroCredit* bankas darbību vadību līdz tās nodošanai, esot no tiesību viedokļa nepareizs, jo arī pēdējo minēto sabiedrību kontrolēja un vadīja *Bank Austria* grupa.

210. Otrkārt, *Erste* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā arī pārsūdzētā sprieduma 328.–336. punktā, atzīstot, ka Komisija var izvēlēties uzlikt sodu vai nu meitas sabiedrībai, kas piedalījusies pārkāpumā, vai arī mātes sabiedrībai, kura to kontrolēja attiecīgajā laika posmā, pat ja notikusi ekonomisko tiesību nodošana.

211. Komisija uzsver, ka ir pilnīgi skaidri jānošķir jautājums par tās juridiskās personas noteikšanu, kura ir atbildīga par pārkāpumā piedalījušos uzņēmumu, un nosacījumi, ar kādiem mātes sabiedrībai var uzlikt atbildību par to, kā rīkojusies meitas sabiedrība, kura ir atsevišķa juridiskā persona. Tā norāda, ka tās pieeja nerada nekādu netaisnību, jo *Erste* pati ir bijusi aizliegtās vienošanās dalībniece.

2) Vērtējums

212. Ar šo pamatu *Erste* norāda, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, atzīstot, ka Komisijai bija tiesības *Erste* uzlikt atbildību par pārkāpumu, ko *GiroCredit* bija izdarījusi pirms tās iegādes, kaut arī pārkāpuma izdarīšanas brīdī tā piederēja *Bank Austria* grupai.

213. Konkrētāk, Tiesai tiek lūgts izvērtēt, vai tas, ka brīdī, kad *GiroCredit* izdarīja pārkāpumu, to kontrolēja cita mātes sabiedrība, liedz Komisijai iespēju apsūdzēt *Erste*, kas ir jaunā mātes sabiedrība, par minētās meitas sabiedrības prettiesisko rīcību.

214. Es tā nedomāju.

215. Vispirms ir jāatgādina Tiesas izkristalizētie principi par pārkāpumu attiecināmību uzņēmumu tiesību nodošanas gadījumā un sabiedrību grupas gadījumā.

216. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka Kopienu konkurences tiesības attiecas uz "uzņēmumu" darbību un ka uzņēmuma jēdziens ietver ikvienu vienību, kas veic saimniecisko darbību, *neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un finansēšanas veida* [79].

217. Turklāt Tiesa uzskata, ka atbildībai par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpuma izdarīšanu ir personisks raksturs, jo tā ir atkarīga ne vien no attiecīgā pārkāpuma rakstura, bet arī no ar to saistīto sodu rakstura un smaguma [80].

218. Līdz ar to Tiesa uzskata, ka par pārkāpumu pie atbildības ir saucamas tās fiziskās vai juridiskās personas, kas attiecīgo uzņēmumu vadīja pārkāpuma izdarīšanas laikā, pat ja dienā, kad tiek pieņemts lēmums, ar kuru tiek konstatēts minētais pārkāpums, par uzņēmuma vadību ir atbildīga cita persona [81]. Kamēr vien juridiskā persona, kas vadīja uzņēmumu pārkāpuma izdarīšanas brīdī, pastāv, tā joprojām ir saucama pie atbildības par uzņēmuma prettiesisko rīcību pat tad, ja uzņēmuma materiālos resursus un cilvēkresursus, kas sekmēja pārkāpuma izdarīšanu, pēc pārkāpuma laika posma beigām ir pārņēmusi trešā persona [82].

219. Savukārt, ja laikā no pārkāpuma izdarīšanas brīža subjekts, kas izdarījis konkurences noteikumu pārkāpumu, ir juridiski vai ekonomiski beidzis pastāvēt, Tiesa piemēro tā dēvēto "ekonomiskās pēctecības" kritēriju [83].

220. Šā kritērija piemērošana dod iespēju novērst to, ka uzņēmumi varētu izvairīties no Komisijas uzliktajiem sodiem tikai tāpēc,

79 — Izcēlums mans. Skat. it īpaši 2007. gada 11. decembra spriedumu lietā C-280/06 *ETI* u.c. (Krājums, I-10893. lpp., 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

80 — Skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/*Anic Partecipazioni* (78. punkts).

81 — Skat. 2000. gada 16. novembra spriedumus lietā C-248/98 P *KNP BT*/Komisija (*Recueil*, I-9641. lpp., 71. punkts), lietā C-279/98 P *Cascades*/Komisija (*Recueil*, I-9693. lpp., 78. punkts), lietā C-286/98 P *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija (*Recueil*, I-9925. lpp., 37. punkts) un lietā C-297/98 P *SCA Holding*/Komisija (*Recueil*, I-10101. lpp., 25. punkts), kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *ETI* u.c. (39. punkts un tajā minētā judikatūra).

82 — Skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *SCA Holding*/Komisija (25. punkts).

83 — Skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/*Anic Partecipazioni* (145. punkts).

ka to identitāte ir mainījusies pārstrukturēšanas, pārdošanas vai citu juridisku vai organizatorisku izmaiņu rezultātā, un tādējādi nodrošināt konkurences noteikumu efektīvu īstenošanu [84].

221. Šādos apstākļos tiesa uzskata, ka, ja laikā no pārkāpuma izdarīšanas brīža līdz brīdim, kad attiecīgais uzņēmums par to ir saucams pie atbildības, persona, kas ir atbildīga par šā uzņēmuma vadību, ir juridiski beigusi pastāvēt, vispirms ir jānosaka visi materiālie resursi un cilvēkresursi, kas sekmējuši pārkāpuma izdarīšanu, lai pēc tam identificētu personu, kas ir atbildīga par visu attiecīgo resursu vadību [85].

222. Konkrētāk, runājot par pārkāpumu attiecināmību sabiedrību grupas gadījumā, Tiesa uzskata, ka ar to, ka meitas sabiedrība ir atsevišķa juridiska persona, nepietiek, lai izslēgtu iespēju, ka par tās rīcību pie atbildības var saukt mātes sabiedrību, it īpaši ja meitas sabiedrība savu rīcību tirgū nenosaka pati, bet galvenokārt izpilda mātes sabiedrības dotos norādījumus [86].

223. Ņemot vērā iepriekš atgādināto, tagad ir jāizvērtē apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzīto iebildumu pieņemamība un pamatotība.

224. Lai pamatotu savu pirmo iebildumu, apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apšauba Pirmās instances tiesas faktu vērtējumus. Tā apstrīd pārsūdzētā sprieduma 327. punktā ietvertos apgalvojumus, ka pārkāpuma izdarīšanas brīdī *GiroCredit* bija juridiskā persona, kas atbildīga par bankas darbību vadību. Šajā sakarā *Erste* norāda vairākus apstākļus, kuru nolūks ir pierādīt, ka attiecībā uz *Bank Austria AG* un *GiroCredit* ir izpildīti nosacījumi, ar kādiem mātes sabiedrību var apsūdzēt par meitas sabiedrības rīcību.

225. Es uzskatu, ka, ņemot vērā principus, kurus esmu izklāstījis šo secinājumu 65.–72. punktā, šie argumenti nav pieņemami. Konstatējumi, ko Pirmās instances tiesa izklāstījusi pārsūdzētā sprieduma 327. punktā, ir faktu vērtējumi, kurus nevar apspriest apelācijas tiesvedībā. Turklāt apstākļi, ko apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda pierādīšanas nolūkā, nav nekas cits kā jau Pirmās instances tiesā norādīto apstākļu burtisks atveidojums. Faktiski ar šo pirmo iebildumu apelācijas sūdzības iesniedzējas nolūks ir panākt, lai Pirmās instances tiesā iesniegtā prasība vienkārši tiktu atkārtoti izskatīta un tiktu no jauna izvērtēti fakti, bet tas apelācijas sūdzības gadījumā neietilpst Tiesas kompetencē.

84 — Tiesa uzskata, ka šādā gadījumā tiktu apdraudēts mērķis apkarot konkurences noteikumiem pretēju rīcību un atturēt no tās ar preventīvu sodu palīdzību (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *ETI* u.c., 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

85 — Pirmās instances tiesas 1999. gada 20. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (*Recueil*, II-931. lpp., 953. punkts).

86 — Skat. it īpaši Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-294/98 P *Metsä-Serla* u.c./Komisija (*Recueil*, I-10065. lpp., 27. punkts) un 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-196/99 P *Aristrain*/Komisija (*Recueil*, I-11005. lpp., 96. punkts).

226. Lai pamatotu savu otro iebildumu, apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka par *GiroCredit* rīcību līdz tās nodošanai pie atbildības jāsauc jaunā mātes sabiedrībā, proti, *Erste*, nevis iepriekšējā mātes sabiedrība, tas ir, *Bank Austria AG*.

227. Es uzskatu, ka šis iebildums nav pamatots sekojošu iemeslu dēļ.

228. Ievērojot Tiesas izkristalizētos principus, *GiroCredit* bija atbildīga par pārkāpumiem, ko tā tirgū izdarījusi individuālā kārtā. Neraugoties uz to, ka lielākā daļa akciju piederēja *Bank Austria* grupai [87], no strīdīgā lēmuma pamatojuma 479. punkta izriet, ka šīs meitas sabiedrības komercpolitiku neietekmēja tās mātes sabiedrība un to nenoteica arī kāds trešais uzņēmums. No minētā pamatojuma punkta arī izriet, ka savas intereses *GiroCredit* aizstāvēja neatkarīgi, pati uzņemoties atbildību un nesaņemot nekādus norādījumus. Līdz ar to, ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, iepriekšējai mātes sabiedrībai nebija pienākuma atbildēt par tās meitas sabiedrības rīcību.

229. *Erste* iegādājoties *GiroCredit*, par *GiroCredit* vadību atbildīgā juridiskā persona beidza juridiski pastāvēt un saskaņā ar "ekonomiskās pēctecības" kritēriju *Erste* kļuva par juridisko personu, kas ir atbildīga par visiem minētā uzņēmuma materiālajiem resursiem un cilvēkresursiem, kas sekmēja pārkāpuma izdarīšanu. Līdz ar minētā uzņēmuma iegādi *Erste* tika nodoti visi uzņēmuma aktīvi un pasīvi, ieskaitot tā atbildību par Kopienu tiesību pārkāpumu [88].

230. Līdz ar to tas, ka *GiroCredit* brīdī, kad tā individuāli izdarīja pārkāpumu, bija citas mātes sabiedrības kontrolē, nedod iespēju izslēgt, ka *Erste*, jaunā mātes sabiedrība, tiktu saukta pie atbildības par minētās meitas sabiedrības rīcību pirms tās iegādes. Ja tiktu atzīts pretējais, tas nozīmētu, ka galu galā tiek apšaubīta minētajai meitas sabiedrībai atzītā autonomija.

231. Ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa varēja pamatoti atzīt, ka *Erste* saukšanu pie atbildības par *GiroCredit* izdarīto pārkāpumu nevar izslēgt tikai tāpēc vien, ka pārkāpuma izdarīšanas brīdī *GiroCredit* bija citas mātes sabiedrības kontrolē.

87 — No Pirmās instances tiesas konstatējumiem pārsūdzētā sprieduma 7. punktā izriet, ka lielākā daļa *GiroCredit* akciju piederēja *Bank Austria* grupai.

88 — Pirmās instances tiesa šo judikatūru ir skaidri izklāstījusi pārsūdzētā sprieduma 323.–326. un 330.–333. punktā.

232. Turklāt jāņem vērā, ka *Erste* nevarēja nezināt par *GiroCredit* pret konkurenci vērsto rīcību tās iegādes brīdī, jo abas divas jau gandrīz trīs gadus bija piedalījušās pārkāpumā, uz kuru attiecas strīdīgais lēmums [89]. Tātad apelācijas sūdzības iesniedzēja minēto uzņēmumu iegādājās, zināda attiecīgos apstākļus.

233. Ņemot vērā šos apsvērumus, pēc manām domām, *Erste* izvirzītais pamats, kas saistīts ar nepareizu atbildības attiecināšanu par pārkāpumu, ir daļēji nepieņemams un daļēji nepamatots un pārējie iebildumi nav jāizskata.

234. No visa iepriekš minētā izriet, ka visi apelācijas sūdzību iesniedzēju pamati, kas izvirzīti, lai pamatotu to lūgumu atcelt strīdīgā lēmuma 1. punktu, manuprāt, ir noraidāmi.

89 — EKL 81. panta 1. punkts uz konkrētajām darbībām attiecās kopš 1995. gada 1. janvāra. *Erste* pārpirka *GiroCredit* 1997. gada maijā. Tās abas apvienojās 1997. gada oktobrī.

IX — Par pamatiem, kas saistīti ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, jo, vērtējot pārkāpuma smagumu un naudas soda pamatapmēru, esot pieļautas tiesību un pamatojuma kļūdas un pārkāptas tiesības uz aizstāvību

235. Šo pamatu nolūks ir panākt, lai tiktu samazināts apmērs naudas sodiem, kas apelācijas sūdzību iesniedzējām uzlikti strīdīgā lēmuma 3. punktā. To nolūks ir apšaubīt Pirmās instances tiesas vērtējumus par, pirmkārt, pārkāpuma smagumu, otrkārt, atbildību mīkstinošu apstākļu esamību un, treškārt, apelācijas sūdzību iesniedzēju sadarbību procesa laikā.

A — Par pirmo pamatu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā saistībā ar vērtējumu par pārkāpuma smagumu

236. *BA-CA* savā pirmajā pamatā un *Erste* un *RZB* savā otrajā pamatā apgalvo, ka Pirmās instances tiesas vērtējumi par pārkāpuma smagumu nav bijuši pamatoti.

237. Saskaņā ar Pamatnostādņu 1. punktā paredzēto metodi naudas sodu apmēru aprē-

ķina, ņemot vērā Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā minētos divus kritērijus, proti, pārkāpuma smagumu un tā ilgumu [90].

pumi, smagi pārkāpumi un sevišķi smagi pārkāpumi.

— *Sīkāki pārkāpumi*

238. Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas pirmā un otrā daļa ir izteikta šādā redakcijā:

Tie var būt tirdzniecības ierobežojumi, parasti vertikāla rakstura, kuriem ir ierobežota ietekme uz tirgu un kuri ietekmē būtisku, bet salīdzinoši ierobežotu Kopienas tirgus daļu.

"Novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā raksturs, faktiskā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt, un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjoms.

Piemērojamās sodanaudas [piemērojamie naudas sodi]: no 1000 [euro] līdz 1 miljonam [euro].

— *Smagi pārkāpumi*

Tādējādi pārkāpumi tiek grupēti vienā no trim pārkāpumu kategorijām: sīkāki pārkā-

Šie visbiežāk ir horizontāli vai vertikāli ierobežojumi, kuriem ir tāda pati struktūra kā iepriekš minētajiem pārkāpumiem, tikai tiem ir lielāka ietekme uz tirgu un to ietekme attiecas uz plašām kopējā tirgus jomām. [..]

90 — Šī metode ir izklāstīta šo secinājumu 9.–13. punktā.

Piemērojamās sodanaudas [piemērojamie naudas sodi]: no 1 miljona [euro] līdz 20 miljoniem [euro].

240. Ņemot vērā iepriekš atgādināto, tagad ir jāizvērtē visi *Erste*, *RZB* un *BA-CA* izvirzītie iebildumi, kas saistīti ar pārkāpuma smaguma nepareizu novērtējumu.

— *Sevišķi smagi pārkāpumi*

241. Kā esmu norādījis šo secinājumu 69. punktā, Tiesas pārbaudes mērķis ir izvērtēt, ciktāl Pirmās instances tiesa ir pareizi ņēmusi vērā faktorus, kuri dod iespēju novērtēt konkrētas uzņēmuma rīcības smagumu, ņemot vērā EKL 81. pantu un Regulas Nr. 17 15. pantu.

Šie parasti ir horizontāli ierobežojumi, piemēram, cenu karteļi un tirgus sadales kvotas vai citāda prakse, kas apdraud vienotā tirgus pienācīgu darbību [..].

1) Par pirmo pamata daļu, kas saistīta ar Pamatnostādnēm neatbilstīgu vērtējumu

Piemērojamās sodanaudas [piemērojamie naudas sodi]: vairāk par 20 miljoniem [euro].”

a) Lietas dalībnieku argumenti

239. Turpinot, pārkāpuma smagumu vērtē, ņemot vērā katra attiecīgā uzņēmuma iezīmes. Katrā no minētajām kategorijām izraudzīto sodu līmenis dod iespēju uzņēmumiem piemērot diferencētu pieeju, ņemot vērā izdarīto pārkāpumu raksturu. Komisija papildus ņem vērā attiecīgo uzņēmumu faktisko ekonomisko spēju radīt kaitējumu un nosaka naudas sodu tādā apmērā, lai nodrošinātu, ka tam ir preventīvs raksturs. Šajā posmā Komisija var klasificēt uzņēmumus dažādās kategorijās un attiecībā uz katru uzņēmumu diferencēt naudas soda pamatapmēru.

242. *RZB* izvirza pamatojuma pretrunu pārsūdzētajā spriedumā. Lai gan pārsūdzētā sprieduma 226. punktā Pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka Komisija nedrīkst atkāpties no metodes, ko tā izklāstījusi Pamatnostādnēs, minētā sprieduma 237. punktā tā lēmusi, ka tas, ka Komisija ir precizējusi savu pieeju jautājumā par pārkāpuma smaguma novērtējumu, neliedz tai pārkāpuma smagumu novērtēt atkarībā no apstākļiem, kas nav tiešā veidā minēti Pamatnostādnēs. Apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet

Pirmās instances tiesai, ka tā, pārbaudot strīdīgā lēmuma likumību, atkāpusies no Pamatnostādnēs izklāstītās metodikas. Pirmās instances tiesa tādējādi esot nepamatoti lēmusi, ka šajā vērtējumā varēja ņemt vērā kritērijus, kuri nav tiešā veidā minēti Pamatnostādnēs, lai gan tās rada uzņēmumiem tiesisko paļāvību.

243. Komisija norāda, ka to patiešām ierobežo pašas noteiktās Pamatnostādnes, bet to nevar teikt par Pirmās instances tiesu, kad tā īsteno tās neierobežoto kompetenci. Turklāt no judikatūras skaidri izriet, ka Pamatnostādnēs noteikta vienīgi "minimālā programma", kas nav uzskatāma par vērā ņemamo apstākļu izsmeļošu uzskaitījumu. Pamatotu apstākļu gadījumā ir pat iespējams atkāpties no šīs programmas.

b) Vērtējums

244. Es uzskatu, ka šis iebildums nav pamatots.

245. Ņemot vērā, ka metode, ko Komisija aprakstījusi Pamatnostādnēs, neliedz ņemt vērā apstākļus, kuri tajās nav minēti tiešā veidā, Pirmās instances tiesa, manuprāt, nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā.

246. Pamatnostādnēs ir iekļauti dažādi elastīgi elementi, kas Komisijai, vērtējot pārkāpuma smagumu un ievērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteiktās robežas, dod iespēju ņemt vērā daudzus dažādus apstākļus [91].

247. Šo apstākļu vidū, kuri minēti Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļā, ir ne tikai apstākļi, kas saistīti ar pārkāpuma raksturu, tā ietekmi un ģeogrāfisko apjomu, bet arī apstākļi, kas saistīti ar uzņēmumu konkrētajām iezīmēm un nepieciešamību nodrošināt preventīvu iedarbību. Novērtējot katru no minētajiem apstākļiem, Komisijai noteikti nākas ņemt vērā konkrētajam pārkāpumam raksturīgus faktorus, kurus izsmeļošā veidā Pamatnostādnēs nav iespējams uzskaitīt [92].

91 — Pēc analoģijas skat. 2006. gada 29. jūnija spriedumu lietā C-308/04 P *SGL Carbon*/Komisija (Krājums, I-5977. lpp., 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

92 — Šajā sakarā jāatgādina, ka Tiesa ir pastāvīgi lēmusi, ka pārkāpumu smagums ir jānoskaidro, pamatojoties uz ļoti daudziem apstākļiem, kaut arī nav izstrādāts saistošs vai izsmeļošs to kritēriju saraksts, kas obligāti ir jāņem vērā (iepriekš minētais spriedums lietā *Ferriere Nord*/Komisija (33. punkts), kā arī spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (240. un 241. punkts)).

248. Šajā ziņā Komisija var pamatoties uz daudziem faktoriem, ko Tiesa minējusi savā judikatūrā [93].

249. Tā var, pirmkārt, vērtēt pārkāpuma smagumu atkarībā no lietas īpašajiem apstākļiem un ņemt vērā prettiesiskās rīcības tiesiskā regulējuma un ekonomisko kontekstu. Vērtējot konkurences ierobežojumu raksturu, Komisija var ņemt vērā nolīguma saturu, ilgumu, skaitu, intensitāti un ģeogrāfisko apjomu, kā arī ar šo nolīgumu saistīto preču vērtību. Tā var ņemt vērā arī nolīguma dalībnieku skaitu un salīdzinošo nozīmi tirgū, vērtējot it īpaši to tirgus daļu, lielumu, rīcību un nozīmi nolīguma izveidē. Komisija var vērtēt arī tirgus situāciju laikā, kad pārkāpums tika izdarīts, un ņemt vērā sabiedrības ekonomiskajām interesēm nodarīto kaitējumu. Visbeidzot, tā var ņemt vērā apdraudējumu, ko attiecīgais nolīgums rada Eiropas Kopienas mērķiem.

250. Tāpēc es neuzskatu, ka Komisija būtu atkāpusies no metodes, ko tā noteikusi Pamatnostādnēs, un attiecīgajiem uzņēmumiem radījusi tiesisko nenoteiktību [94].

251. Ņemot vērā minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesas analīzē par šo jautājumu nav pieļauta kļūda tiesību piemērošanā un nav nekādu pamatojuma pretrunu.

252. Līdz ar to es uzskatu, ka šī pirmā daļa ir jānoraida.

2) Par otro pamata daļu, kas saistīta ar pārkāpuma "rakstura" nepareizu vērtējumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

253. Lai pamatotu otro daļu, *RZB* izvirza četrus iebildumus.

93 — Skat. 1970. gada 15. jūlija spriedumu lietā 41/69 *ACF Chemiefarma*/Komisija (*Recueil*, 661. lpp., 176. punkts) un 1975. gada 16. decembra spriedumu apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija (*Recueil*, 1663. lpp., 612. punkts), kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Ferriere Nord*/Komisija (38. punkts), spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija (90. un 91. punkts un tajos minētā judikatūra) un spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (241. un 242. punkts un tajos minētā judikatūra).

94 — Iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija 209.–213. punktā Tiesa atgādināja, ka Pamatnostādnes attiecīgiem uzņēmumiem nodrošina tiesisko noteiktību un dod iespēju uzzināt aprēķinu metodes, ko Komisija izmanto, īstenojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu.

254. Pirmkārt, *RZB* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 240. punktā lemjot, ka pārkāpuma raksturam ir galvenā nozīme, lai pārkāpumus varētu atzīt par sevišķi smagiem, savukārt pārējiem kritērijiem, proti, pārkāpuma faktiskajai ietekmei uz tirgu un konkrētā tirgus ģeogrāfiskajam apjomam, ir mazāka nozīme.

255. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, arī pamatojot savu vērtējumu ar apstākļiem, kuri nav ietverti Pamatnostādnēs, proti, banku nozares nozīmi ekonomikā, nolīgumā ietverto banku produktu plašo klāstu un to, ka sanāksmēs piedalījusies lielākā daļa Austrijas banku.

256. Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav ņēmusi vērā valdības politiku, kuras nolūks bijis pasargāt banku nozari no tirgus konkurences. Turklāt tā esot nepamatoti atzinusi, ka valsts iestāžu iejaukšanās rīcībā, uz kuru attiecas EKL 81. pants, uzskatāma par atbildību pastiprinošu apstākli naudas soda noteikšanā.

257. Ceturtkārt, *RZB* norāda, ka Pirmās instances tiesa, vērtējot pārkāpumam piemītošo smagumu, nepamatoti nav ņēmusi vērā preventīvo iedarbību, lai gan pati iestājusies par visaptverošu vērtējumu.

b) Vērtējums

258. Attiecībā uz pirmo iebildumu es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa pamatoti varēja lemt, ka pārkāpuma raksturam ir galvenā nozīme, lai pārkāpumus varētu atzīt par "sevišķi smagiem".

259. Pirmkārt, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka horizontālas aizliegtās vienošanās par cenām vienmēr ir tikušas uzskatītas par sevišķi smagiem Kopienu tiesību pārkāpumiem, jo tās nozīmē tiešu iejaukšanos konkurences galvenajos rādītājos [95]. Šajā konkrētajā gadījumā, manuprāt, ir skaidrs, ka tādu aizliegtu vienošanos par cenu noteikšanu, kāda bija "*Lombard* klubs", kurai ir tik plaša darbības joma, kādu ir konstatējusi Komisija, un kura attiecas uz tik nozīmīgu ekonomikas nozari, kāda ir banku nozare, nevar nekvalificēt kā sevišķi smagu pārkāpumu.

95 — Skat. it īpaši Tiesas 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-194/99 P *Thyssen Stahl*/Komisija (*Recueil*, I-10821. lpp., 118. punkts), Pirmās instances tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedumu apvienotajās lietās T-202/98, T-204/98 un T-207/98 *Tate & Lyle* u.c./Komisija (*Recueil*, II-2035. lpp., 103. punkts) un 2003. gada 19. marta spriedumu lietā T-213/00 *CMA CGM* u.c./Komisija (*Recueil*, II-913. lpp., 262. punkts).

260. Turklāt 2003. gada 30. septembra spriedumā lietā *Michelin*/Komisija [96] Tiesa lēma, ka pārkāpuma smagumu var noteikt, ņemot vērā prettiesiskās rīcības raksturu un mērķi, un ka apstākļiem, kas saistīti ar rīcības mērķi, naudas soda apmēra noteikšanas nolūkā var piešķirt lielāku nozīmi nekā tiem, kas attiecas uz rīcības sekām [97]. Tiesa ir apstiprinājusi šo pieeju, atzīdama, ka, novērtējot, kāds būtu piemērots naudas soda apmērs, pret konkurenci vērstās darbības sekas nav noteicošs kritērijs [98].

261. Visbeidzot, kā Pirmās instances tiesa to pamatoti norādījusi pārsūdzētā sprieduma 240. punktā, no Pamatnostādnēm un it īpaši no "sevišķi smagu pārkāpumu" apraksta izriet, ka aizliegtas vienošanās par cenu noteikšanu var, jau pamatojoties uz to atbilstošo raksturu, tikt kvalificētas kā "sevišķi smagi" pārkāpumi bez jebkāda pienākuma Komisijai pierādīt pārkāpuma faktisku ietekmi uz tirgu vai novērtēt konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjomu [99]. Tātad šāda veida nolīgumu var uzskatīt par sevišķi smagu pārkāpumu tikai tā rakstura dēļ vien neatkarīgi no tā faktiskās ietekmes uz tirgu un ģeogrāfiskā apjoma.

262. Līdz ar to Pirmās instances tiesai nevar pārmest, ka tā lēmusi, ka Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļā minētajiem trim kritērijiem nav vienāda nozīme, novērtējot pārkāpuma smagumu.

263. Attiecībā uz otro iebildumu es jau šo secinājumu 245.–251. punktā skaidroju, ka Pirmās instances tiesa pamatoti varēja novērtēt pārkāpuma smagumu, ņemot vērā apstākļus, kas nav tiešā veidā minēti Pamatnostādnēs. Līdz ar to es ierosinu Tiesai noraidīt šo iebildumu kā nepamatotu.

264. Attiecībā uz trešo un ceturto iebildumu apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā kritizē nozīmi, kāda piešķirta kritērijiem, kuri devuši iespēju novērtēt pārkāpuma smagumu. Ņemot vērā Tiesas lomu apelācijas tiesvedībā, es uzskatu, ka Tiesas kompetencē nav veikt tādu izvērtējumu. Līdz ar to es ierosinu Tiesai šos iebildumus atzīt par nepieņemamiem.

265. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es uzskatu, ka šā pamata otrā daļa ir jānoraida.

96 — T-230/01 (*Recueil*, II-4071. lpp.).

97 — 258. un 259. punkts.

98 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Thyssen Stahl*/Komisija (118. punkts).

99 — Skat arī Pirmās instances tiesas 2007. gada 26. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 un T-136/02 *Bolloré* u.c./Komisija (Krājums, II-947. lpp., 447. punkts). Par šo spriedumu iesniegtas apelācijas sūdzības, kuras pašlaik tiek izskatītas Tiesā (C-322/07 P, C-327/07 P un C-338/07 P). Tomēr šīs apelācijas sūdzības neattiecas uz šo jautājumu.

3) Par trešo pamata daļu, kas saistīta ar "pārkāpuma faktiskās ietekmes uz tirgu" nepareizu novērtējumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

266. *RZB* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pieļaujot, ka Komisija vienīgi no aizliegtas vienošanās "īstenošanas" varējusi secināt, ka pārkāpumam ir faktiska ietekme uz tirgu. Šāds vērtējums esot pretrunā Pamatnostādņu formulējumam un pierādot, ka Pirmās instances tiesa jaucot nolīgumu "īstenošanu", kas ir viens no EKL 81. panta piemērošanas nosacījumiem, ar stingrāku kritēriju par "faktisku ietekmi uz tirgu", kas ir jāizmanto pārkāpuma smaguma pamatojumā. Iepriekš minētais spriedums lietā *Cascades*/Komisija esot pretējs Pirmās instances tiesas argumentācijai [100]. Turklāt apelācijas sūdzību iesniedzēju iesniegtā ekonomiskā ekspertīze pierādot, ka nolīgumiem, kuri attiecās uz galvenajiem produktiem, nebija nekādas ietekmes uz faktiski piemērotajiem nosacījumiem.

267. *BA-CA* savukārt uzskata, ka pārkāpuma faktiskās sekas tirgū novērtētas nepareizi. Apelācijas sūdzību iesniedzēju iesniegtā ekonomiskā ekspertīze pierādot, ka sanāksmes neradīja tāda veida ietekmi uz Austrijas tirgiem.

100 — 53. un 62. punkts.

268. Turklāt *BA-CA* uzskata, ka Pirmās instances tiesa, vērtējot ekonomisko ekspertīzi, esot pārkāpusi pierādīšanas procedūras principus. Prasot, lai šāda ekspertīze attiektos uz "iespējamo nolīguma kopējo ietekmi uz tirgu", Pirmās instances tiesa pārsniegusi to, ko iespējams prasīt no ekonomiskas ekspertīzes, kuras nolūks ir pierādīt, ka nolīgumi nav īstenoti un ka nav bijis cēloņsakarības starp banku "apaļajiem galdiem" un konkurenci tirgū.

269. Savukārt Komisija norāda, ka iesniegtā ekspertīze attiekusies tikai uz diviem banku produktiem un nevis uz nolīguma iespējamo ietekmi uz tirgu. Jebkurā gadījumā, ja nolīgums, kuram ir pret konkurenci vērsts mērķis, ir īstenots kaut vai daļēji, ar to pietiek, lai izslēgtu iespēju secināt, ka šim nolīgumam nav bijis ietekmes uz tirgu.

b) Vērtējums

270. Šis apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītais iebildums, manuprāt, ir viens no sarežģītākajiem šo lietu jautājumiem.

271. Ne Pamatnostādnes, ne Kopienu judikatūra nav īpaši skaidras attiecībā uz to, vai ir

jāņem vērā kritērijs par pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu un kādā veidā tas jādara.

272. Tiesa ir lēmusi, ka, lai novērtētu pārkāpuma ietekmi uz tirgu, Komisijai kā atskaites punkts jāpieņem konkurence, kas parastos apstākļos būtu pastāvējusi, ja pārkāpuma nebūtu bijis [101]. Turklāt, ja runa ir par tādiem konkurences tiesību pārkāpumiem, kuri jau pēc savas būtības ir smagi, tā uzskata, ka tas nav noteicošs apstāklis, nosakot piemērotu naudas soda apmēru [102].

273. Turklāt saskaņā ar Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļu Komisija var ņemt vērā pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu tikai tādā gadījumā, ja tā to var noteikt. Citiem vārdiem sakot, es to izprotu tā, ka, ja šo ietekmi nevar noteikt, Komisija to nevar ņemt vērā, aprēķinot naudas sodu.

274. Savukārt, aplūkojot horizontālas aizliegtās vienošanās par cenām vai tirgu sadali, no Pamatnostādnēm un it īpaši no sevišķi smagu pārkāpumu apraksta izriet, ka šīs aizliegtās vienošanās var, jau pamatojoties uz to atbilstošo raksturu, tikt kvalificētas kā sevišķi smagi pārkāpumi bez jebkāda pienākuma Komisijai pierādīt pārkāpuma faktisku ietekmi uz tirgu vai novērtēt konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjomu [103]. Šādā gadījumā pārkāpuma faktiskā ietekme ir viens no apstākļiem citu apstākļu vidū, kas, ja tas ir nosakāms, Komisijai var dot iespēju palielināt naudas soda apmēru, pārsniedzot 20 miljonu euro robežu.

275. Lai gan Pamatnostādnes ir devušas iespēju skaidrāk iezīmēt veidu, kādā Komisija vērtē pārkāpuma smagumu, joprojām ir daudz neskaidrību par to, ko nozīmē jēdziens "nosakāms". Kādā mērā Komisijai ir jāspēj noteikt pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu, lai to varētu ņemt vērā, aprēķinot naudas sodu? Vai naudas soda aprēķina nolūkā pietiek ar to, ka Komisija pierāda, ka nolīgumi ir īstenoti, lai secinātu, ka pārkāpumam ir faktiska ietekme uz tirgu, kā to lēmusi Pirmās instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā, vai arī Komisijai jāsniedz vēl papildu norādes?

276. Manuprāt, Kopienu tiesu atbilde uz šo jautājumu nav skaidra, jo vēl joprojām nav skaidrības par tiem apstākļiem, kuri Komisijai jāņem vērā.

101 — Skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija (619. un 620. punkts), kā arī Pirmās instances tiesas 2008. gada 8. oktobra spriedumu lietā T-73/04 *Carbone-Lorraine*/Komisija (Krājums, II-2661. lpp., 83. punkts un tajā minētā judikatūra).

102 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Thyssen Stahl*/Komisija (118. punkts).

103 — Skat. arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Bolloré* u.c./Komisija (447. punkts) un pārsūdzēto spriedumu (240. punkts).

i) Kopienu tiesu pieeja

277. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisijai nav pienākuma precīzi skaitliski izteikt pārkāpuma faktisko ietekmi vai sniegt skaitlisku vērtējumu [104]. Pirmās instances tiesa norāda uz grūtībām, ar kādām Komisija var saskarties, ņemot vērā, "ka [pārkāpuma faktiskās ietekmes] pierādīšanas gaitā ir jāsalīdzina situācija, kas radās šī pārkāpuma rezultātā, un situācija, kāda būtu pastāvējusi, ja pārkāpums nebūtu izdarīts, kas pēc būtības ir hipotētiska" [105].

278. Šādos apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka aizliegtās vienošanās faktiskā ietekme uz tirgu ir jāuzskata par pietiekami pierādītu, ja Komisija ir spējīga sniegt konkrētas un ticamas norādes, kas ar pietiekamu varbūtību norāda, ka aizliegtā vienošanās ir ietekmējusi tirgu [106].

279. No šā konstatējuma pēc tam ir attīstījušies divi judikatūras virzieni.

280. Pirmais virziens ir tāds, ka Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija var likumīgi pamatoties uz aizliegtas vienošanās īstenošanu, lai secinātu, ka tai ir ietekme uz tirgu.

281. Tas ir virziens, ko Pirmās instances tiesa aizstāv pārsūdzētajā spriedumā līdzīgā garā kā lietā, kurā taisīti iepriekš minētie spriedumi lietā *Danone*/Komisija [107] un apvienotajās lietās *Brasserie nationale*/Komisija [108].

282. Saskaņā ar šo virzienu kritērijam par pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu un prasībām saistībā ar šīs ietekmes pierādīšanu tiek piešķirta mazāka nozīme, ņemot vērā, ka attiecībā uz nolīgumiem par cenu noteikšanu vai tirgu sadali Komisijai atbilstoši Pamatnostādnēm nav pienākuma tos ņemt vērā, lai šādu pārkāpumu kvalificētu kā sevišķi smagu [109].

104 — Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumi lietā T-322/01 *Roquette Frères*/Komisija (Krājums, II-3137. lpp., 71.–80. punkts, it īpaši 75. punkts, un 133.–144. punkts), lietā T-43/02 *Jungbunzlauer*/Komisija (Krājums, II-3435. lpp., 151.–163. punkts, it īpaši 155. punkts), lietā T-59/02 *Archer Daniels Midland*/Komisija (Krājums, II-3627. lpp.; turpmāk tekstā — "*Archer Daniels Midland II*", 157.–168. punkts, it īpaši 161. punkts), 2008. gada 8. jūlija spriedumi lietā T-52/03 *Knauf Gips*/Komisija (388.–415. punkts, it īpaši 392. punkts), lietā T-53/03 *BPB*/Komisija (Krājums, II-1333. lpp., 297.–322. punkts, it īpaši 301. punkts) un lietā T-54/03 *Lafarge*/Komisija (Krājums, II-1333. lpp., 575.–604. punkts, it īpaši 583. punkts).

105 — Pirmās instances tiesas 2006. gada 5. aprīļa spriedums lietā T-279/02 *Degussa*/Komisija (Krājums, II-897. lpp., 231. punkts).

106 — Turpat.

107 — Par šo spriedumu iesniegtajā apelācijas sūdzībā Tiesai netika lūgts lemt par šo jautājumu.

108 — Pirmās instances tiesas 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 (Krājums, II-3033. lpp.).

109 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Groupe Danone*/Komisija (150. punkts) un spriedums apvienotajās lietās *Brasserie nationale*/Komisija (178. un 179. punkts), kā arī pārsūdzētais spriedums (240. punkts).

283. Attiecībā uz aizliegtu vienošanos par cenu noteikšanu, kāda bija "*Lombard* tīkls", Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija var likumīgi secināt, ka pārkāpumam bija ietekme uz tirgu, jo aizliegtās vienošanās dalībnieki bija veikuši pasākumus, lai piemērotu norunātās cenas [110]. Jebkurā gadījumā Pirmās instances tiesa ir lēmusi, ka, ja ir pierādīta aizliegtas vienošanās īstenošana, Komisijai nav pienākuma sistemātiski pierādīt, ka nolīgumi faktiski ļāva attiecīgajiem uzņēmumiem panākt tādu darījumu cenu, kas augstāka par cenu, kāda būtu pastāvējusi, ja aizliegtas vienošanās nebūtu, jo tam būtu vajadzīgi lieli līdzekļi un būtu jāveic hipotētiski aprēķini [111].

284. Turklāt Pirmās instances tiesa piešķir izšķirīgu nozīmi nolīgumu dalībnieku gribai šos nolīgumus faktiski īstenot. Tā uzskata, ka "to, kas vēlāk notika ar faktiskajām cenām tirgū, varēja ietekmēt citi faktori, kas nebija atkarīgi no aizliegtās vienošanās dalībniekiem", un ir lēmusi, ka tie nevar savā labā izmantot ārējus faktorus, kuri mazināja to darbības ietekmi [112].

285. Šo judikatūru Pirmās instances tiesa ir pārņēmusi vairākos nesenos spriedumos, kuru vidū ir 2008. gada 18. jūnija spriedums lietā *Hoechst*/Komisija [113] un iepriekš minētais spriedums lietā *Carbone-Lorraine*/Komisija [114].

286. Otrais judikatūras virziens ir tāds, ka Pirmās instances tiesa no Komisijas prasa vairāk nekā tikai pierādījumu par aizliegtas vienošanās īstenošanu, lai apgalvotu, ka tai ir bijusi reāla ietekme uz tirgu.

287. Pirmās instances tiesa 2007. gada 12. septembra spriedumā lietā *Prym* un *Prym Consumer*/Komisija [115] norādīja, ka "nolīguma īstenošana ne obligāti nozīmē, ka tam ir reāla ietekme" uz tirgu [116]. Minētajā lietā Pirmās instances tiesa lēma, ka Komisija, aprēķinot naudas sodu, nedrīkstēja pamatoties vienīgi uz cēloņu un seku sakarību un aprobežoties ar atzinumu, ka nolīgums bijis īstenots, lai secinātu, ka tam bijusi faktiska ietekme uz tirgu.

288. Turklāt iepriekš minētajā spriedumā lietā *Roquettes Frères*/Komisija un Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumā lietā *Archer Daniels Midland*/Komisija [117], kuri attiecas uz nātrija glukonāta tirgu, Pirmās instances tiesa norādīja, ka, "tā

110 — Pārsūdzētais spriedums (285. punkts).
111 — Turpat (286. punkts un tajā minētā judikatūra).
112 — Turpat (287. punkts un tajā minētā judikatūra).
113 — T-410/03 (Krājums, II-4451. lpp., 345. un 348. punkts).
114 — 84.–87. punkts.
115 — T-30/05. Par šo spriedumu iesniegta apelācijas sūdzība Tiesā (C-534/07 P).
116 — 110. punkts.
117 — T-329/01 (Krājums, II-3255. lpp.; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Archer Daniels Midland I*").

kā tā ir obligāts priekšnoteikums aizliegtās vienošanās konkrētajai ietekmei, aizliegtās vienošanās faktiska īstenošana ir sākotnēja norāde, ka tai ir bijusi konkrēta ietekme" [118]. Tā var būt spēcīga norāde, tomēr ar nosacījumu, ka Komisija neaprobežojas ar šo analīzi [119].

289. Tā lietās, kurās pasludināti abi iepriekš minētie spriedumi, Komisija ne tikai norādīja uz to, ka nolīgumi "rūpīgi" īstenoti, bet arī pierādīja saskaņotību starp cenām, ko noteica ar aizliegto vienošanos, un cenām, kuras tirgū faktiski noteica attiecīgie uzņēmumi. Komisija arī izcēla attiecīgo uzņēmumu nozīmīgo tirgus daļu konkrētajā tirgū un to veltītās pūles nolīgumu organizācijai, izpildei un uzraudzībai [120].

290. Turklāt iepriekš minētajos 2006. gada 27. septembra spriedumos lietās *Jungbunzlauer*/Komisija un *Archer Daniels Midland II*, kuri attiecās uz aizliegtu vienošanos citronskābes tirgū, Pirmās instances tiesa lēma, ka Komisija pareizi novērtējusi aizliegtās vienošanās faktisko ietekmi uz tirgu, pierādot, ka nolīgumi "detalizēti" īstenoti un bijusi vērojama sakritība starp ar aizliegto vienošanos noteiktajām cenām un cenām, kuras praksē noteica attiecīgie uzņēmumi, un izceļot šo uzņēmumu nozīmīgās tirgus daļas konkrētajā tirgū un aizliegtās vienošanās ilgumu [121].

291. Visbeidzot, iepriekš minētajos 2008. gada 8. jūlija spriedumos lietās *Knauf Gips*/Komisija, *BPB*/Komisija un *Lafarge*/Komisija, kuri attiecās uz aizliegtu vienošanos par ģipša plākšņu tirgu, Pirmās instances tiesa lēma, ka, izņemot attiecībā uz tirgus daļu stabilitāti, Komisija ir pietiekami pierādījusi pārkāpuma ietekmi, pierādot, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki kontrolēja lielāko daļu konkrētā tirgus, to panāktā vienošanās bija īstenota un tā bija vērsta uz to, lai paaugstinātu cenas līmenī, kas būtu augstāks nekā līmenis, kuru tās citādi būtu sasniegušas. Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka šīs norādes parāda, ka pārkāpums varēja izraisīt nozīmīgas pret konkurenci vērstas sekas [122].

292. Minētie spriedumi ir tikai piemēri tai Pirmās instances tiesas judikatūrai, kas vērsta uz to, lai no Komisijas prasītu vairāk pierādījumu, nevis tikai pierādījumu par aizliegtās vienošanās īstenošanu. Minētajos spriedumos Pirmās instances tiesai bija iespēja precīzāk norādīt uz nozīmi, kāda piešķirama katrai no šīm norādēm.

293. Attiecībā uz norādi par aizliegtas vienošanās īstenošanu Pirmās instances tiesa

118 — Attiecīgi 77. un 180. punkts.
119 — Attiecīgi 78. un 181. punkts.
120 — Attiecīgi 76.–78. un 179.–181. punkts.
121 — Attiecīgi 156.–159. un 162.–166. punkts.
122 — Attiecīgi 393. un 394., 302. un 303., kā arī 585. un 586. punkts.

uzskata, ka tās nozīme var pieaugt līdz ar nolīguma darbības ilgumu. Pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka veiksmīga tādas kompleksas aizliegtās vienošanās funkcionēšana, kura attiecas uz cenu noteikšanu, tirgus sadalīšanu un informācijas apmaiņu, ietver nozīmīgus administratīvus un ar vadību saistītus izdevumus. Līdz ar to tai šķiet pamatoti uzskatīt, ka, ja uzņēmumi turpināja izdarīt pārkāpumu un nodrošināja, ka tas tika efektīvi vadīts tik ilgā laika posmā, neraugoties uz risku, kas ir saistīts ar šādām prettiesiskām darbībām, aizliegtās vienošanās dalībnieki no to nolīguma guva peļņu un tādējādi tam bija konkrēta ietekme uz tirgu [123].

294. Attiecībā uz norādi par uzņēmumu tirgus daļu lielumu un stabilitāti Pirmās instances tiesa uzskata, ka šis apstāklis pats par sevi nav pietiekams, lai izdarītu konstatējumu par faktisku ietekmi. Tā uzskata, ka tas, ka aizliegtas vienošanās dalībnieki kontrolē lielāko daļu tirgus, norāda uz aizliegtās vienošanās mērķi, nevis uz tās sekām. Līdz ar to tā ir tikai norāde, kas pierāda, ka pārkāpums varēja radīt būtiskas pret konkurenci vērstas sekas, nevis ka tā tas patiešām bija [124]. Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisijai tādējādi šis apstāklis ir jāvērtē, ņemot vērā datus par to, kāda situācija tirgū bijusi pirms aizliegtās vienošanās. Turklāt Pirmās instances tiesa uzskata, ka šīs norādes nozīme pieaug līdz ar aizliegtās vienošanās darbības ilgumu [125].

295. Attiecībā uz norādēm par cenu saskaņotu attīstību Pirmās instances tiesa ir ievērojusi divas pieejas.

296. Iepriekš minētajos spriedumos lietās *Jungbunzlauer*/Komisija un *Archer Daniels Midland II* Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka, pārbaudot Komisijas vērtējumu par aizliegtas vienošanās faktisku ietekmi uz tirgu, "ir īpaši svarīgi izvērtēt Komisijas vērtējumu aizliegtās vienošanās ietekmei uz cenām". Tā uzskata, ka Komisijai ar pamatotu iespējamības līmeni ir jākonstatē, ka attiecīgie nolīgumi konkrētajiem dalībniekiem faktiski ir devuši iespēju sasniegt augstāku cenu līmeni, nekā tas būtu pastāvējis, ja aizliegto vienošanos nebūtu bijis. Šajā kontekstā tā uzskata, ka Komisijai jāņem vērā visi objektīvie apstākļi konkrētajā tirgū, ievērojot ekonomisko kontekstu un attiecīgā gadījumā tiesiskā regulējuma kontekstu, un jāpierāda, ka, ja pastāvētu brīva konkurence, cenas nebūtu attīstījušās tādā pašā veidā kā cenas, kas faktiski tika pieprasītas [126].

297. Iepriekš minētajā lietā, kurā pasludināts spriedums *Jungbunzlauer*/Komisija Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka, ja visu laiku ir pastāvējušas paralēles starp aizliegtās vienošanās dalībnieku noteiktajām un klientiem faktiski piemērotajām cenām, "ir juridiski pietiekami pierādīts, ka aizliegtā vienošanās faktiska ietekmēja tirgu, kas Pamatnostādņu

123 — Iepriekš minētie spriedumi lietā *Roquette Frères*/Komisija (79. punkts) un *Archer Daniels Midland I* (182. punkts).

124 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Degussa*/Komisija (232. punkts).

125 — Iepriekš minētie spriedumi lietā *Jungbunzlauer*/Komisija (159. punkts), kā arī *Archer Daniels Midland II* (165. un 166. punkts). Skat. arī iepriekš minētos spriedumus lietā *Knauf Gips*/Komisija (395. un 403. punkts), *BPB*/Komisija (304. un 312. punkts) un *Lafarge*/Komisija (587. un 594. punkts).

126 — Iepriekš minētie spriedumi lietā *Jungbunzlauer*/Komisija (177.–190. punkts, it īpaši 179. punkts) un *Archer Daniels Midland II* (180.–192. punkts, it īpaši 182. punkts). Skat. arī Pirmās instances pieeju iepriekš minētajā spriedumā lietā *Degussa*/Komisija (224. punkts).

izpratnē būtu "izmērāma", salīdzinot hipotētisko cenu, kas būtu piemērojama, ja vienošanās nebūtu, un konkrētajā gadījumā piemēroto cenu, kura radusies vienošanās rezultātā" [127].

298. Turpretī iepriekš minētajā spriedumā lietā *Lafarge*/Komisija, ko nesen pasludinājusi Pirmās instances tiesa, tā atzina, ka, ja ir pierādīta aizliegtas vienošanās īstenošana, Komisijai nav pienākuma sistemātiski pierādīt, ka nolīgumi faktiski ļāva attiecīgajiem uzņēmumiem panākt tādu darījumu cenu līmeni, kas augstāks par cenu līmeni, kāds būtu pastāvējis, ja aizliegtas vienošanās nebūtu. Tā uzskatīja, ka šādu pierādījumu sniegšanai būtu vajadzīgi lieli līdzekļi un būtu jāveic hipotētiski aprēķini, pamatojoties uz ekonomiskiem modeļiem, kuru precizitāti tiesai būtu grūti pārbaudīt. Minētajā lietā Pirmās instances tiesa lēma, ka Komisija ir no tiesību viedokļa pietiekami pierādījusi aizliegtās vienošanās faktisko ietekmi uz cenām, pamatodamās uz to, ka bijuši publicēti cenu saraksti un cenas bijušas noteiktas, kas, kaut arī ir aptuvenas norādes, pēc Pirmās instances tiesas uzskata, liecina par konkurences ietekmēšanu [128].

299. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Degussa*/Komisija Pirmās instances tiesa norādīja, ka šīm norādēm turklāt ir jāpamatojas uz objektīviem ekonomiskiem faktoriem, nevis vienīgi uz pieņēmumiem [129].

300. Ņemot vērā šos apsvērumus, tagad ir jānovērtē *RZB* izvirzītā iebilduma pamatotība.

ii) Mans viedoklis

301. Kā jau esmu norādījis, apelācijas sūdzības iesniedzēja Pirmās instances tiesai būtībā pārmet to, ka tā ir pieļāvusi, ka Komisija vienīgi no aizliegtas vienošanās īstenošanas varējusi naudas soda aprēķina nolūkā secināt, ka pārkāpumam bijusi faktiska ietekme uz tirgu.

302. Es uzskatu, ka šis iebildums ir pamatots.

303. Pēc manām domām, ir svarīgi attiecībā pret Komisiju uzturēt augstu pierādīšanas slieksni, ja tā pārkāpuma smaguma novērtē-

127 — 185. punkts un tajā minētā judikatūra.

128 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Lafarge*/Komisija (587.–593. punkts). Skat. arī iepriekš minētos spriedumus lietā *Knauf Gips*/Komisija (396.–402. punkts) un *BPB*/Komisija (307.–311. punkts).

129 — 240. punkts un tajā minētā judikatūra.

šanas un naudas soda apmēra aprēķina nolūkā apgalvo, ka aizliegta vienošanās ir ietekmējusi tirgu.

304. Ir tiesa, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru un Pamatnostādnēm Komisijai nav pienākuma ņemt vērā pārkāpuma ietekmi uz tirgu, ja runa ir par sevišķi smagu pārkāpumu, kāds ir šajā gadījumā izskatāmais nolīgums.

305. Tomēr, ja Komisija norāda uz pārkāpuma faktiskas ietekmes esamību, tai ir dota iespēja pastiprināt pārkāpuma smagumu un palielināt naudas soda pamatapmēru, pārsniedzot Pamatnostādnēs noteikto robežu.

306. Man šķiet, ka Regulas Nr. 17 15. pantā paredzētie naudas sodi pēc to rakstura un lieluma ir pielīdzināmi krimināl sodam, lai gan tiem atbilstoši jēdziena pamatnozīmei ir administratīva soda raksturs. Tāpēc Komisijas iejaukšanās darbībās, kuras vispirms ir represīvas, gan procesuālā ziņā, gan izskatīšanā pēc būtības ir jāievēro represīvo tiesību principi un tai ir jāpierāda apstākļi, uz kuriem tā pamatojas, aprēķinot soda apmēru.

307. Tas ir īpaši nozīmīgi sevišķi smaga pārkāpuma gadījumā, jo tad Komisijai ir saistoša vienīgi Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteiktā maksimālā robeža. Pretēji pārkāpumiem, kas kvalificēti kā sīkāki vai smagi, Komisija var ievērojami pārsniegt Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas trešajā ievilkumā paredzēto 20 miljonu euro minimālo robežu, un tas nozīmē plašu rīcības brīvību.

308. Šajā kontekstā, ja Komisija, vērtējot pārkāpuma smagumu un nosakot attiecīgā naudas soda apmēru, izvēlas ņemt vērā tā faktisko ietekmi uz tirgu, tai ir jāspēj sniegt konkrētas, ticamas un pietiekamas norādes, kas pierāda pārkāpuma reālu ietekmi uz tirgu, kā arī cēloņsakarību starp pret konkurenci vērsto nolīgumu un konkurences izmaiņām tirgū.

309. Taču Pirmās instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā šādu pieeju neizvēlējās.

310. Lai gan pārsūdzētā sprieduma 288. punktā tā pamatoti varēja atzīt, ka "Komisija varēja atsaukties uz aizliegtās vienošanās īstenošanu", manuprāt, tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka ar šo analīzi pietiek, lai secinātu, ka pastāv ietekme uz tirgu.

311. Pirmkārt, kā Pirmās instances tiesa ir lēmusi iepriekš minētajā spriedumā lietā *Prym* un *Prym Consumer*/Komisija, man šķiet, ka nolīguma īstenošana obligāti nenozīmē, ka tam ir reāla ietekme uz tirgu. Manuprāt, šī ietekme ir vēl mazāk "nosakāma" Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas nozīmē. Tātad nolīguma īstenošana ir svarīga norāde, jo tā ir priekšnoteikums faktiskai ietekmei uz tirgu, taču, manuprāt, tā ir tikai sākotnēja norāde [130].

312. Pēc manām domām, Komisijai ir jābūt iespējai bez ievērojamu līdzekļu izmantojuma papildus iegūt norādes par cenu attīstību vai uzņēmumu tirgus daļām. Piemēram, attiecībā uz tādu nolīgumu par cenu noteikšanu, kāds ir "*Lombard* tīkls", man šķiet svarīgi un pilnīgi loģiski, ka, pildot savu pierādīšanas pienākumu, Komisija, ņemot vērā objektīvus konkrētā tirgus apstākļus, novērtē nolīguma ietekmi uz cenām. Šāda analīze var dot iespēju konstatēt cenu paaugstināšanos vai pazemināšanos nolīgumu īstenošanas rezultātā vai paralēles starp aizliegtās vienošanās dalībnieku noteiktajām un faktiski piemērotajām cenām. Šajā novērtējumā, kā pati Pirmās instances tiesa Komisijai to atgādināja pārsūdzētā sprieduma 284. punktā, Komisijai, vērtējot pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu, kā atskaites punkts jāpieņem konkurence, kāda būtu pastāvējusi, ja nebūtu izdarīts pārkāpums. Kaut arī būtu apgrūtinoši prasīt Komisijai, lai tā sniegtu skaitļos izteiktu novērtējumu, es tomēr uzskatu, ka tā var pierādīt noteiktas tendences, pamatojoties uz tirgus situācijas salīdzinājumu pirms pārkāpuma izdarīšanas un pēc tās.

313. Līdz ar to es nepiekrītu arī Pirmās instances tiesas argumentācijai, kas izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 287. punktā, saskaņā ar kuru nebija jāņem vērā faktiskās cenas tirgū, jo tās varēja ietekmēt citi faktori, kas nebija atkarīgi no aizliegtās vienošanās dalībniekiem. Nav jāatgādina, ka Komisijas kontroles mērķis ir noteikt aizliegtās vienošanās faktisko ietekmi uz tirgu un it īpaši uz cenām un, kā lēmusi Tiesa, to darīt, ņemot vērā ekonomisko un tiesisko kontekstu.

314. Visbeidzot, vēlos tikai norādīt, ka, lai gan es piekrītu Pirmās instances tiesas raizēm saistībā ar grūtībām, ar kādām Komisija var saskarties, pierādot aizliegtās vienošanās faktisku ietekmi [131], es uzskatu, ka ar to šajā konkrētajā gadījumā nevar attaisnot Komisijas pierādījumu nepietiekamību, vēl jo vairāk tāpēc, ka tā savā vērtējumā pamatojas uz vienu vienīgu norādi par nolīguma īstenošanu.

130 — Skat. 118. zemsvītras piezīmi.

131 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 286. punktu.

315. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu un aprēķinātu naudas soda pamatapmēru, Komisija drīkstēja pamatoties uz aizliegtās vienošanās īstenošanu, lai secinātu, ka tai ir faktiska ietekme uz tirgu.

316. Līdz ar to es ierosinu Tiesai atzīt šo pamata trešo daļu par pamatotu.

4) Par ceturto pamata daļu, kas saistīta ar "konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjoma" nepareizu novērtējumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

317. *RZB* pārmet Pirmās instances tiesai, ka pārsūdzētā sprieduma 308.–313. punktā tā nav izvērtējusi argumentu, ka Austrijas Republikas acīmredzami un neapstrīdami ierobežotā platība liedz konstatēto pārkāpumu kvalificēt kā "sevišķi smagu". Turklāt šāda argumentācija esot pretrunā Pamatnostādņu formulējumam un Komisijas lēmumu praksei.

b) Vērtējums

318. Es uzskatu, ka šī daļa nav pamatota.

319. Pirmkārt, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvotajam Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 308.–313. punktā ir skaidri un ar pietiekamu pamatojumu izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tā atzina, ka konkrētā ģeogrāfiskā tirgus ierobežotais apjoms neliedz konstatēto pārkāpumu kvalificēt kā "sevišķi smagu".

320. Kā tā ir pamatoti skaidrojusi pārsūdzētā sprieduma 240. punktā un kā esmu norādījis šo secinājumu 261. punktā, nolīgumus par cenu noteikšanu, kādi tie ir šajā gadījumā, var uzskatīt par "sevišķi smagu" pārkāpumu tikai to rakstura dēļ neatkarīgi no to ietekmes uz tirgu un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apjoma.

321. Turklāt es atgādinu, ka Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā [132]. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka no šīs prakses gūtie elementi

132 — Iepriekš minētais spriedums lietā *JCB Service*/Komisija (205. punkts). Skat. arī Pirmās instances tiesas 2005. gada 18. jūlija spriedumu lietā T-241/01 *Scandinavian Airlines System*/Komisija (Krājums, II-2917. lpp., 87. punkts un tajā minētā judikatūra).

var būt tikai orientējoši, jo lietas faktiskie apstākļi, piemēram, attiecīgais tirgus, preces, valstis, uzņēmumi un laika posmi, nav vienādi [133]. Ņemot vērā šos apstākļus, apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar atsaukties uz Komisijas iepriekš pieņemtajiem lēmumiem.

322. Visbeidzot, vēlos papildus norādīt, ka ne EK līgums, ne Regula Nr. 17, ne Pamatnostādnes, ne judikatūra neļauj uzskatīt, ka tikai ierobežojumi, kas attiecas uz ļoti plašiem tirgiem, var tikt kvalificēti kā sevišķi smagi pārkāpumi. Kā Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi pārsūdzētā sprieduma 312. punktā, Tiesa uzskata, ka vienas dalībvalsts teritoriju vai pat tās nelielu daļu var uzskatīt par būtisku kopējā tirgus daļu. Turklāt, kā jau tika norādīts, šajā konkrētajā gadījumā konstatētais pārkāpums ietekmē ne tikai Austrijas Republiku, bet var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

323. Ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka šā pamata ceturtā daļa ir jānoraida.

133 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *JCB Service*/Komisija (201. punkts).

5) Par piekto pamata daļu, kas saistīta ar to, ka Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi izvirzīto apsūdzību izlases veida ietekmi un nav izpildījusi pienākumu norādīt pamatojumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

324. Lai pamatotu pamata piekto daļu, *RZB* izvirza divus iebildumus.

325. Pirmkārt, *RZB* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā noraidījusi *RZB* argumentu, ka tas, ka pārkāpums ir kvalificēts kā "sevišķi smags", ir pretrunā Komisijas izvēlei apsūdzības izvirzīt tikai dažiem no uzņēmumiem, kas bija piedalījušies pārkāpumā.

326. Otrkārt, *RZB* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nav izpildījusi tās pienākumu norādīt pamatojumu, neatbildēdama uz argumentiem, saskaņā ar kuriem, no vienas puses, naudas soda lielais apmērs esot pretrunā simboliskumam, kāds ir procesam, kas principā vērsts pret visu Austrijas banku nozari, un, no otras puses, tas kropļojot konkurenci, jo naudas sods ir uzlikts tikai 10 % banku. Visbeidzot, tas, ka pārkāpums kvalificēts kā "sevišķi smags", neesot savienojams ar iebildumu par "netaisnību pret atsevišķiem uzņēmumiem".

b) Vērtējums

327. Attiecībā uz pirmo iebildumu es tāpat kā Komisija uzskatu, ka tas nav nekas cits kā jau Pirmās instances tiesā izvirzītā pamata burtisks atveidojums un tajā nav norādīta nekāda kļūda tiesību piemērošanā. Saskaņā ar šo secinājumu 65. punktā atgādinātiem principiem es ierosinu Tiesai noraidīt to kā nepieņemamu.

328. Attiecībā uz otro iebildumu par pārsūdzētā sprieduma pamatojuma trūkumu es uzskatu, ka tas nav apmierināms [134].

329. Vispirms atgādinu, ka saskaņā ar Tiesas Statūtu 36. pantu, kas Pirmās instances tiesai piemērojams atbilstoši to 53. pantam, "Tiesas spriedumos norāda pamatojumu, kāpēc tie pieņemti".

330. Tiesa uzskata, ka sprieduma pamatojumā Pirmās instances tiesai skaidri un nepārprotami jāsniedz sava argumentācija, lai ieinteresētās personas zinātu pieņemtā lēmuma pamatojumu un lai Tiesa varētu veikt tiesas kontroli [135]. Attiecībā uz prasību, kas pamatojas uz EKL 230. pantu, prasība norādīt pamatojumu noteikti nozīmē, ka Pirmās instances tiesai ir jāizvērtē prasītāja izvirzītie atcelšanas pamati un jāizklāsta iemesli, kuru dēļ pamats tiek noraidīts vai tiek atcelts apstrīdētais akts. Konkrētāk, īstenojot EKL 81. pantu un Regulas Nr. 17 15. pantu, Tiesa uzskata, ka tai jāpārbauda, vai Pirmās instances tiesa ir no tiesību viedokļa pietiekamā veidā atbildējusi uz visiem apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirzītajiem argumentiem, kas vērsti uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu [136].

331. Tomēr spriedumā lietā *Connoly*/Komisija Tiesa šim pienākumam atbildēt uz izvirzītajiem pamatiem noteica ierobežojumus [137]. Tā atzina, ka sprieduma pamatojums ir jāvērtē, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus [138], un nevar prasīt, lai Pirmās instances tiesa atbildētu "detalizēti uz katru prasītāja izvirzīto argumentu, īpaši, ja tas nebija pietiekami skaidrs un precīzs un nepamatojās uz sīki izstrādātiem pierādījumiem" [139].

134 — Atgādinu, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru jautājums par to, vai Pirmās instances tiesa ir atbildējusi uz lietas dalībnieku pamatiem un ir likumīgi pamatojusi savu spriedumu, ir tiesību jautājums, kuru līdz ar to var izvirzīt apelācijas tiesvedībā (skat. it īpaši 1998. gada 7. maija spriedumu lietā C-401/96 P *Somaco*/Komisija (*Recueil*, I-2587. lpp., 53. punkts un tajā minētā judikatūra)).

135 — Šajā sakarā skat. 1998. gada 14. maija spriedumu lietā C-259/96 P Padome/*de Nil* un *Impens* (*Recueil*, I-2915. lpp., 32.–34. punkts) un 2001. gada 17. maija spriedumu lietā C-449/98 P *IECC*/Komisija (*Recueil*, I-3875. lpp., 70. punkts), kā arī Tiesas priekšsēdētāja 1995. gada 19. jūlija rīkojumu lietā C-149/95 P(R) Komisija/*Atlantic Container Line* u.c. (*Recueil*, I-2165. lpp., 58. punkts), 1996. gada 14. oktobra rīkojumu lietā C-268/96 P(R) *SCK* un *FNK*/Komisija (*Recueil*, I-4971. lpp., 52. punkts) un 1998. gada 25. jūnija rīkojumu lietā C-159/98 P(R) Nīderlandes Antiļas/Padome (*Recueil*, I-4147. lpp., 70. punkts).

136 — Skat. šo secinājumu 19. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

137 — 2001. gada 6. marta spriedums lietā C-274/99 P (*Recueil*, I-1611. lpp.).

138 — 120. punkts.

139 — 121. punkts. Skat. arī 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-197/99 P Beļģija/Komisija (*Recueil*, I-8461. lpp., 81. punkts).

332. Ņemot vērā šos apsvērumus, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesai nebija pienākuma atbildēt uz konkrētajiem apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītajiem argumentiem.

6) Par sesto pamata daļu, kas saistīta ar to, ka nav veikts pārkāpuma smaguma vispārīgs novērtējums

a) Lietas dalībnieku argumenti

333. Pārsūdzētā sprieduma 315. punktā Pirmās instances tiesa konstatēja, ka nav pareiza apelācijas sūdzības iesniedzējas premisa, ka Komisija uzņēmumiem apsūdzības izvirzījusi selektīvā un simboliskā veidā. Tā norādīja, ka patiesībā Komisija lēmuma adresātes izvēlējusies, pamatojoties uz to biežo dalību vissvarīgākajos "apaļajos galdos" [140]. Šādos apstākļos Pirmās instances tiesai, manuprāt, nebija pienākuma turpināt izvērtēt pārējos argumentus, ko apelācijas sūdzības iesniedzēja bija izvirzījusi, pamatojoties uz šo premisu.

335. *RZB* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav veikusi pārkāpuma smaguma vispārīgu novērtējumu, ņemot vērā visus Pamatnostādnēs minētos aspektus (pārkāpuma raksturu, pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjomu), kā arī ārējus apstākļus, proti, Austrijas banku nozares nozīmi, preventīvas iedarbības nepieciešamības neesamību un izvirzīto apsūdzību selektivitāti. Ja Pirmās instances tiesa būtu veikusi šādu analīzi, tā būtu konstatējusi, ka attiecīgo pārkāpumu nevarēja kvalificēt kā "sevišķi smagu".

b) Vērtējums

336. Pēc manām domām, šis arguments nav pamatots. Vērtējot šā pamata pirmo daļu, es atzinu, ka Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā, lemjot, ka Komisija savā vērtējumā par pārkāpuma smagumu drīkstēja ņemt vērā apstākļus, kas nav tiešā veidā minēti Pamatnostādnēs, it īpaši "ārējus" apstākļus [141]. Faktiski apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirza

334. Līdz ar to es ierosinu Tiesai atzīt šo piekto daļu par nepieņemamu un nepamatotu.

140 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 470. punkts.

141 — Šo secinājumu 245.–251. punkts.

daļu, kura, manuprāt, gluži vienkārši ir pretrunā tam, ko tā ir apgalvojusi šā pamata pirmajā daļā.

337. Līdz ar to šī sestā daļa ir noraidāma kā nepamatota.

7) Par septīto pamata daļu, kas saistīta ar nepareizu novērtējumu par apelācijas sūdzību iesniedzēju dalījumu kategorijās

338. No strīdīgā lēmuma izriet, ka Austrijas banku tirgum ir raksturīgas banku grupas, kuru struktūra ir veidota vairākos līmeņos un kuras tiek sauktas par "decentralizētām" bankām.

339. Krājbanku, kā arī krājaizdevu sabiedrību struktūra ir veidota divos līmeņos, bet lauksaimniecības kredītbanku (*Raiffeisen* bankas) struktūra savukārt — trijos līmeņos. Katrā no šīm vairāku līmeņu struktūrām (turpmāk tekstā — "krājbanku nozare", "*Raiffeisen* nozare" un "krājaizdevu sabiedrību nozare", kopā sauktas — "decentralizētās nozares") centrālais uzņēmums, ko ikdienā sauc par "jumta sabiedrību", nozares bankām nodrošina atbalstu un nepieciešamos pakalpojumus. *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* ir attiecīgi krājbanku nozares, *Raiffeisen* nozares un krājaizdevu sabiedrību nozares centrālie uzņēmumi.

340. Saskaņā ar Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļu Komisija sevišķi smagu pārkāpumu gadījumā var koriģēt naudas soda pamatapmēru atkarībā no pārkāpuma izdarītāju faktiskās ekonomiskās spējas izkropļot konkurenci.

341. Šajās konkrētajās lietās Komisija strīdīgā lēmuma pamatojuma 515. punktā bija atzinusi, ka šāda veida diferencēta attieksme ir nepieciešama, jo "*Lombard* tīklā" piedalījušos uzņēmumu un banku grupu izmēri būtiski atšķiras.

342. Tādējādi Komisija strīdīgā lēmuma adresātes iedalīja piecās kategorijās atkarībā no pieejamās informācijas par to kontrolētajām tirgus daļām. Attiecībā uz *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* tā atzina, ka tām kā attiecīgi krājbanku, *Raiffeisen* banku un krājaizdevu sabiedrību decentralizēto nozaru jumta sabiedrībām jāpiedēvē to attiecīgo nozaru tirgus daļas, lai tādējādi varētu labāk novērtēt to ekonomisko potenciālu tirgū. Līdz ar to *Erste* un *RZB* tika klasificētas pirmajā kategorijā, bet *ÖVAG* tika klasificēta trešajā kategorijā.

a) Apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītie iebildumi

343. Pirmkārt, neskarot atsevišķas ar to attiecīgo situāciju saistītas specifiskas iezīmes, *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* apšauba šādas piedēvēšanas principu. Tās uzskata, ka Pirmās instances tiesa juridiskā ziņā neesot ņēmusi vērā nosacījumus, ar kādiem Komisija tām varējusi kā decentralizēto nozaru centrālajiem uzņēmumiem piedēvēt to attiecīgo nozaru tirgus daļas, lai veiktu dalījumu kategorijās. Šajā sakarā apelācijas sūdzību iesniedzējas apgalvo, ka ar šādu piedēvēšanu pārkāpts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, kā arī soda samērīguma princips, princips par personisku atbildību par konkurences tiesību pārkāpumiem un vienlīdzīgas attieksmes princips.

344. Otrkārt, *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* uzskata, ka Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi to tiesības uz aizstāvību.

345. Treškārt, tās apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nav pareizi novērtējusi to lomu un funkcijas banku grupās.

346. Ceturtkārt, *Erste* norāda, ka Pirmās instances tiesas konstatējumi par krājbanku grupas tirgus daļu ir nepareizi.

347. Piektkārt, *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir sagrozījusi tai iesniegtos faktus un pierādījumus.

i) Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar to, ka decentralizēto nozaru banku tirgus daļu piedēvēšana centrālajiem uzņēmumiem ir prettiesiska

348. Lai pamatotu šo iebildumu, *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* min vairākus argumentus.

— Par piedēvēšanas principu un šajā nolūkā izmantotajiem vērtēšanas kritērijiem

349. *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 356.–373. punktā lemjot, ka, naudas soda aprēķina nolūkā piedēvējot tām attiecīgo decentralizēto nozaru banku tirgus daļas, Komisija tās nav vainojusi par šo banku prettiesisko rīcību un tās ir sodījusi vienīgi "par pašu sabiedrību atbilstošo rīcību".

350. Tās uzskata, ka šāda piedēvēšana patiesībā nozīmē, ka tām tiek uzlikta atbildība par

pārkāpumiem, ko izdarījušas to decentralizēto nozaru bankas, jo šo banku stāvoklis tirgū pilnībā ņemts vērā, aprēķinot naudas sodu. Tādējādi *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* uzskata, ka šo piedēvēšanu būtu bijis jāizvērtē, ņemot vērā Tiesas izkristalizētos principus jautājumā par pārkāpumu attiecināmību sabiedrību grupas gadījumā, proti, uzņēmuma kontroles iespēju un ekonomiskas vienības pastāvēšanu.

— Par Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta, soda samērīguma principa, principa par personisku atbildību par konkurences tiesību pārkāpumiem un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

353. *Erste* apgalvo, ka, jumta sabiedrībām (*GiroCredit* vai *Erste* [142]) piedēvējot aptuveni 70 Austrijas krājbanku tirgus daļas, ir pārkāpts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts apvienojumā ar Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas sesto daļu. Minētais noteikums liedzot vienam uzņēmumam piedēvēt tajā pašā darbības nozarē darbojošos trešo uzņēmumu tirgus daļu.

351. Pamatodamās uz stabilu attiecību pastāvēšanu banku grupās un centrālo uzņēmumu nodrošināto atbalstu un pakalpojumiem, Komisija un Pirmās instances tiesa esot atkāpušās no judikatūrā izvirzītajām stingrajām prasībām.

354. *Erste* un *RZB* arī apgalvo, ka ar šādu piedēvēšanu tiek pārkāpts princips par personisku atbildību par konkurences tiesību pārkāpumu izdarīšanu, kā arī soda samērīguma princips.

355. Visbeidzot, *RZB* un *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi arī vienlīdzīgas attieksmes principu. Šajā sakarā *RZB*

352. Komisija norāda, ka noteicošais kritērijs dalījumam kategorijās ir faktiskā tirgus potenciāla salīdzināšana, un šis potenciāls pamatojas uz decentralizēto banku stabilajām attiecībām ar to jumta sabiedrībām.

142 — Šī piedēvēšana attiecoties uz *GiroCredit* laikā no 1995. gada līdz 1997. gada oktobrim, kad tā bija nozares centrālais uzņēmums, un uz *Erste* — laikā no 1997. gada oktobra līdz 1998. gada jūnijam, kad tā pēc *GiroCredit* pārņemšanas kļuva par nozares jumta sabiedrību.

pārmet Pirmās instances tiesai, ka, lai veiktu dalījumu kategorijās, decentralizēto nozaru centrālos uzņēmumus tā pielīdzinājusi lielajām centralizētajām bankām. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Pirmās instances tiesai būtu bijis jāizvērtē, vai nebūtu bijis pareizi ņemt vērā tikai daļu no katras attiecīgās nozares tirgus daļām, lai ņemtu vērā to, ka, piedaloties banku "apaļajos galdos", tāds centrālais uzņēmums kā *RZB* aprobežojas ar informācijas nodošanu, jo tas nevar iejaukties banku vārdā un nevar dot norādījumus īstenot iespējamos nolīgumus.

356. Komisija atgādina, ka strīdīgajā lēmumā tirgus daļu piedēvēšana pamatojas nevis uz konkrētiem konstatējumiem par decentralizēto banku faktisko dalību pārkāpumā, bet vienīgi uz to, ka Komisija ir uzlikusi sodu jumta sabiedrībām par pašu sabiedrību atbilstošo rīcību. Tā paskaidro, ka šajā konkrētajā gadījumā nav piedēvēta nekāda trešo personu rīcība.

357. Attiecībā uz *RZB* minētajiem argumentiem Komisija vispirms norāda, ka jumta sabiedrībām uzliktie naudas sodi nepārsniedz maksimālo robežu, kas saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. pantu ir 10 % no uzņēmuma apgrozījuma. Līdz ar to šī situācija atšķiras no situācijas, kurā būtu jāņem vērā grupas kopējais apgrozījums, ja jumta sabiedrības un decentralizētās bankas tiktu uzskatītas par ekonomisku vienību. Komisija papildus norāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav paskaidrojusi, kādā ziņā atšķirīgās situācijās izmantota vienāda attieksme, to pienācīgi nepamatojot.

358. Visbeidzot, Komisija norāda, ka arguments, kura nolūks ir izvērtēt naudas soda samērīgumu, nav pieņemams, jo Tiesa taisnīguma apsvērumu dēļ nedrīkst ar savu vērtējumu aizstāt Pirmās instances tiesas vērtējumu.

ii) Par otro pamatu, kas saistīts ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu

359. Pirmās instances tiesā *Erste* un *ÖVAG* pārmeta Komisijai, ka paziņojumā par iebildumiem tā nebija minējusi savu nodomu naudas soda aprēķina nolūkā centrālajiem uzņēmumiem piedēvēt to attiecīgo grupu tirgus daļas.

360. Savās apelācijas sūdzībās *Erste* un *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi to tiesības uz aizstāvību, pārsūdzētā sprieduma 369. punktā lemjot, ka pietiek ar paziņojumā par iebildumiem ietverto norādi, ka tās ir attiecīgi krājbanku nozares un krājaizdevu sabiedrību nozares jumta sabiedrības.

361. *Erste* un *ÖVAG* apgalvo, ka Komisija nedrīkstēja aprobežoties ar vienkāršu vispārīgu apgalvojumu un tai bija jāinformē uzņēmumi par secinājumiem, ko tā ir nodomājusi izdarīt, ņemot vērā visus ar pārkāpumu saistītos faktus.

iii) Par trešo iebildumu, kas saistīts ar to, ka nepareizi novērtēta loma un funkcijas, kādas centrālajiem uzņēmumiem ir banku grupās

362. *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav pareizi novērtējusi to lomu un funkcijas banku grupās.

363. *Erste* apstrīd Pirmās instances tiesas vērtējumu, kas izklāstīts pārsūdzētā sprieduma 401. punktā un saskaņā ar kuru *Erste* uzdevums "apaļo galdu" sanāksmēs esot bijis "pārstāvēt" krājbanku nozari.

364. *ÖVAG* savukārt norāda, ka pretēji Pirmās instances tiesas lemtajam tai nav nekādu iespēju uzlikt saistības autonomām krājaizdevu sabiedrībām un tā ar šīm sabiedrībām neveido ekonomisku vienību.

365. *RZB* no savas puses norāda, ka pretēji pārsūdzētā sprieduma 405. punktā minētajam tai salīdzinājumā ar savas decentralizētās nozares bankām nebija "plašāka kompetence un sīkāka informācija". Katrā ziņā tā apgalvo, ka Pirmās instances tiesas konstatējumi par tās saikni ar decentralizēto nozari liedz tai pilnībā piedēvēt visas šīs nozares tirgus daļas. Visbeidzot, apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka tai nav tādu spēju radīt kaitējumu privātpersonām kā hierarhiski organizētajām lielajām bankām, un uzsver, ka tai nav arī iespēju gūt labumu no strīdīgajām darbībām, jo tai nav ievērojamas atsevišķas tirgus daļas un tai nepienākas nozares banku peļņa.

iv) Par ceturto iebildumu, kas saistīts ar to, ka nepareizi noteiktas *Erste* un krājbanku grupas tirgus daļas

366. *Erste* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nepamatoti nav konstatējusi to, ka Komisija, klasificējot *Erste* vienā no kategorijām, ir pamatojusies uz pārāk augstu tirgus daļu novērtējumu. Gan pirms tās apvienošanās ar *GiroCredit*, gan pēc tās *Erste* tirgus daļa esot bijusi izteikti zemāka par Komisijas noteikto un to, ko Pirmās instances tiesa apstiprinājusi pārsūdzētā sprieduma 455. un 458. punktā.

367. Līdz ar to Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 457. punktā lemjot, ka *Erste* jāatstāj pirmajā kategorijā un ka ar šo iebildumu, pat ja tas izrādītos pamatots, nevar apšaubīt strīdīgā lēmuma rezolutīvo daļu. Šajā ziņā Pirmās instances tiesa esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes un samērīguma principu, jo saistībā ar dalījumu kategorijās nav veikusi nekādu nošķīrumu starp tirgus daļām attiecīgi 30 % un 17 % apmērā.

368. Komisija apgalvo, ka tai bija tiesības neatkarīgi no precīzās tirgus daļas klasificēt *Erste* pirmajā kategorijā pēc tās apvienošanās ar *GiroCredit*. Attiecībā uz argumentu par to, ka Komisija esot divkārši ņēmusi vērā *Erste Österreichische Spar-Casse-Bank AG* (proti, *Erste* pirms apvienošanās ar *GiroCredit*; turpmāk tekstā — "*EÖ*") tirgus daļas un rīcību, tā apgalvo, ka tas ir nepieņemams, jo *Erste* vēloties vienkārši panākt faktu atkārtotu izskatīšanu, bet tas neietilpst Tiesas kompetencē.

v) Par piekto iebildumu, kas saistīts ar faktu un pierādījumu sagrozīšanu

369. *ÖVAG* apgalvo, ka Pirmās instances tiesas analīze izriet no lietas materiālos iekļauto pierādījumu sagrozīšanas. Informācijas apmaiņa un *ÖVAG* darbības iespējamās decentralizēto krājaizdevu sabiedrību koordinatores un pārstāves statusā tā arī neesot tikušas pierādītas (pārsūdzētā sprieduma 401.–406. punkts). Turklāt Pirmās instances tiesa esot nepamatoti atsaukusies uz *Verfassungsgerichtshof* (Konstitucionālā tiesa) (Austrija) 1993. gada 23. jūnija spriedumu, lai pamatotu šīs nozares banku tirgus daļu piedēvēšanu (pārsūdzētā sprieduma 392.–401. punkts). *ÖVAG* norāda, ka tā nav piedalījusies minētajā procesā un ka minētais spriedums attiecies vienīgi uz aspektiem, kas saistīti ar "likvīdo līdzekļu rezervēm". Pirmās instances tiesa tādējādi esot pieļāvusi faktu kļūdu, kā arī kļūdu tiesību piemērošanā un turklāt esot pārkāpusi tai piešķirto rīcības brīvību. Visbeidzot, apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka Pirmās instances tiesa nav tiešā veidā izvērtējusi tās situāciju pretēji tam, kā tā rīkojās attiecībā uz *Erste* un *RZB*, kā arī to attiecīgo nozaru bankām.

370. Komisija norāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav sniegusi skaidrojumu, un secina, ka šis iebildums ir noraidāms. Attiecībā uz Pirmās instances tiesas pieļauto kļūdu, atsaucoties uz *Verfassungsgerichtshof* spriedumu, Komisija apstrīd, kā būtu notikusi jebkāda sagrozīšana. Austrijas tiesa esot oficiāli un vispārīgā veidā paudusi savu nostāju par attiecībām starp "centrālajiem uzņēmumiem" un "to primārajām bankām", un minētais spriedums tiešā veidā attiecies uz krājaizdevu sabiedrībām. Komisija uzskata, ka *ÖVAG* nepagalvo, ka tās kā jumta sabiedrības loma atšķirtos no pārējo nozaru jumta sabiedrību lomas.

b) Vērtējums

374. Es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa šajā jautājumā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā un pārsūdzētajā spriedumā radījusi pamatojuma pretrunu.

i) Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar to, ka decentralizēto nozaru banku tirgus daļu piedēvēšana centrālajiem uzņēmumiem ir prettiesiska

375. Ar šo argumentāciju Pirmās instances tiesa apliecina, ka jumta sabiedrība nav atbildīga par tās decentralizētās nozares banku izdarītajiem pārkāpumiem, bet ka naudas soda aprēķina nolūkā tai tomēr ir jāpiedēvē visas grupas tirgus daļas.

371. Šis iebildums, manuprāt, rada vēl vienu sarežģītu jautājumu šajās lietās. Tas attiecas uz veidu, kādā Komisijai jāaprēķina naudas soda apmērs, ņemot vērā atbildību, kas pārkāpuma izdarīšanā jāuzņemas tā izdarītājam.

376. Tas nav loģiski. Komisija var vai nu uzlikt atbildību par pārkāpumu jumta sabiedrībai, ja šī pēdējā minētā kopā ar decentralizēto nozari veido ekonomisku vienību, un šādā gadījumā naudas soda aprēķina nolūkā var ņemt vērā visas šīs nozares faktisko ekonomisko spēju, vai arī Komisijai jāizvirza apsūdzība jumta sabiedrībai par tās individuālo dalību pārkāpumā, un tad naudas soda aprēķina nolūkā tā var ņemt vērā tikai šīs sabiedrības tirgus daļas neatkarīgi no tām, kādas ir tās decentralizētajai nozarei.

372. Šajās konkrētajās lietās naudas sodu, ko Komisija plānoja uzlikt *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* kā jumta sabiedrībām, tā aprēķināja, tām piedēvējot to decentralizēto nozaru banku tirgus daļas. Tas Komisijai deva iespēju izvērtēt to ekonomisko spēju atbilstoši Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas ceturtajai daļai.

373. Pārsūdzētā sprieduma 356. un 373. punktā Pirmās instances tiesa lēma, ka, rīkojoties šādā veidā, Komisija tās nebija apsūdzējusi par attiecīgo nozaru banku prettiesisko rīcību un ka "sods tiek noteikts par pašu sabiedrību atbilstošo rīcību".

377. Līdz ar to Pirmās instances tiesas pieeja nav konsekventa. Ir skaidrs, ka tas, ka soda apmērs tiek aprēķināts, pamatojoties uz decentralizēto nozaru banku tirgus daļām, praktiski nozīmē, ka jumta sabiedrībām tiek "uzlikts sods" par šo banku prettiesisko rīcību.

378. Taču es uzskatu, ka, aprēķinot sodu un šajā konkrētajā gadījumā — naudas sodu, Komisija var ņemt vērā tikai to uzņēmumu faktisko ekonomisko spēju, kurus tā ir atzinusi par atbildīgiem par tirgū izdarīto pārkāpumu. Tas pilnīgi skaidri izriet no Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas ceturtās daļas, kurā tiešā veidā minēta "*pārkāpumu izdarītāju* faktiskā ekonomiskā spēja" [143]. Taču strīdīgajā lēmumā tikai jumta sabiedrības tika atzītas par atbildīgām par pārkāpumu. Pirmās instances tiesa pati to norāda pārsūdzētā sprieduma 356. punktā, kad tā paskaidro, ka "[strīdīgajā] lēmumā tirgus daļu piedēvēšana nav pamatota ar īpašiem secinājumiem, kas attiecas uz decentralizēto banku faktisko dalību pārkāpumā", un ka "Komisija ir uzlikusi sodu jumta sabiedrībām par to atbilstošo rīcību".

379. Šajā mana izvērtējuma stadijā es uzskatu, ka pirmais iebildums, kas saistīts ar to, ka decentralizēto nozaru banku tirgus daļu piedēvēšana centrālajiem uzņēmumiem ir prettiesiska, ir pamatots un nav jāizskata pārējos apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītos iebildumus, un šā pirmā pamata septītā daļa ir apmierināma.

380. Ņemot vērā šos apsvērumus, es uzskatu, ka šā pirmā pamata trešā un septītā daļa ir pamatota. Līdz ar to es ierosinu Tiesai atzīt, ka šis pamats par kļūdām tiesību piemērošanā saistībā ar vērtējumu par pārkāpuma smagumu ir pamatots, un atcelt pārsūdzēto spriedumu tiktāl, ciktāl:

— tajā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, jo Pirmās instances tiesa ir lēmusi, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu un aprēķinātu naudas soda pamatapmēru, Komisija vienīgi no aizliegtas vienošanās īstenošanas drīkstēja secināt, ka pārkāpumam ir faktiska ietekme uz tirgu, kā arī

— tajā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā un pamatojuma pretruna, jo Pirmās instances tiesa ir lēmusi, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu un aprēķinātu naudas soda pamatapmēru, Komisija drīkstēja *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* piedēvēt to decentralizēto nozaru banku tirgus daļas, kaut arī vienlaikus tā neapsūdzēja tās minēto banku prettiesiskā rīcībā.

381. Tomēr es ierosinu Tiesai izskatīt arī pārējos apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītos pamatus, jo arī to nolūks ir panākt, lai tiktu samazināts Komisijas uzliktā naudas soda apmērs.

143 — Izcēlums mans.

B — Par otro pamatu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā, pamatojuma trūkumu un pierādījumu sagrozīšanu attiecībā uz atbildību mīkstinošu apstākļu esamību

382. Saskaņā ar Pamatnostādņu 3. punktu par atbildību mīkstinošiem apstākļiem to konstatēšanas gadījumā var tikt uzskatīti šādi apstākļi:

— uzņēmuma vienīgi pasīva vērotāja vai sekotāja loma pārkāpumā;

— [no]līgumu neīstenošana;

— pārkāpumu pārtraukšana, tiklīdz iejaucas Komisija;

— pamatotas šaubas attiecībā uz to, vai [ka] ierobežojošā rīcība patiešām ir pārkāpums;

— pārkāpumi, kas veikti nolaidības dēļ, un

— uzņēmuma efektīva līdzdalība tiesvedībā, kas neattiecas uz jomu, kas noteikta Paziņojumā par sadarbību.

383. Ne Komisija strīdīgajā lēmumā (pamatojuma 525.–542. punkts), ne Pirmās instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā (469.–511. punkts) nav izvēlējušās ņemt vērā atbildību mīkstinošus apstākļus par labu apelācijas sūdzību iesniedzējām.

384. Šajās konkrētajās apelācijas sūdzībās *ÖVAG* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav atzinusi par atbildību mīkstinošu apstākli tās pasīvas vērotājas lomu pārkāpuma laikā. *BA-CA* no savas puses apgalvo, ka Pirmās instances tiesa turklāt ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, neņemot vērā valsts iestāžu dalību banku "apaļajos galdos", kā arī to publisko raksturu.

a) Par pirmo pamata daļu, kas saistīta ar to, ka Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi *ÖVAG* pasīvas vērotājas lomu

i) Lietas dalībnieku argumenti

385. *ÖVAG* būtībā kritizē to, kādā veidā Pirmās instances tiesa kā iespējamus atbildību mīkstinošus apstākļus vērtējusi tās rīcību pārkāpuma laikā. Šajā sakarā tā izvirza vairākus iebildumus.

— Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar Pirmās instances tiesas pilnvaru nepareizu izmantojumu

386. Apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā aprobežojusies ar Pamatnostādņu citēšanu, neizvērtējot lietas apstākļus un it īpaši *ÖVAG* īpašo lomu "*Lombard* tīklā".

— Par otro iebildumu, kas saistīts ar to, ka izmantots nepareizs vērtēšanas kritērijs

387. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 483. punktā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, sava vērtējuma pamatojumam izmantojot kritēriju par banku dalību "apaļajos galdos", kurš tika izmantots arī banku dalījumam kategorijās. Šādi rīkojoties, Pirmās instances tiesa esot apvienojusi jautājumu par banku dalījumu pēc to ietekmes tirgū ar jautājumu par atbildību mīkstinoša apstākļa atzīšanu. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka atbildību mīkstinoša apstākļa atzīšana nevarētu būt atkarīga no kāda uzņēmuma "gadījuma" rakstura dalības sanāksmēs. Pamatnostādnes uzliekot Komisijai pienākumu veikt diferencētu attiecīgo lomu novērtējumu, nevis to pasniegt duālistiskā "visu vai neko" veidā.

— Par trešo iebildumu, kas saistīts ar Pirmās instances tiesai iesniegto pierādījumu sagrozīšanu

388. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Pirmās instances tiesa ir sagrozījusi tās izklāstu, kā arī no lietas materiāliem izrietošos faktus par tās dalību aizliegtās vienošanās īstenošanā. Patiesībā tā nekad neesot apgalvojusi, ka norobežojas no aizliegtās vienošanās, bet esot pastāvīgi uzsvērusi, ka tās loma tajā bijusi necila.

— Par ceturto iebildumu, kas saistīts ar pretrunu pamatojumā

389. *ÖVAG* uzskata, ka Pirmās instances tiesas analīze ir pretrunīga, jo *ÖVAG* ir kvalificēta kā "liela banka" un "nozares pārstāve", kaut arī Komisija nebija veikusi nevienu pārbaudi tās telpās un apelācijas sūdzības iesniedzēja neietilpa "nelielajā banku grupā" un piedalījās tikai dažās sanāksmēs.

390. Komisija uzskata, ka šiem iebildumiem nav nozīmes tāpēc, ka Tiesa taisnīguma apsvērumu dēļ nedrīkst ar savu vērtējumu aizstāt Pirmās instances tiesas vērtējumu.

ii) Vērtējums

391. Es uzskatu, ka šī pirmā daļa ir pilnībā jānoraida.

392. Attiecībā uz pirmo iebildumu, pēc manām domām, nav pamata kritizēt to, kādā veidā Pirmās instances tiesa īstenojusi pārbaudi tiesā. Atgādinu, ka, pārbaudot strīdīgā lēmuma likumību, Pirmās instances tiesa īsteno ierobežotu pārbaudi tiesā, kurā ir jāņem vērā Komisijas rīcības brīvība, nosakot naudas sodu apmēru. Līdz ar to, izskatot *ÖVAG* izvirzītos iebildumus, Pirmās instances tiesas pārbaude aprobežojās ar to, ka tika pārbaudīts, vai ir ievērotas procesuālās un pamatojuma tiesību normas, kā arī tas, vai fakti ir saturiski pareizi, nav pieļautas kļūdas tiesību piemērošanā, acīmredzamas kļūdas vērtējumā un nav nepareizi izmantotas pilnvaras. Šajā sakarā Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 484. un 487. punktā norādīja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav pierādījusi, ka Komisija savā analīzē būtu pieļāvusi kļūdas faktos vai acīmredzamu kļūdu vērtējumā, vai būtu nepareizi izmantojusi savas pilnvaras.

393. Pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvotajam Pirmās instances tiesa neparobežojās tikai ar Pamatnostādņu citēšanu, jo pārsūdzētā sprieduma 482. un 486. punktā tā skaidri norādīja piemērojamo judikatūru, lai pēc tam minētā sprieduma 483.–489. punktā izvērtētu to, kādā veidā Komisija ir ņēmusi vērā katra konkrētā uzņēmuma — un tostarp *ÖVAG* — rīcību banku "apaļajos galdos".

394. Līdz ar to, manuprāt, šo iebildumu bez jebkādiem šķēršļiem var noraidīt kā nepamatotu.

395. Arī otrais iebildums ir jānoraida. Pirmkārt, vērtēšanas kritērijs, ko Pirmās instances

tiesa izmantoja savā vērtējumā, proti, kritērijs par aizliegtās vienošanās dalībnieku dalību sanāksmēs, atbilst pastāvīgajai judikatūrai, kas skaidri norādīta pārsūdzētā sprieduma 482. punktā. Šis kritērijs dod iespēju ņemt vērā konkrēto rīcību, kāda uzņēmumam bijusi aizliegtās vienošanās laikā. Otrkārt, pretēji *ÖVAG* apgalvotajam minētais kritērijs atšķiras no kritērija, ko Komisija izmantoja, lai apelācijas sūdzības iesniedzējas klasificētu kategorijās, un kurš pamatojas vienīgi uz uzņēmumu ekonomisko potenciālu.

396. Attiecībā uz trešo iebildumu es uzskatu, ka tas nav pieņemams, jo *ÖVAG* argumentos nav neviena nopietna apstākļa, ar kuru varētu pierādīt, ka Pirmās instances tiesa ir sagrozījusi tās izklāstu vai lietas materiālus par tās dalību aizliegtās vienošanās īstenošanā. Katrā ziņā, manuprāt, ir skaidrs, ka, uzsverot tās necilo lomu banku "apaļos galdos", apelācijas sūdzības iesniedzējas nolūks bija pierādīt, ka tā bija distancējusies no pārējiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem.

397. Visbeidzot, attiecībā uz ceturto iebildumu es ierosinu Tiesai to uzreiz noraidīt kā nepamatotu, jo tas, ka Komisija nav veikusi nepieteiktu pārbaudi apelācijas sūdzības iesniedzējas telpās, nav nekādā pretrunā tam, ka tā kvalificēta kā "liela banka" un "krājaizdevu sabiedrību nozares pārstāve".

398. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es uzskatu, ka šā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā daļēji nepieņemama un daļēji nepamatota.

b) Par otro pamata daļu, kas saistīta ar Pirmās instances tiesas nepareizu vērtējumu par valsts iestāžu dalību banku "apaļajos galdos" [144]

i) Lietas dalībnieku argumenti

399. *BA-CA* būtībā pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav ņēmusi vērā noteiktu valsts iestāžu dalību sanāksmēs kā atbildību mīkstinošus apstākļus. Līdz ar to Pirmās instances tiesa esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, jo attieksme pret *BA-CA* esot bijusi atšķirīga salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, kuriem adresēti Komisijas iepriekšējie lēmumi.

400. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka no Komisijas lēmumu prakses un Tiesas judikatūras izriet, ka tas, kas valsts likumdevējs piecieš noteiktu rīcību, kā arī valsts iestādes piedalās sanāksmēs, ir uzskatāms par atbildību mīkstinošu apstākli un attaisno naudas soda apmēra samazināšanu neatkarīgi

144 — Pārsūdzētā sprieduma 261. un 504.–506. punkts.

no attiecīgo uzņēmumu lieluma [145]. *BA-CA* Pirmās instances tiesai īpaši pārmet, ka pārsūdzētā sprieduma 505. punktā tā lēmusi, ka to, ka valsts iestādes piecietušas pārkāpumu, nevar ņemt vērā, "it īpaši ņemot vērā līdzekļus, kas bija banku rīcībā, lai iegūtu juridiski precīzu un pareizu informāciju". Pirmkārt, šis nosacījums neesot atbilstīgs Tiesas judikatūrai un it īpaši 2003. gada 9. septembra spriedumam lietā *CIF* [146]. Otrkārt, šāds nosacījums radot atsevišķu uzņēmumu diskrimināciju atkarībā no sabiedrības mērķa.

ii) Vērtējums

401. Es uzskatu, ka *BA-CA* paustā kritika nav pamatota.

402. Pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 505. punktā Pirmās instances tiesa atzina, ka ar apelācijas sūdzību iesniedzēju norādītajiem faktiem par dažu valsts iestāžu dalību sanāksmēs nepietiek, lai pamatotu šaubas par "apaļo galdu" prettiesiskumu, ņemot vērā Kopienas konkurences tiesības. Es uzskatu, ka šeit runa ir par vērtējumu, kuru, ievērojot principus, ko esmu izklāstījis šo secinājumu 66.–68. punktā, Tiesa apelācijas tiesvedībā nevar kontrolēt.

403. Otrkārt, tas, ka Pirmās instances tiesa lēmusi, ka to, ka Austrijas iestādes atbalstīja vai piecieta konkrēto pārkāpumu, nevar ņemt vērā kā atbildību mīkstinošu apstākli, nav pretrunā Kopienu judikatūrai un, manuprāt, nerada vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu.

404. No vienas puses, es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar atsaukties uz iepriekš minēto spriedumu lietā *CIF*. Minētajā lietā aizliegtās vienošanās īstenošanu veicināja valsts likums. Ņemot vērā šos apstākļus, Kopienu tiesa minētā sprieduma 57. punktā atzina, ka, "nosakot soda apmēru, attiecīgo uzņēmumu rīcību var vērtēt, kā atbildību mīkstinošu apstākli ņemot vērā valsts tiesisko regulējumu". Taču šajā gadījumā situācija nav tāda, jo attiecīgais Austrijas tiesiskais regulējums, kas bankām ļāva savstarpēji saskaņot rīcību, tika atcelts, vēlākais, 1994. gada 1. janvārī, tas ir, gadu pirms pārkāpuma laika posma, uz kuru attiecas strīdīgais lēmums.

145 — Apelācijas sūdzības iesniedzēja atsaucas uz Komisijas 1977. gada 19. aprīļa Lēmumu 77/327/EEK par EEK līguma 86. panta piemērošanas procedūru (IV/28.841 — *ABG*/Nīderlandē darbojošies naftas nozares uzņēmumi) (OV L 117, 1. lpp.), Komisijas 1992. gada 5. februāra Lēmumu 92/204/EEK par EEK līguma 85. panta piemērošanas procedūru (IV/31.572 un 32.571 — Nīderlandes būvniecības nozare) (OV L 92, 1. lpp.) (skat. lēmuma 141. punktu) un Komisijas 1998. gada 9. decembra Lēmumu 1999/271/EK par EK līguma 85. panta piemērošanas procedūru (IV/34.466 — Grieķijas prāmju operatori) (OV L 109, 24. lpp.), kā arī uz iepriekš minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *Jungbunzlauer*/Komisija (88. punkts).

146 — C-198/01 (Krājums, I-8055. lpp., 57. punkts).

405. No otras puses, es uzskatu, ka *BA-CA* nevar atsaukties uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, ņemot vērā, ka attieksme pret to esot bijusi atšķirīga salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, kuriem adresēti Komisijas iepriekšējie lēmumi.

406. Atgādinu, ka vienlīdzīgas attieksmes princips ir vispārējs tiesību princips, kas Komisijai ir jāievēro procesā, kurš sākts saskaņā ar EKL 81. pantu. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šis princips ir pārkāpts tad, ja līdzīgas situācijas tiek atrisinātas atšķirīgi vai ja atšķirīgas situācijas tiek atrisinātas līdzīgi, ja vien šāda attieksme nav objektīvi pamatota [147]. Kopienu tiesa ir atzinusi, ka, aprēķinot naudas sodus, kas tiek uzlikti saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, zināma atšķirīga attieksme pret uzņēmumiem, kuriem tiek adresēts Komisijas lēmums, rodas dabiski, piemērojot Pamatnostādnēs noteikto metodi [148]. Patiešām, Pamatnostādnes dod Komisijai iespēju sodu noteikt individuāli atkarībā no uzņēmumu konkrētās rīcības un iezīmēm, lai tādējādi nodrošinātu Kopienas konkurences normu efektivitāti.

407. Turklāt no pastāvīgās judikatūras, ko Tiesa ir atgādinājusi iepriekš minētajā spriedumā lietā *JCB Service*/Komisija, izriet, ka "Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā un ka lēmumi, kas attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši, nosakot, vai pastāv diskriminācija" [149]. Kā Tiesa ir norādījusi, no šīs prakses gūtie elementi var būt tikai orientējoši, jo lietas faktiskie apstākļi, piemēram, attiecīgais tirgus, preces, valstis, uzņēmumi un laika posmi, nav vienādi [150].

408. Šādā kontekstā man šķiet, ka šajās konkrētajās lietās nevar atsaukties uz varbūtējiem elementiem, kas varētu tikt secināti no Komisijas iepriekšējiem lēmumiem.

409. Ņemot vērā šos apsvērumus, es uzskatu, ka šā pamata otrā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

147 — Skat. it īpaši Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-311/94 *BPB de Eendracht*/Komisija (*Recueil*, II-1129. lpp., 309. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Archer Daniels Midland I* (107. punkts).

148 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Jungbunzlauer*/Komisija (238. punkts).

149 — 205. punkts. Skat. arī iepriekš minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *Scandinavian Airlines System*/Komisija (87. punkts un tajā minētā judikatūra).

150 — Iepriekš minētais spriedums lietā *JCB Service*/Komisija (201. punkts).

c) Par trešo pamata daļu, kas saistīta ar to, ka Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi sanāksmju publisko raksturu [151]

i) Lietas dalībnieku argumenti

410. *BA-CA* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā, nenosakot nekādu naudas soda samazinājumu, kaut arī bija konstatēts, ka sabiedrībā bija zināms par banku "apaļajiem galdiem". Pirmkārt, Pirmās instances tiesa esot nepamatoti lēmusi, ka aizliegtā vienošanās sabiedrībai nebija zināma visos tās aspektos, kaut arī daudzie līdz ar prasības pieteikumu iesniegtie pierādījumi un it īpaši presē publicētie raksti pierādīja, ka sabiedrībai bija zināmas sarunu tēmas un tas, ka pastāvēja tieša saikne starp banku "apaļajiem galdiem" un procentu likmju attīstību. Līdz ar to Pirmās instances tiesa, neizvērtēdama apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegtos dokumentus pēc būtības, esot pārkāpusi pierādīšanas procedūras principus. Otrkārt, Pirmās instances tiesa esot pārsniegusi to, ko iespējams prasīt, uzskatot, ka sabiedrībai ir jābūt pilnībā informētai par sarunām, lai būtu iespējams noteikt naudas soda samazinājumu. Treškārt, Pirmās instances tiesa esot nepareizi citējusi apelācijas sūdzības iesniedzējas izklāstu tādā ziņā, ka tā nebija apgalvojusi, ka sabiedrības informētība par sanāksmēm nozīmē, ka tās ir likumīgas.

411. Komisija noraida šos apgalvojumus. Tā paskaidro, ka nav nekādas judikatūras, saskaņā ar kuru aizliegtas vienošanās dalībnieki varētu uzskatīt, ka to darbības ir tiesiskas tikai tāpēc, ka par atsevišķām darbībām bijis zināms sabiedrībai. Ja tas tā būtu, tad, lai izvairītos no naudas sodiem, pietiktu ar to, ka atsevišķas darbības tiek darītas zināmas sabiedrībai. Šajā sakarā Pirmās instances tiesa skaidri norādījusi, ka sabiedrības informētība nav izšķirošs faktors.

ii) Vērtējums

412. Es ierosinu Tiesai šo daļu uzreiz noraidīt kā nepieņemamu.

413. Būtībā *BA-CA* nolūks ir apšaubīt vairākus faktu vērtējumus, ko Pirmās instances tiesa izklāstījusi pārsūdzētā sprieduma 506. punktā. Apelācijas sūdzības iesniedzēja aprobežojas ar to, ka kritizē Pirmās instances tiesas secinājumus, taču nepierāda kļūdas, kuras varētu būt izraisījušas to, ka pēdējā minētā būtu sagrozījusi pierādījumus. Līdz ar to tās kritika nav nekas cits kā mēģinājums aizstāt Pirmās instances tiesas vērtējumu ar savu versiju par notikumiem.

151 — Pārsūdzētā sprieduma 506. punkts.

414. Šādos apstākļos šā pamata trešā daļa, manuprāt, ir atzīstama par nepieņemamu.

415. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai atzīt otro pamatu par Pirmās instances tiesas analīzi attiecībā uz atbildību mīkstinošu apstākļu esamību par daļēji nepieņemamu un daļēji nepamatotu un noraidīt to.

C — Par trešo pamatu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā, vienlīdzīgas attieksmes, tiesiskās paļāvības aizsardzības un tiesību uz aizstāvību ievērošanas principa pārkāpumu un nepietiekamu un pretrunīgu pamatojumu attiecībā uz Paziņojuma par sadarbību D daļas piemērošanu

416. Paziņojumā par sadarbību Komisija ir paredzējusi nosacījumus, ar kādiem uzņēmumi, kas ar to sadarbojas ar aizliegtu vienošanos saistītas izmeklēšanas laikā, var tikt atbrīvoti no naudas soda vai tiem var tikt samazināts naudas sods, kas citādi tiem būtu jāsamaksā (A daļas 3. punkts).

417. Attiecībā uz Paziņojuma par sadarbību piemērošanu apelācijas sūdzību iesniedzējām netiek apstrīdēts, ka to rīcība ir jāvērtē atbilstoši minētā paziņojuma D daļai "Naudas soda apmēra ievērojams samazinājums".

418. Saskaņā ar minētā paziņojuma D daļas 1. punktu, "ja uzņēmums sadarbojas, neizpildot visus B un C [daļā] uzskaitītos nosacījumus, tam naudas soda apmēru samazina par 10 % līdz 50 % no soda, kas tam būtu uzlikts gadījumā, ja tas nebūtu sadarbojies" [neoficiāls tulkojums].

419. Paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punktā ir paskaidrots:

"Par tādu var uzskatīt gadījumu, ja:

— pirms paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas uzņēmums iesniedz Komisijai informāciju, dokumentus vai citus pierādījumus, ar kuru palīdzību tiek apstiprināts izdarītais pārkāpums,

— pēc paziņojuma par iebildumiem saņemšanas uzņēmums informē Komisiju, ka

tas neapstrīd faktus, ar kuriem Komisija pamato savas apsūdzības."

420. Kā to atgādinājusi Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 530. punktā, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka naudas soda apmēra samazināšana, ņemot vērā sadarbošanos administratīvā procesa laikā, ir pamatota tikai tad, ja attiecīgā uzņēmuma rīcība ir atvieglojusi Komisijas uzdevumu un devusi tai iespēju vieglāk konstatēt pārkāpumu un attiecīgā gadījumā to izbeigt.

421. Turklāt jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. panta 1. punktu Komisija, pildot pienākumus, kas tai noteikti EKL 81. pantā, var iegūt visu vajadzīgo informāciju no uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām, kuriem saskaņā ar minētā panta 4. punktu ir pienākums sniegt pieprasīto informāciju. Ja uzņēmums vai uzņēmumu apvienība nav iesniegusi pieprasīto informāciju Komisijas noteiktajā termiņā vai sniegusi nepilnīgas ziņas, Komisija var saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. panta 5. punktu ar lēmumu pieprasīt sniegt šo informāciju un, ja uzņēmums vai uzņēmumu apvienība šādā gadījumā joprojām atsakās sniegt minēto informāciju, tiem var uzlikt naudas sodu vai kavējuma naudu.

422. Šajā sakarā, kā Pirmās instances tiesa pamatoti atgādinājusi pārsūdzētā sprieduma 529. punktā, uzņēmuma sadarbība izmeklēšanā nedod pamatu naudas soda samazināšanai, ja šī sadarbība nav pārsniegusi to, kas izriet no uzņēmuma pienākumiem atbilstoši Regulas Nr. 17 11. panta 4. un 5. punktam. Savukārt tad, ja uzņēmums, atbildot uz informācijas pieprasījumu saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu, ir sniedzis daudz plašāku informāciju nekā tā, ko Komisija var pieprasīt sniegt atbilstoši minētajam pantam, attiecīgajam uzņēmumam uzliktais naudas sods var tikt samazināts.

423. Šie principi ir jāņem vērā, vērtējot, vai Pirmās instances tiesas analīze par naudas soda apmēra samazinājumu, ko Komisija apelācijas sūdzību iesniedzējām noteikusi atbilstoši Paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punkta pirmajam ievilkumam, izriet no nepareiza novērtējuma.

424. Strīdīgajā lēmumā Komisija banku sadarbību vērtēja, ņemot vērā Paziņojuma par sadarbību D daļu. Saskaņā ar minētā paziņojuma D daļas 2. punkta otro ievilkumu Komisija šīm bankām naudas sodu samazināja par 10 %, pamatojoties uz to, ka tās neapstrīdēja paziņojumā par iebildumiem izklāstītos faktus [152]. Komisija savukārt atteicās tām piešķirt naudas soda samazinājumu atbilstoši minētā paziņojuma D daļas 2. punkta pirmajam ievilkumam, saskaņā ar kuru naudas sodu var samazināt, ja "pirms paziņo-

152 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 558. un 559. punkts.

juma par iebildumiem nosūtīšanas uzņēmums iesniedz Komisijai informāciju, dokumentus vai citus pierādījumus, ar kuru palīdzību tiek apstiprināts izdarītais pārkāpums".

425. Attiecībā uz atbildēm uz informācijas pieprasījumiem Komisija uzskatīja, ka ne informācija par "apaļo galdu" norises datumiem un to dalībniekiem, ne dokumenti, kas attiecās uz pēdējiem minētiem, netika sniegti brīvprātīgi. Līdz ar to šos paziņojumus, pēc Komisijas domām, nevar atzīt par "sadarbību" [153].

426. Attiecībā uz banku iesniegto kopīgo faktu izklāstu Komisija uzskatīja, ka tam nebija nekādas papildu nozīmes salīdzinājumā ar to, kas bija likumīgi pieprasīts. Tā atzina, ka minētajā izklāstā ir plašāka informācija nekā prasīts, jo tajā sīki aprakstīs "*Lombard* tīkla" vēsturiskais konteksts un kopsavilkuma veidā izklāstīts dažādu "apaļo galdu" saturs. Tomēr Komisija uzskatīja, ka minētais izklāsts ir sniegts, nevis lai precizētu faktus, bet drīzāk lai aizstāvētu bankas.

427. Attiecībā uz dokumentiem, kas tika nosūtīti kopā ar kopīgo faktu izklāstu, Komisija norādīja, ka bankas pēc tās lūguma nevarēja norādīt dokumentus, kuros ir iekļauti jauni fakti salīdzinājumā ar tiem, kas ir iekļauti dokumentos, kuri tika saņemti pārbaužu laikā vai kuri bija jāiesniedz atbilstoši informācijas pieprasījumiem, un secināja, ka šiem dokumentiem nav nekādas pievienotās vērtības [154].

428. Pārsūdzētajā spriedumā Pirmās instances tiesa noraidīja visus pamatus, kuri pamatojās uz to, ka nav ievērots Paziņojums par sadarbību. Turklāt, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, Pirmās instances tiesa lēma, ka apelācijas sūdzību iesniedzēju sadarbība nepamato tām uzlikto naudas sodu papildu samazināšanu.

429. Apelācijas sūdzību iesniedzējas attiecīgajās apelācijas sūdzībās pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav pareizi novērtējusi to sadarbības apjomu, ņemot vērā Paziņojumu par sadarbību, un šajā ziņā ir pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskās paļāvības principu. Tās apgalvo, ka saskaņā ar Paziņojuma par sadarbību D daļu tām pienāktos ievērojamāks tām uzliktā naudas soda samazinājums.

153 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 545. un 546. punkts.

154 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 547.–557. punkts.

1) Par pirmo pamata daļu, kas saistīta ar nepareizu Pirmās instances tiesas analīzi par Komisijas rīcības brīvību un pašas tiesas pārbaudi

a) Lietas dalībnieku argumenti

430. *BA-CA* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nav pareizi novērtējusi Komisijas rīcības brīvību, īstenojot Paziņojumu par sadarbību, kā arī pašas tiesas kontroles robežas. Paziņojuma par sadarbību D daļā Komisijai neesot piešķirta nekāda rīcības brīvība jautājumos par to, vai, pirmkārt, uzņēmuma iesniegtā informācija ir atvieglojusi Komisijas uzdevuma izpildi un, otrkārt, uzņēmumam, kurš sadarbojies, ir jānosaka naudas soda samazinājums. Atsauce uz iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija arī nevarot būt pamats, lai atzītu, ka Komisijai ir neierobežota rīcības brīvība. Turklāt pretēji tam, ko Pirmās instances tiesa esot atzinusi pārsūdzētā sprieduma 532. punktā, uzņēmuma sadarbības novērtējums esot Pirmās instances tiesas neierobežotā kompetencē. Šajā sakarā apelācijas sūdzības iesniedzēja atsaucas uz iepriekš minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *Groupe Danone*/Komisija, kurā Pirmās instances tiesa esot piekritusi izvērtēt, vai naudas soda samazinājums, kuru Komisija uzņēmumam bija noteikusi atbilstoši Paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punkta pirmajam ievilkumam, izriet no uzņēmuma sadarbības apmēra nepareiza novērtējuma, it īpaši ņemot vērā Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi [155].

b) Vērtējums

431. Es nepiekrītu apelācijas sūdzības iesniedzējas viedoklim attiecībā uz Komisijas rīcības brīvību, piemērojot Paziņojumu par sadarbību.

432. Kā jau esmu norādījis, Komisijai saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ir plaša rīcības brīvība, aprēķinot naudas soda apmēru. Šajā jomā tā var ņemt vērā daudzus dažādus apstākļus, ja vien tiek ievērotas Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteiktās robežas. Attiecībā uz to, kā tiek ņemta vērā uzņēmuma sadarbošanās procesa laikā, Tiesa iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija ir nepārprotami atzinusi, ka "Komisijai šajā sakarā ir izvērtēšanas pilnvaras, kā tas izriet no tā paša [Paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punkta] formulējuma un it īpaši tā ievadvārdiem — "par tādu var uzskatīt gadījumu [..]"". Minētajā spriedumā Tiesa nolēma, ka, ievērojot minētajā paziņojumā noteiktās robežas, Komisijai ir rīcības brīvība, izvērtējot, vai uzņēmumu brīvprātīgi iesniegtā informācija vai dokumenti ir atvieglojuši tās uzdevuma izpildi un vai uzņēmumam saskaņā ar minēto paziņojumu noteikt soda samazinājumu [156].

155 — 456. punkts.

156 — 393. un 394. punkts.

433. Līdz ar to, ņemot vērā šos apstākļus un Pirmās instances tiesas norādīto pārsūdzētā sprieduma 532. punktā, attiecībā uz Komisijas veikto vērtējumu īstenojamā tiesas kontrole ir ierobežota.

2) Par otro pamata daļu, kas saistīta ar tiesību kļūdām Paziņojuma par sadarbību piemērošanā

436. Lai pamatotu šo daļu, *RZB* un *BA-CA* izvirza divus iebildumus.

a) Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar to, ka izmantots nepareizs vērtēšanas kritērijs un pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips

434. Visbeidzot, vēlos uzsvērt, ka iepriekš minētajā Pirmās instances tiesas spriedumā lietā *Groupe Danone*/Komisija Pirmās instances tiesa tiešām izvērtēja, vai naudas soda samazinājums, kuru Komisija attiecīgajam uzņēmumam bija noteikusi atbilstoši Paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punkta pirmajam ievilkumam, neizriet no uzņēmuma sadarbības apmēra nepareiza novērtējuma un nepārkāpj vienlīdzīgas attieksmes principu. Neraugoties uz to, es apelācijas sūdzības iesniedzējai atgādinu, ka minētā sprieduma 458. punktā Pirmās instances tiesa atteicās ņemt vērā Komisijas iepriekšējo lēmumu pieņemšanas praksi, atzīstot, ka "tas vien, ka [tā] savā iepriekšējā praksē piemēroja naudas soda samazināšanas likmi noteikta veida rīcībai, nenozīmē, ka tai ir pienākums piemērot proporcionāli tādu pašu samazinājumu, novērtējot līdzīgu rīcību vēlāka administratīvā procesa ietvaros".

i) Lietas dalībnieku argumenti

437. *RZB* un *BA-CA* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka Komisija drīkstēja izvirzīt prasību, ka, lai varētu samazināt naudas soda apmēru, sadarbībai jābūt ar "pievienoto vērtību" [157].

438. *BA-CA* uzskata, ka, izmantojot šo kritēriju, Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi arī vienlīdzīgas attieksmes principu. Pirmkārt, Pirmās instances tiesai tai būtu bijis jānosaka lielāks naudas soda apmēra samazinājums, jo tās sadarbība nepastrīdami bijusi ievēroja-

435. Ņemot vērā šos apsvērumus, es ierosinu Tiesai noraidīt šo pirmo daļu kā nepamatotu.

157 — Savā apelācijas sūdzībā *BA-CA* izmanto apzīmējumu uzņēmuma "vērtīgā" (*Hilfreiche*) sadarbība. Pārsūdzētajā spriedumā šāda termina nav.

māka un kvalitātes ziņā pārāka salīdzinājumā ar pārējo uzņēmumu sadarbību. Otrkārt, pārsūdzētā sprieduma 534. punktā Pirmās instances tiesa esot nepareizi lēmusi, ka tas, ka Komisija savā iepriekšējā lēmumu pieņemšanas praksē piemērojusi noteiktu naudas soda samazināšanas likmi noteikta veida rīcībai, nenozīmē, ka tai ir pienākums piemērot proporcionāli tādu pašu samazinājumu, novērtējot līdzīgu rīcību vēlāka administratīvā procesa ietvaros.

ii) Vērtējums

439. Attiecībā uz *RZB* un *BA-CA* argumentiem par nepareiza vērtēšanas kritērija izmantošanu es ierosinu Tiesai saskaņā ar šo secinājumu 65. punktā izklāstītajiem principiem uzreiz noraidīt šos argumentus kā nepieņemamus. No lietas materiāliem izriet, ka *RZA* un *BA-CA* tikai atkārto argumentus, ko tās jau bija iesniegušas Pirmās instances tiesā.

440. Attiecībā uz *BA-CA* argumentu par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu es uzskatu, ka tas nav pamatots.

441. Kā jau esmu norādījis, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, vērtējot uzņēmuma sadarbību, Komisija nevar neievērot vienlīdzīgas attieksmes principu [158]. Vienlīdzīgas attieksmes princips ir vispārējs Kopienu tiesību princips, kas atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai ir pārkāpts, ja līdzīgas situācijas tiek atrisinātas atšķirīgi vai ja atšķirīgas situācijas tiek atrisinātas līdzīgi, ja vien šāda attieksme nav objektīvi pamatota.

442. Neraugoties uz to, Kopienu tiesa ir atzinusi, ka, aprēķinot naudas sodus, kas tiek uzlikti saskaņā ar Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, zināma atšķirīga attieksme pret uzņēmumiem, kuriem tiek adresēts Komisijas lēmums, rodas dabiski, piemērojot Pamatnostādnēs noteikto metodi [159]. Attiecībā uz uzņēmuma sadarbību procesa laikā Pirmās instances tiesa iepriekš minētajā spriedumā lietā *Groupe Danone*/Komisija ir nolēmusi, ka atšķirība attieksmē pret attiecīgajiem uzņēmumiem var būt skaidrojama ar nesalīdzināmām sadarbības pakāpēm, it īpaši, ja ir sniegta atšķirīga informācija vai šī informācija ir sniegta atšķirīgās administratīvā procesa stadijās vai atšķirīgos apstākļos [160].

158 — Skat. iepriekš minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *Groupe Danone*/Komisija (453. punkts).

159 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Jungbunzlauer*/Komisija (238. punkts).

160 — 454. punkts.

443. Pamatojot savu iebildumu, apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav noteikusi lielāku soda samazinājumu atbilstoši Paziņojuma par sadarbību D daļai, jo procesa laikā tā esot sadarbojusies vairāk nekā pārējās attiecīgās bankas. Es uzskatu, ka Tiesa apelācijas tiesvedībā nevar pārbaudīt šo argumentu, jo tādā gadījumā tai būtu ar savu vērtējumu jāaizstāj Pirmās instances tiesas vērtējums.

444. Katrā ziņā — un ja Tiesa minēto argumentu atzītu par pieņemamu — man šķiet, ka, ievērojot Komisijas rīcības brīvību, Pirmās instances tiesa varēja pamatoti un bez jebkādas kļūdas tiesību piemērošanā, kura varētu tikt kritizēta apelācijas tiesvedībā, lemt, ka, lai gan apelācijas sūdzības iesniedzējas sadarbība principā varēja tikt uzskatīta par tādu, kura dotu iespēju samazināt naudas soda apmēru saskaņā ar Paziņojuma par sadarbību D daļu, Komisijai nebija obligāti jānosaka lielāks naudas soda samazinājums.

445. Visbeidzot, pretēji *BA-CA* apgalvotajam Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 534. punktā lemjot, ka Komisijai nav saistoša tās iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse. Kā jau esmu skaidrojis šo secinājumu 407. punktā, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā un ka lēmumi, kas attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši, nosakot, vai pastāv diskriminācija. Šādos apstākļos es uzskatu, ka *BA-CA* nevar atsaukties uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, ņemot vērā, ka attieksme pret to esot bijusi atšķirīga salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, kuriem adresēti Komisijas iepriekšējie lēmumi.

446. Ņemot vērā iepriekš minēto, es ierosinu Tiesai atzīt šo pirmo iebildumu par daļēji nepieņemamu un daļēji nepamatotu.

b) Par otro iebildumu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā, vērtējot uzņēmumu sadarbības apjomu, vienlīdzīgas attieksmes, tiesiskās paļāvības aizsardzības un tiesību uz aizstāvību ievērošanas principa pārkāpumu un nepietiekamu un pretrunīgu pamatojumu

447. Šo iebildumu ir izvirzījušas *RZB* un *BA-CA*.

448. Neskarot ar to attiecīgo situāciju saistītas specifiskas iezīmes, tās būtībā apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, vērtējot to sadarbību ar Komisiju dažādos procesa posmos. Pirmās instances tiesa neesot pareizi piemērojusi

Regulas Nr. 17 11. pantu un neesot ņēmusi vērā Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi. Tā turklāt esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, tiesiskās paļāvības aizsardzības principu, kā arī apelācijas sūdzību iesniedzēju tiesības uz aizstāvību. Visbeidzot, Pirmās instances tiesa esot nepietiekami un pretrunīgi pamatojusi pārsūdzēto spriedumu.

i) Par pirmo *RZB* argumentu, kas saistīts ar to, ka nepareizi novērtēts uz informācijas pieprasījumiem sniegto atbilžu brīvprātīgais raksturs un pārkāptas tiesības uz aizstāvību

— Lietas dalībnieku argumenti

449. *RZB* pārmet Pirmās instances tiesai, ka uz Komisijas informācijas pieprasījumu sniegtās atbildes tā nav kvalificējusi kā "brīvprātīgas" atbildes, kā rezultātā, kā uzskata *RZB*, naudas sods būtu bijis jāsamazina saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību. Šādi rīkojoties, Pirmās instances tiesa dodot Komisijai iespēju līdz ar pirmajām aizdomām par konkurentu vidū rīkotām sanāksmēm nosūtīt ļoti neskaidri formulētus informācijas pieprasījumus, kas rada sekas uzņēmumiem, kuri uz tiem neatbild. Šādā veidā, uzņēmumiem nosūtot vienkāršus tipveida jautājumus un liekot tiem liecināt pašiem pret sevi, Komisija izdarot nepārvaramu spiedienu. Ar šādu argumentāciju tiekot pārkāptas minēto uzņēmumu tiesības uz aizstāvību, kā tās formulētas iepriekš minētajā spriedumā lietā *Orkem*/Komisija [161].

450. Komisija uzskata, ka *RZB* nav ņēmusi vērā to, ka informāciju, kas gūta, "brīvprātīgi" sadarbojoties Paziņojuma par sadarbību nozīmē, Komisija var ņemt vērā tikai tad, ja tā atvieglo Komisijas uzdevumu pārkāpuma konstatēšanā un sodīšanā un ja tā liecina par patiesu sadarbību. Taču apelācijas sūdzības iesniedzējas sniegtajā informācijā ir aprakstīts tikai "*Lombard* tīkla" vēsturiskais konteksts un aizliegtās vienošanās sanāksmju saturs, kas Komisijai jau bija zināms. Līdz ar to šai informācijai nebija nekādas pievienotās vērtības. Turklāt Komisija uzsver, ka brīdī, kad tā apelācijas sūdzību iesniedzējām uzdeva jautājumus, tā bija informēta, ka daudzi "apaļie galdi" attiekušies uz visiem banku produktiem un ka šīs sanāksmes ir strukturētas tīklā, līdz ar to pārkāpuma konteksts un tātad arī izmeklēšanas priekšmets bija skaidri noteikts it īpaši attiecībā uz uzņēmumiem, kuri piedalījušies pārkāpumā, pārkāpuma raksturu un nolīgumu priekšmetu. Visbeidzot, Komisija paskaidro, ka jautājumi attiekušies uz visiem regulāri notikušajiem "apaļajiem galdiem", līdz ar to uzņēmumiem nebija jāatlasa vai jāizvērtē tās sanāksmes, kuras varētu būt EKL 81. panta pārkāpums.

161 — 32. un nākamie punkti.

— Vērtējums

451. 1998. gada 21. septembrī Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. panta 1. un 2. punktu nosūtīja informācijas pieprasījumu vairākām bankām, kuras tika turētas aizdomās par dalību nolīgumos vai pret konkurenci vērstās darbībās.

452. Dažādām bankām nosūtīto Komisijas informācijas pieprasījumu apjoms bija no 30 jautājumiem (*BA-CA*) līdz 3 jautājumiem (*ÖVAG* un *Bank der Österreichischen Postsparkasse AG*, turpmāk tekstā — "*PSK-B*"). Jautājumi, kas bija iekļauti detalizētākajos pieprasījumos un uz kuriem bankas atbildēja, bija ar mērķi noskaidrot "apaļo galdu" dalībniekus (vārdus un uzvārdus, attiecīgos uzņēmumus un funkcijas), iegūt visus ar tiem saistītos iekšējos dokumentus, kā arī sarunu satura aprakstu. Papildus tam informācijas pieprasījumos bija iekļauti šāda veida jautājumi:

"Lūdzu, iesniegt visus protokolus, lietas materiālu piezīmes, saraksti vai citus dokumentus, kas attiecas uz jūsu uzņēmuma sanāksmēm, diskusijām vai citu saziņu ar citiem Austrijas kredītuzņēmumiem saistībā ar turpmāk minētajiem "apaļajiem galdiem" vai citiem iespējamiem "apaļajiem galdiem", kas tiek regulāri rīkoti (neatkarīgi no tā, vai tie ir sagatavoti pirms šādas saziņas, tās laikā vai pēc tās). Lūdzu, norādīt datumus, ieskaitot pirmās un pēdējās sanāksmes datumu, un dalībniekus (vārds, uzņēmums, funkcija)" (seko noteiktu "apaļo galdu" saraksts).

453. Es uzskatu, ka šāda kritika nav pamatota.

454. Manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzēja jauc pienākumus, ko tai uzliek Komisijas informācijas pieprasījums saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu, un priekšrocības, kas tai paveras atbilstoši Paziņojumam par sadarbību.

455. Atbildes, ko apelācijas sūdzības iesniedzēja sniegusi uz Komisijas informācijas pieprasījumiem, skatāmas kopsakarā ar Komisijai piešķirtajām izmeklēšanas pilnvarām.

456. Atbilstoši Regulas Nr. 17 11. panta 1.–5. punktam un kā izriet no iepriekš minētā sprieduma lietā *Orkem*/Komisija, Komisijai ir tiesības attiecīgā gadījumā ar lēmumu uzlikt uzņēmumam pienākumu iesniegt visu nepieciešamo informāciju par faktiem, kas tam varētu būt zināmi, un vajadzības gadījumā

prasīt iesniegt ar šo informāciju saistītos dokumentus, kuri ir tā rīcībā [162]. Šīs tiesības ir spēkā pat tad, ja šos dokumentus var izmantot, lai "konstatētu pret konkurenci vērstu rīcību, ko ir īstenojis šis vai kāds cits uzņēmums", vienlaikus ievērojot uzņēmuma tiesības uz aizstāvību [163]. Kā to norādījusi Tiesa, ar Regulu Nr. 17 uzņēmumam tiek uzlikts pienākums aktīvi sadarboties, kas nozīmē, ka tam jābūt gatavam Komisijai iesniegt visu informāciju, kas saistīta ar izmeklēšanas priekšmetu [164]. Tātad šajā lietā apelācijas sūdzības iesniedzēja procesa laikā neatradās "brīvprātīgas" sadarbības situācijā, kas varētu tikt klasificēta kā kāda no Paziņojumā par sadarbību minētajām situācijām.

457. Šādos apstākļos, manuprāt, Pirmās instances tiesa varēja pamatoti atteikties kvalificēt apelācijas sūdzības iesniedzējas ieguldījumu kā pilnīgi "brīvprātīgu" un tai noteikt naudas soda apmēra samazinājumu saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību.

458. Turklāt es uzskatu, ka, ņemot vērā Tiesas judikatūru, Pirmās instances tiesa nav pārkāpusi apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesības uz aizstāvību.

459. Ir zināms, ka nepieciešamība nodrošināt tiesību uz aizstāvību ievērošanu ir viens no Kopienu tiesību sistēmas pamatprincipiem, kas ir jāievēro tādu administratīvo procesu laikā, kuru rezultātā var tikt uzlikts sods [165]. Kā Tiesa norādījusi iepriekš minētajā spriedumā lietā *Orkem*/Komisija, šīs tiesības ir jāievēro jau iepriekšējās izmeklēšanas posmā, jo tam var būt izšķirīga nozīme, gūstot pierādījumus par uzņēmumu rīcības prettiesiskumu [166].

460. Tiesa cenšas rast līdzsvaru starp prasībām, kas saistītas ar pret konkurenci vērstu aizliegtu vienošanos atklāšanu un sodīšanu, un prasībām, kas saistītas ar nepieciešamību ievērot uzņēmumu, par kuriem notiek Komisijas izmeklēšana, tiesības uz aizstāvību.

461. Es uzskatu, ka šo līdzsvaru rast ir ļoti sarežģīti, par ko liecina Tiesas izmantotais formulējums iepriekš minētā sprieduma lietā *Orkem*/Komisija 34. punktā: "lai gan, lai saglabātu Regulas Nr. 17 11. panta 2. un 5. punkta lietderīgo iedarbību, Komisijai ir tiesības uzlikt uzņēmumam pienākumu iesniegt visu nepieciešamo informāciju par faktiem, kas tam var būt zināma, un vajadzības gadījumā tai iesniegt ar šo informāciju saistītos dokumentus, kas ir tā rīcībā, *pat ja tos*

162 — 34. punkts.
163 — Turpat.
164 — 27. punkts.
165 — Skat. Tiesas 1983. gada 9. novembra spriedumu lietā 322/81 *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin*/Komisija (*Recueil*, 3461. lpp., 7. punkts), iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Hoechst*/Komisija (15. punkts), kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Orkem*/Komisija (32. un 33. punkts).
166 — 33. punkts.

var izmantot, lai konstatētu pret konkurenci vērstu rīcību, ko ir īstenojis šis vai kāds cits uzņēmums, tā tomēr nedrīkst ar savu lēmumu par informācijas pieprasījumu apdraudēt uzņēmuma tiesības uz aizstāvību" [167]. Tas, kā Tiesa norāda minētā sprieduma 35. punktā, nozīmē, ka "Komisija nevar uzlikt uzņēmumam pienākumu sniegt tādas atbildes, ar kurām tam nāktos atzīt pārkāpumu, kura esamība ir jāpierāda Komisijai" [168].

462. Šī judikatūra, kas, manuprāt, ir zināmā mērā pretrunīga, atklāj, ar kādām grūtībām Kopienu tiesai var nākties saskarties, īstenojot uzņēmumu tiesību uz aizstāvību ievērošanas pārbaudi šāda veida procesā.

463. Šī pārbaude noteikti ir jāveic katrā gadījumā atsevišķi. Jautājums cita starpā ir par to, kura ir tā informācija, kas var atklāt, ka uzņēmumu rīcība tirgū bijusi vērsta pret konkurenci.

464. Šajā ziņā šīs konkrētās lietas, šķiet, nerada īpašas grūtības.

465. Tiesa jau iepriekš ir lēmusi, ka nav kritizējami tādi par uzņēmumu sanāksmēm uzdoti jautājumi, kuru nolūks ir vienīgi iegūt informāciju par faktiem attiecībā uz šo sanāksmju rīkošanu un dalībnieku statusu, kā arī iegūt ar tām saistītus dokumentus [169].

466. Savukārt Pirmās instances tiesa ir lēmusi, ka informācija par sanāksmju, kurās uzņēmumi piedalījušies, priekšmetu un norisi, kā arī šo sanāksmju rezultātiem vai secinājumiem, nav saderīga ar tiesībām uz aizstāvību, jo ar šo informāciju attiecīgajam uzņēmumam var nākties atzīt savu dalību pārkāpumā [170].

467. Šajās konkrētajās lietās Pirmās instances tiesa norādīja, ka Komisijas pieprasījumu mērķis bija iegūt vienīgi informāciju par faktiem par visiem "apaļajiem galdiem", un es atgādinu, ka tas ir konstatējums, kuru Tiesa apelācijas tiesvedībā nevar kontrolēt.

468. Līdz ar to un ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 541. un 544. punktā, manuprāt, varēja pamatoti lemt, ka Komisijas uzdotie jautājumi nebija tādi, kuru dēļ varētu uzskatīt,

167 — Izcēlums mans.

168 — Skat. arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija (61.–65. punkts).

169 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Orkem*/Komisija (37. punkts).

170 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 540. punktā minēto judikatūru un it īpaši Pirmās instances tiesas 2001. gada 20. februāra spriedumu lietā T-112/98 *Mannesmannröhren-Werke*/Komisija (*Recueil*, II-729. lpp., 71.–73. punkts un tajos minētā judikatūra).

ka ir pārkāptas apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesības uz aizstāvību.

469. Ņemot vērā šos apsvērumus, es uzskatu, ka pirmais *RZB* arguments, kas saistīts ar to, ka nepareizi novērtēts uz informācijas pieprasījumiem sniegto atbilžu brīvprātīgais raksturs, ir noraidāms kā nepamatots.

ii) Par otro argumentu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā saistībā ar kopīgā faktu izklāsta vērtējumu

— Lietas dalībnieku argumenti

470. Šo otro argumentu ir izvirzījušas *RZB* un *BA-CA*.

471. Pirmkārt, šie divi uzņēmumi apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 556. punktā atzīstot, ka konteksta skaidrojumi saistībā ar darbībām, kas ir pretrunā konkurences tiesībām, nevar tikt uzskatīti par sadarbību procesa laikā Paziņojuma par sadarbību nozīmē, jo šie skaidrojumi var tikt uzskatīti par uzņēmumu līdzekli aizstāvībai. *BA-CA* uzskata, ka nav nevienas tiesību normas, saskaņā ar kuru dokuments, ko lietas dalībnieki izmanto savai aizstāvībai, vienlaikus nevarētu sniegt Komisijai tādu vērtīgu un noderīgu informāciju par lietas būtību, kas veicinātu pārkāpuma konstatēšanu.

472. Otrkārt, *RZB* apgalvo, ka Pirmās instances tiesas analīze ir nepareiza, jo Komisijas argumentācija esot pretrunā pašas lēmumu pieņemšanas praksei. Šajā sakarā apelācijas sūdzības iesniedzēja atsaucas uz 2006. gada paziņojuma par sadarbību [171] II nodaļas A daļas 9. punkta a) apakšpunktu un IV nodaļu.

473. Treškārt, *BA-CA* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu, lemjot, ka Komisija savā vērtējumā par banku brīvprātīgās sadarbības noderīgumu drīkstējusi ņemt vērā to, ka tās kopā ar savu kopīgo faktu izklāstu tai neiesniedza "visus ar "apaļajiem galdiem" saistītos dokumentus". Tā uzskata, ka šajā jautājumā nav nevienas normas. Turklāt, ņemot vērā pārkāpuma vērienīgumu, apelācijas sūdzības iesniedzēja šos dokumentus varējusi iesniegt tikai ar laika nobīdi.

474. Ceturtkārt, *BA-CA* norāda, ka pārsūdzētajā spriedumā ir pretruna. Lai gan kopīgais

171 — Komisijas Paziņojums par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu gadījumos (OV C 298, 17. lpp.).

faktu izklāsts veicinājis pārkāpuma konstatēšanu, Pirmās instances tiesa apelācijas sūdzības iesniedzējai nav noteikusi nekādu naudas soda samazinājumu.

— Vērtējums

475. Būtībā *RZB* un *BA-CA* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav atcēlusi Komisijas vērtējumu, saskaņā ar kuru bankas savu kopīgo faktu izklāstu izmantojušas kā līdzekli aizstāvībai. Es ierosinu Tiesai uzreiz noraidīt šo argumentu kā nepamatotu, jo vienīgi Komisijas kompetencē ir novērtēt uzņēmumu sadarbības apjomu procesa laikā, ņemot vērā kopīga faktu izklāsta iesniegšanu, un Pirmās instances tiesa tikai ievēroja Komisijas rīcības brīvību šajā jomā.

476. Attiecībā uz *RZB* otro argumentu es tāpat ierosinu Tiesai to noraidīt. Pirmkārt, kā jau esmu norādījis, Komisijai nav saistoša tās iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse. Otrkārt, *RZB* nevar atsaukties uz formulējumu, kāds ir paziņojumam par sadarbību, ko Komisija pieņēmusi 2006. gadā, tas ir, četrus gadus pēc strīdīgā lēmuma pieņemšanas.

477. Arī trešais *BA-CA* izvirzītais arguments ir noraidāms. Pirmās instances tiesai, pamatojoties uz Komisijas rīcības brīvību šajā jomā, bija pamats lemt, ka, novērtējot uzņēmuma sadarbības noderīgumu, Komisija drīkstēja ņemt vērā, ka kopīgā faktu izklāsta pielikumi bija nepilnīgi.

478. Ņemot vērā šos apsvērumus, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesas analīzē par apelācijas sūdzību iesniedzēju kopīgo faktu izklāstu nav pieļauta kļūda tiesību piemērošanā un nav nekādu pretrunu.

479. Līdz ar to es ierosinu Tiesai noraidīt visus pārmetumus, ko šajā sakarā paudušas *RZB* un *BA-CA*.

iii) Par trešo argumentu, kas saistīts ar nepareizu vērtējumu par to, ka *RZB* atzinusi, ka pārkāpumam ir pret konkurenci vērsts mērķis, un ar vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

— Lietas dalībnieku argumenti

480. *RZB* pārmet Pirmās instances tiesai, ka pārsūdzētā sprieduma 559. punktā tā nav ņēmusi vērā *RZB* atzīšanās īpašo nozīmi, lai gan Komisija uz to bija skaidri atsaukusies savā analīzē. Pirmās instances tiesas argumentācija esot pretrunā tās judikatūrai, jo iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni*/Komisija tā esot atzinusi, ka tas, ka uzņēmums atzīst prettiesiskas vienošanās pastāvēšanu, atvieglo Komisijas darbu. Turklāt šāda analīze nozīmējot, ka netiek ievērots vienlīdzīgas attieksmes princips, jo, neraugoties uz tās atzīšanos, attieksme pret *RZB* bijusi tāda pati kā pret pārējām bankām. Līdz ar to apelācijas sūdzības iesniedzēja aicina Tiesu lemt, ka tai uzliktais naudas sods samazināms par vismaz 10 %.

481. Komisija norāda, ka nepieciešamais nosacījums, lai saņemtu naudas soda samazinājumu, kas lielāks par 10 %, nebija izpildīts, jo tās rīcībā jau bija galveno faktu konstatēšanai nepieciešamie dokumenti. Tā uzsver, ka Paziņojums par sadarbību ir uzskatāms par līdzekli pierādījumu savākšanā ar attiecīgiem finanšu stimuliem, nevis par pateicības pasākumu par labu uzņēmumiem, kuri piekrituši sadarboties ar Komisiju, un atgādina, ka tai ir rīcības brīvība jautājumā par to, vai konkrēta informācija sekmē pārkāpuma esamības apstiprināšanu.

— Vērtējums

482. Pēc manām domām, arī šis arguments ir noraidāms.

483. Ir tiesa, ka iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Krupp Thyssen Stainless* un *Accaiai speciali Terni*/Komisija Pirmās instances tiesa atzina, ka "tas, ka tiek atzīta aizliegtas vienošanās esamība, Komisijas darbu izmeklēšanā atvieglo vairāk nekā vienkārša faktu atzīšana" [172]. Tomēr runa ir par principiālu apsvērumu, kas jāvērtē katrā gadījumā atsevišķi, kā Pirmās instances tiesa to skaidri atzinusi pārsūdzētā sprieduma 559. punktā. Pirmās instances tiesa ņēma vērā Komisijas rīcības brīvību, kas tai ir, vērtējot uzņēmumu sadarbošanos procesa laikā. Līdz ar to es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa varēja pamatoti un bez kļūdas tiesību piemērošanā, kura varētu tikt kritizēta apelācijas tiesvedībā, lemt, ka Komisijai ir katrā gadījumā atsevišķi jāvērtē, vai šāda atzīšana tiešām ir atvieglojusi tās darbu.

172 — 276. punkts.

484. Attiecībā uz *RZB* argumentu par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, jo attieksme pret to bijusi tāda pati kā pret pārējām bankām, lai gan tā atzinusies, — manuprāt, tam nevar piekrist.

485. No pārsūdzētā sprieduma izriet, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas atzīšanās neatviegloja Komisijas darbu, taču tas ir kritērijs, pamatojoties uz kuru var tikt noteikts naudas soda samazinājums. Ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa varēja atzīt, ka Komisijai nebija nekāda pienākuma attiecībā uz šo uzņēmumu rīkoties citādi nekā pret pārējiem, tam šajā sakarā nosakot naudas soda apmēra papildu samazinājumu.

iv) Par ceturto argumentu, kas saistīts ar pierādīšanas pienākuma apvēršanu saistībā ar *RZB* sadarbības nozīmi un uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu

— Lietas dalībnieku argumenti

486. *RZB* pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā ir apvērsusi pierādīšanas pienākumu, pārsūdzētā sprieduma 546.–551. punktā lemjot, ka, lai saņemtu naudas soda samazinājumu, kas lielāks par 10 %, apelācijas sūdzības iesniedzējai bijis jāpierāda, ka bez iesniegtajiem pierādījumiem Komisija nebūtu spējusi pierādīt konkrēto pārkāpumu. Pirmkārt, šāda analīze esot pretrunā Paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punkta otrajam ievilkumam, un līdz ar to esot pārkāpts tiesiskās paļāvības aizsardzības princips. Otrkārt, minētā analīze esot nesavienojama ar Komisijas pienākumu administratīvā procesa laikā konstatēt gan labvēlīgus, gan nelabvēlīgus faktiskos apstākļus.

— Vērtējums

487. Es ierosinu Tiesai noraidīt šo argumentu. Manuprāt, *RZB* atkal jauc Regulas Nr. 17 11. pantā paredzēto procedūru attiecībā uz Komisijas informācijas pieprasījumiem izmeklēšanas procesā ar gadījumiem, kuros tā var saņemt naudas soda samazinājumu atbilstoši Paziņojumam par sadarbību.

488. *RZB* apstrīd Pirmās instances tiesas argumentāciju pārsūdzētā sprieduma 551. punktā. Šī argumentācija attiecas uz atbildēm uz Komisijas informācijas pieprasījumiem saskaņā ar Regulu Nr. 17. Līdz ar to apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar atsaukties uz Paziņojuma par sadarbību formulējuma un vēl jo vairāk uz tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu.

489. Turklāt *RZB* nevar apgalvot, ka Pirmās instances tiesas analīze būtu pretrunā procesuālajām normām, kas piemērojamas jautājumā par pierādīšanas pienākumu un pierādījumu sniegšanu.

490. Paziņojums par sadarbību ir līdzeklis pierādījumu savākšanā, kas, finansiāli stimulējot uzņēmumus sadarboties procesa laikā, Komisijai dod iespēju iegūt informāciju par iespējamu konkurences tiesību pārkāpumu. Kā esmu norādījis šo secinājumu 420. un 422. punktā, ja uzņēmuma sadarbība izpaužas kā atbildes uz informācijas pieprasījumu saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu, šā uzņēmuma naudas sods var tikt samazināts tikai tādā gadījumā, ja tas ir sniedzis daudz plašāku informāciju nekā tā, ko Komisija var pieprasīt sniegt atbilstoši minētajai normai. Šā uzņēmuma rīcībai jābūt tādai, kas atvieglo Komisijas uzdevuma izpildi un dod tai iespēju vieglāk konstatēt pārkāpumu.

491. Ņemot vērā šos apstākļus, lai gan konstatēta EKL 81. panta 1. punkta pārkāpuma pierādīšana tiešām ir Komisijas pienākums [173], pierādīt, ka uzņēmuma sadarbošanās ir palīdzējusi Komisijai izpildīt tās uzdevumu, savukārt ir tā uzņēmuma ziņā, kurš prasa samazināt naudas soda apmēru.

173 — Šajā sakarā skat. manus apsvērumus šo secinājumu 128. punktā.

492. Līdz ar to, pārsūdzētā sprieduma 551. punktā lemjot, ka "prasītājas nav pierādījušas ne to, ka dokumenti, kas iesniegti, izpildot lūgumus sniegt informāciju, bija nepieciešami, lai Komisija varētu noteikt visus galvenos "apaļos galdus", ne arī, ka šādu dokumentu neesamības gadījumā ar pārbaudēs iegūtajiem pierādījumiem nepietiktu, lai pierādītu pārkāpuma galvenos elementus un lai pieņemtu lēmumu par naudas soda uzlikšanu", Pirmās instances tiesa noteikti nav apvērsusi pierādīšanas pienākumu un nav uzlikusi to uzņēmumiem.

493. Līdz ar to ceturtais *RZB* izvirzītais arguments, manuprāt, nav pamatots.

v) Par piekto argumentu, kas saistīts ar kļūdām tiesību piemērošanā un pretrunīgu pamatojumu Pirmās instances tiesas analīzē par *BA-CA* iesniegto papildu dokumentu nozīmi

— Lietas dalībnieku argumenti

494. *BA-CA* būtībā apstrīd Pirmās instances tiesas vērtējumu par nozīmi, kāda bija 33 mapēm, kurās bija iekļauti dokumenti uz vairāk nekā 10 000 lappusēm, ko tā bija nosūtījusi Komisijai.

495. Pirmkārt, *BA-CA* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa mazinājusi tās sadarbības nozīmi, nemitīgi pastiprinot prasības, kas jāizpilda, lai varētu saņemt naudas soda samazinājumu. Apelācijas sūdzības iesniedzēja īpaši kritizē Pirmās instances tiesas salīdzinājumu starp nozīmi, kāda piešķirama šiem dokumentiem, un nozīmi, kāda piešķirama kopīgajam faktu izklāstam.

496. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka Pirmās instances tiesas argumentācija ir pretrunīga, jo tā atteikusies saistībā ar kopīgo faktu izklāstu noteikt naudas soda samazinājumu tāpēc, ka tajā nav bijis jaunu dokumentu, kaut arī konstatēts, ka, brīvprātīgi iesniedzot dokumentus, tā nosūtījusi 10 000 lappušu jaunu dokumentu, no kuriem daļa nepārprotami izmantota strīdīgajā lēmumā.

497. Komisija apgalvo, ka šis arguments ir nepieņemams, jo tas atkārto argumentu, kas jau minēts Pirmās instances tiesā. Turklāt Komisija uzsver, ka ar to, ka dokumenti ir jauni, tas ir, ka tie vēl nav bijuši iesniegti, nepietiek, lai uzskatītu, ka šie dokumenti ir noderīgs ieguldījums sadarbības kontekstā.

— Vērtējums

498. Pārsūdzētā sprieduma 560. punktā Pirmās instances tiesa lēma, ka tas, ka kāda no bankām ir iesniegusi papildu dokumentus, var pamatot vēlāku tās naudas soda atsevišķu samazināšanu tikai tad, ja šādas sadarbības rezultātā faktiski ir atklājušies jauni un noderīgi fakti salīdzinājumā ar tiem, ko visi uzņēmumi bija iesnieguši ar kopīgo faktu izklāstu.

499. Pirmkārt, šī analīze man šķiet pilnīgi loģiska un konsekventa, jo tas, vai brīvprātīgai sadarbībai ir nozīme, vispirms ir atkarīgs no šo dokumentu izmantojamības un no to noderīguma pārkāpuma konstatēšanā.

500. Otrkārt, man šķiet, ka minētajā analīzē nav nekādas pretrunas. Pretēji *BA-CA* apgalvotajam Pirmās instances tiesa neatteicās samazināt apelācijas sūdzību iesniedzējām uzliktā naudas soda apmēru, pamatojoties uz to, ka kopīgajā faktu izklāstā nav bijis jaunu faktu. Kā izriet no pārsūdzētā sprieduma 552.–558. punkta, tā vienkārši lēma, ka Komisija nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, nenosakot nekādu papildu samazinājumu, jo minētais izklāsts nav atvieglojis tās darbu.

501. Gan vērtējot kopīgo faktu izklāstu, gan *BA-CA* iesniegto papildu dokumentu nozīmi, Pirmās instances tiesas argumentācija bija pilnīgi konsekventa, jo pamatojās uz vienu un to pašu kritēriju, proti, noderīgumu Komisijas darbā un apelācijas sūdzību iesniedzēju sniegtās informācijas izmantojamību.

502. Ņemot vērā šos apstākļus, manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar kritizēt Pirmās instances tiesas analīzi, un es ierosinu Tiesai noraidīt šo piekto argumentu kā nepamatotu.

vi) Par sesto argumentu, kas saistīts ar to, ka nav ņemtas vērās *BA-CA* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem

— Lietas dalībnieku argumenti

503. *BA-CA* apstrīd Pirmās instances tiesas argumentāciju pārsūdzētā sprieduma 564. punktā, saskaņā ar kuru Komisijai nebija kā sadarbība jāņem vērā *BA-CA* atbilde uz paziņojumu par iebildumiem. Šādi apelācijas sūdzības iesniedzēja esot sniegusi pierādījumus par savstarpējo informācijas apmaiņu decentralizētajās nozarēs, un tas esot devis Komisijai iespēju konstatēt pārkāpumu. Turklāt nekas nedodot iespēju izslēgt uzņēmuma sadarbību pēc paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas.

— Vērtējums

504. Es uzskatu, ka šis arguments nav pieņemams, jo *BA-CA* tikai burtiski atveido argumentu, ko tā jau bija iesniegusi Pirmās instances tiesā. Līdz ar to, ņemot vērā principus, ko atgādināju šo secinājumu 65. punktā, Tiesa minēto argumentu apelācijas tiesvedībā pārbaudīt nevar.

505. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, es uzskatu, ka otrā daļa, kas saistīta ar tiesību kļūdām Paziņojuma par sadarbību piemērošanā, ir noraidāma kā daļēji nepieņemama un daļēji nepamatota.

3) Par trešo pamata daļu, kas saistīta ar to, ka nav ievērotas tiesības uz aizstāvību, ciktāl tās ietver tiesības tikt uzklausītam

a) Lietas dalībnieku argumenti

506. *BA-CA* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa nav ievērojusi tās tiesības tikt uzklausītai, atsakoties kā liecinieku uzklausīt Komisijas ierēdni, kas būtu devis Kopienu tiesai iespēju labāk novērtēt apelācijas sūdzības iesniedzējas sadarbību procesa laikā, ņemot vērā tās iesniegtos dokumentus.

b) Vērtējums

507. Es uzskatu, ka šī daļa ir noraidāma.

508. Pārsūdzētā sprieduma 563. punktā Pirmās instances tiesa noraidīja šo pierādījumu savākšanas pieteikumu, jo "šis pierādījums [nebija] tieši izmantojams, lai novērtētu minēto dokumentu lietderību". Iepriekš Pirmās instances tiesa bija norādījusi, ka šo dokumentu izmantošana pati par sevi nepierāda, ka to iesniegšana ir būtiski atvieglojusi Komisijas darbu.

509. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka vienīgi Pirmās instances tiesa var lemt par iespējamu nepieciešamību papildināt informāciju, kas tai ir pieejama izskatāmajās lietās. Šīs informācijas pierādījumu vērības noteikšana ir daļa no Pirmās instances tiesas faktu vērtējuma. Tiesa uzskata, ka līdz ar to apelācijas tiesvedībā tā šo vērtējumu nevar pārbaudīt, ja vien lietas dalībnieki nenorāda uz Pirmās instances tiesai iesniegto pierādījumu sagrozīšanu vai ja tās konstatējumu saturiskā nepareizība izriet no lietas materiāliem [174].

510. Neviena no *BA-CA* apelācijas sūdzībā sniegtajām norādēm man neliek domāt, ka šajā lietā šādi apstākļi pastāvētu. Ņemot vērā šos apstākļus, pēc manām domām, Pirmās instances tiesai nevar pārmest, ka tā nav pieņēmusi apelācijas sūdzības iesniedzējas pierādījumu piedāvājumu.

511. Līdz ar to es uzskatu, ka trešā pamata trešā daļa ir nepamatota un ir jānoraida.

512. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai atzīt trešo pamatu par Pirmās instances tiesas vērtējumu attiecībā uz uzņēmumu sadarbību procesa

174 — Skat. it īpaši Tiesas priekšsēdētāja 2006. gada 12. decembra rīkojumu lietā C-129/06 P *Autosalone Ispra*/Komisija (22. punkts un tajā minētā judikatūra).

laikā par daļēji nepamatotu un daļēji nepieņemamu un noraidīt to.

D — Par ceturto pamatu, kas saistīts ar to, ka pārkāptas tiesības uz aizstāvību, ciktāl tās ietver tiesības tikt uzklausītam, un nav izpildīts Pirmās instances tiesas pienākums norādīt pamatojumu saistībā ar tās secinājumiem par lūgumiem samazināt naudas sodus

1) Lietas dalībnieku argumenti

513. Savā apelācijas sūdzībā *BA-CA* kritizē Pirmās instances tiesas vispārīgos secinājumus par visiem lūgumiem, kuru mērķis bija panākt naudas sodu samazināšanu. Tā apgalvo, ka, tā kā Pirmās instances tiesa darījusi zināmus pati savus apsvērumus par uzliekamo naudas sodu apmēru, tai bija jādod iespēja tikt uzklausītai.

514. Komisija norāda, ka pārsūdzētā sprieduma 566. punktā izklāstītie apsvērumi ir vienkārši papildu un nobeiguma apsvērumi, kuros sniegts Pirmās instances tiesas vērtējums.

2) Vērtējums

515. Pārsūdzētā sprieduma 566. punktā Pirmās instances tiesa norādīja, ka, "ņemot vērā pārkāpuma smagumu, salīdzinājumā ar kuru Komisijas noteikto naudas sodu apmērs nešķiet pārāk augsts, Pirmās instances tiesa, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, uzskata, ka prasītāju sadarbība šajā gadījumā nepamato tām uzlikto naudas sodu papildu samazināšanu".

516. Turklāt minētā sprieduma 570. punktā Pirmās instances tiesa norādīja, ka apelācijas sūdzību iesniedzēju norādītie pamati, kuru mērķis ir panākt, ka, pārbaudot likumību, tiek samazināti naudas sodi, ir jānoraida un ka tā, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, uzskata, ka naudas sodi nav jāsamazina citu iemeslu dēļ.

517. Es neuzskatu, ka Pirmās instances tiesai būtu bijis pienākums pirms savu secinājumu sniegšanas aicināt *BA-CA* iesniegt apsvērumus. Es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējai bija dotas visas iespējas paust savu viedokli par naudas soda apmēra noteikšanu.

518. Tas izriet, pirmkārt, no *BA-CA* argumentiem Pirmās instances tiesā, otrkārt, no

Pirmās instances tiesas uzdotajiem jautājumiem un, treškārt, no pārsūdzētajā spriedumā iekļautajiem apsvērumiem.

519. Pirmkārt, jānorāda, ka četri no apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītajiem sešiem pamatiem Pirmās instances tiesā bija vērsti uz uzliktā naudas soda apmēra samazināšanu. Konkrēti, šie pamati attiecās uz Komisijas vērtējumu par pārkāpuma kvalificēšanu, atbildību mīkstinošu apstākļu esamību un apelācijas sūdzības iesniedzējas sadarbību procesa laikā.

520. Otrkārt, jākonstatē, ka Pirmās instances tiesa atbildētājai bija uzdevusi daudzus jautājumus par atbildību mīkstinošu apstākļu esamību un apelācijas sūdzības iesniedzējas sadarbību procesa laikā, uz kuriem tai bija jāatbild rakstveidā.

521. Treškārt, pārsūdzētājā spriedumā, ņemot vērā visus tai sniegtos argumentus, Pirmās instances tiesa ir ļoti sīki izvērtējusi visus būtiskos apstākļus par naudas soda apmēra noteikšanu.

522. Tādējādi pārsūdzētā sprieduma 216.–571. punktā Pirmās instances tiesa izvērtēja visus lūgumus, kuru mērķis bija panākt uzlikto naudas sodu samazināšanu. Vispirms Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 217. un nākamajos punktos apstiprināja Pamatnostādņu un Paziņojuma par sadarbību piemērojamību. Pēc tam minētā sprieduma 315. punktā tā apstiprināja, ka apelācijas sūdzību iesniedzēju izdarītais pārkāpums ir "sevišķi smags". Pamatojoties uz to, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 463. punktā pauda savu viedokli par Komisijas veikto uzņēmumu klasificēšanu kategorijās un minētā sprieduma 468. punktā — par Komisijas noteikto naudas sodu apmēra palielināšanu, ņemot vērā pārkāpuma ilgumu. Pēc tam Pirmās instances tiesa minētā sprieduma 511. punktā noraidīja visus apelācijas sūdzību iesniedzēju iebildumus par Komisijas veikto atbildību mīkstinošo apstākļu novērtējumu un pārsūdzētā sprieduma 565. punktā — visus pamatus par Paziņojuma par sadarbību neievērošanu.

523. Ņemot vērā šos apstākļus, manuprāt, *BA-CA* bija iespēja pienācīgi paust tās viedokli par visiem naudas soda apmēra noteikšanai būtiskajiem apstākļiem.

524. Līdz ar to es ierosinu Tiesai noraidīt šo ceturto pamatu, jo tas nav pamatots.

X — Par pārsūdzētā sprieduma atcelšanas sekām

A — Par pirmo pamatu, kas saistīts ar pārkāpuma smaguma un naudas soda pamatapmēra nepareizu novērtējumu, ņemot vērā, ka nav pierādīta aizliegtās vienošanās faktiska ietekme uz tirgu

525. Kā jau esmu norādījis, es ierosinu Tiesai atcelt pārsūdzēto spriedumu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz Pirmās instances tiesas pieļautajām divām kļūdām tiesību piemērošanā, naudas soda pamatapmēra aprēķina nolūkā novērtējot pārkāpuma smagumu.

1) Lietas dalībnieku argumenti

526. Es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi pirmo kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka Komisija drīkstēja pamatoties uz aizliegtas vienošanās īstenošanu, lai secinātu, ka pārkāpumam ir faktiska ietekme uz tirgu. Turklāt es uzskatu, ka tā ir pieļāvusi otru kļūdu tiesību piemērošanā un pārsūdzētajā spriedumā radījusi pamatojuma pretrunu, lemjot, ka Komisija, piedēvējot *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* to decentralizēto nozaru banku tirgus daļas, tām ir uzlikusi sodu vienīgi par pašu sabiedrību atbilstošo rīcību.

528. Pirmās instances tiesā iesniegtajās prasībās atcelt tiesību aktu visas attiecīgās bankas apstrīdēja to, kādā veidā Komisija noteikusi naudas sodu pamatapmēru [175]. Tās norāda, ka pārkāpums nepamatoti kvalificēts kā "sevišķi smags". Apelācijas sūdzību iesniedzējas pārmet Komisijai, ka tā, pārkāpjot Pamatnostādnes, nav novērtējusi pārkāpuma faktisko ietekmi uz konkrētajiem tirgiem un, vienkārši pamatojoties uz apgalvojumu par aizliegtās vienošanās īstenošanu, bez tirgus apjoma izvērtēšanas atzinusi, ka šī aizliegtā vienošanās ir ietekmējusi tirgu. Līdz ar to naudas soda pamatapmēra noteikšana ir bijusi kļūdaina.

527. Tā kā es uzskatu, ka šo lietu tiesvedības stadija to ļauj, ierosinu Tiesai saskaņā ar Tiesas Statūtu 61. panta pirmo daļu pašai pieņemt galīgo spriedumu par šiem diviem atcelšanas pamatiem, kas izvirzīti Pirmās instances tiesā.

175 — Papildus apelācijas sūdzību iesniedzējām prasības bija iesniegušas arī *Bank für Arbeit und Wirtschaft AG* (turpmāk tekstā — "*BAWAG*"), *PSK*, *Niederösterreichische Landesbank-Hypothekenbank AG* (turpmāk tekstā — "*NÖ-Hypo*") un *Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG* (turpmāk tekstā — "*RLB*"). *RLB* 1997. gadā pārņēma *Raiffeisen Wien AG* (turpmāk tekstā — "*RBW*").

2) Vērtējums

529. Es uzskatu, ka šis pamats ir pamatots turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ.

530. Strīdīgajā lēmumā pārkāpums kvalificēts kā "sevišķi smags", ņemot vērā pārkāpuma raksturu, ģeogrāfisko apjomu un to, ka aizliegtā vienošanās ietekmējusi tirgu. Šis apstāklis tika ņemts vērā, kvalificējot pārkāpumu un līdz ar to nosakot naudas soda pamatapmēru. Šādu nostāju apstiprina strīdīgā lēmuma literāra interpretācija.

531. Strīdīgā lēmuma pamatojuma 430. punktā Komisija konstatē, ka pastāv reāla ietekme uz banku tirgu, ko konkrētajā gadījumā rada slepeno nolīgumu īstenošana, kaut arī minētā lēmuma pamatojuma 436. punktā tā atzīst, ka šo ietekmi nav iespējams precīzi izteikt skaitļos, tas ir, noteikt ikvienu procentu likmi un komisijas maksu, ko bankas būtu piemērojušas, ja nolīguma nebūtu. Aizliegtās vienošanās faktiskā ietekme, kas ņemta vērā naudas soda aprēķinā, ir aprakstīta minētā lēmuma pamatojuma 508.–510. punktā. Minētajos punktos izdarītas atsauces uz strīdīgā lēmuma pamatojuma 410. un 430.–436. punktu, kuros EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas nolūkā tikai aprakstīts, kādā veidā bankas piemērojušas attiecīgos nolīgumus.

532. Strīdīgā lēmuma pamatojuma 431. punktā norādīts uz tādiem konkrētiem karteļu lēmumu īstenošanas piemēriem kā kredītlikmju pazemināšana vai noguldījumu procentu likmju maiņa. Minētā lēmuma pamatojuma 432. punktā paskaidrots, ka šajā nolūkā bankas izmantojušas "apaļajos galdos" iegūto informāciju, un pamatojuma 433. punktā norādīts, ka bankas ir pašas novērtējušas savu nolīgumu konkrēto piemērošanu. Strīdīgā lēmuma pamatojuma 434. punktā Komisija norāda, ka tad, ja sanāksmēm nebūtu bijis nekādas ietekmes, bankas nebūtu tikušās regulāri un tik bieži. Visbeidzot, minētā lēmuma pamatojuma 435. punktā Komisija norāda, ka negatīvās sekas konkurences ziņā, ko radīja informācijas apmaiņa par aprēķinu metodēm un rādītājiem, ir atzīstamas par vēl jo smagākām tāpēc, ka banku peļņas maržas ir nelielas.

533. No strīdīgā lēmuma neizriet, ka Komisija būtu cik vien iespējams centusies atsevišķi izvērtēt aizliegtās vienošanās īstenošanu un tās faktisko ietekmi uz tirgu. Manuprāt, Komisija savā analīzē nav minējusi nevienu objektīvu ekonomisku faktoru, kas dotu iespēju izmērīt nolīguma reālo ietekmi uz Austrijas banku produktu un pakalpojumu tirgu termina "izmērīt" stingrā nozīmē. Nekur nav norādīts uz tirgus stāvokli un piemērotajām cenām, kā arī banku komisijas maksām attiecīgi pirms pārkāpuma izdarīšanas un pēc tā īstenošanas. Šādos apstākļos ir patiešām grūti pierādīt, kādā ziņā nolīgumu īstenošana varējusi faktiski ietekmēt tirgus struktūru un

cenu līmeni, kura regulēšana tieši bija šīs aizliegtās vienošanās mērķis [176]. Turklāt strīdīgā lēmuma pamatojuma 434. punktā minētā norāde par banku regulārajām sanāksmēm, manuprāt, nav nekas vairāk kā pieņēmums.

534. Ņemot vērā šos apsvērumus, pēc manām domām, Komisija no tiesību viedokļa nav pietiekamā veidā naudas soda apmēra aprēķina nolūkā pierādījusi aizliegtās vienošanās reālo ietekmi uz banku produktu un pakalpojumu tirgu laika posmā no 1995. gada janvāra līdz 1998. gada jūnijam.

535. Tagad ir jāizanalizē šā secinājuma ietekme uz pārkāpuma kvalifikāciju un Komisijas noteikto soda pamatapmēru.

536. Es uzskatu, ka, pirmkārt, Komisijas pieļautā kļūda vērtējumā neietekmē to, ka pārkāpums kvalificējams kā "sevišķi smags".

537. Šo secinājumu 259.–261. punktā izklāstīto iemeslu dēļ nolīgumus par cenu noteikšanu, kādi tie ir šajā gadījumā, var uzskatīt par sevišķi smagu pārkāpumu tikai to rakstura dēļ vien neatkarīgi no to faktiskās ietekmes uz tirgu un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjoma. Šajā sakarā jāatgādina, ka šie nolīgumi pieskaitāmi tiem aizliegtu vienošanos piemēriem, kuri EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunktā tiešā veidā noteikti kā nesaderīgi ar kopējo tirgu. Papildus tam, ka šīs aizliegtās vienošanās smagi izkropļo konkurenci, tās, liekot dalībniekiem ievērot noteiktas cenas, rada šķēršļus iekļūšanai tirgū un tādējādi ir pretējas EK Līguma galvenajam mērķim par Kopienu tirgus integrāciju.

538. Turklāt man šķiet, ka, nosakot naudas soda pamatapmēru, Komisija kritērijam par pārkāpuma reālo ietekmi uz tirgu nebija piešķīrusi galveno nozīmi. Savā vērtējumā tā pamatojās arī uz citiem apstākļiem, proti, konstatējumu, ka pārkāpums tikai tā rakstura dēļ vien kvalificējams kā sevišķi smags (strīdīgā lēmuma pamatojuma 506. un 507. punkts), un to, kādā mērā attiecīgie uzņēmumi savas ekonomiskās spējas dēļ varēja izkropļot konkurenci (tā paša lēmuma pamatojuma 515.–519. punkts).

539. Līdz ar to, pēc manām domām, Komisija varēja pamatoti kvalificēt šo pārkāpumu kā "sevišķi smagu".

176 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 426. punkts.

540. Savukārt es uzskatu, ka tas, ka Komisija nav pierādījusi pārkāpuma iespējamo ietekmi uz tirgu, liek apšaubīt vērtējumu par naudas soda sākotnējo apmēru, kas noteikts atkarībā no pārkāpuma smaguma. Kā jau esmu norādījis iepriekš, Komisija naudas soda pamatapmēru noteica atkarībā no pārkāpuma smaguma, ņemot vērā apstākli, ka šim pārkāpumam, kā uzskatīja Komisija, bija ietekme uz tirgu, lai gan šī ietekme aizliegtās vienošanās darbības laikā netika pierādīta.

541. Ņemot vērā šos apstākļus, es ierosinu Tiesai pieņemt šo pamatu un, īstenojot tās neierobežoto kompetenci, mainīt naudas sodu pamatapmēru, ko Komisija apelācijas sūdzību iesniedzējām bija noteikusi strīdīgā lēmuma pamatojuma 520. punktā.

542. Šajā nolūkā ir jānorāda, kādu metodi Komisija izmantoja šo naudas sodu apmēra aprēķināšanai.

543. No strīdīgā lēmuma pamatojuma 515.–519. punkta izriet, ka Pamatnostādnēs noteikto naudas soda apmēru, kas sevišķi smagu pārkāpumu gadījumā ir 20 miljoni euro, Komisija diferencēja, lai ņemtu vērā, pirmkārt, pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu un otrkārt, katra uzņēmuma faktisko ekonomisko spēju, kā arī lai naudas sodam nodrošinātu preventīvu iedarbību [177].

544. Šajā nolūkā, kā izriet no strīdīgā lēmuma pamatojuma 519. punkta, Komisija uzņēmumus iedalīja piecās kategorijās atkarībā no pieejamās informācijas par to kontrolētajām tirgus daļām. Turklāt, kā Komisija norādījusi sava iebildumu raksta 143. punktā, tā katrai uzņēmumu kategorijai ir noteikusi orientējošās vērtības, kas aptuveni norāda uz attiecīgo uzņēmumu tirgus daļām. No strīdīgā lēmuma pamatojuma 520. punkta izriet, ka katrai uzņēmumu kategorijai tā noteikusi arī konkrētu naudas soda apmēru.

545. Šajā sakarā Pirmās instances tiesas lēma, ka saskaņā ar judikatūru atšķirības starp šīm orientējošajām vērtībām ir loģiskas un objektīvi pamatotas attiecībā uz pirmo līdz ceturto kategoriju [178]. Attiecībā uz piekto kategoriju Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 424.–427. punktā atzina, ka Komisija nav pārkāpusi savu rīcības brīvību, šajā kategorijā klasificēdama visus uzņēmumus, kuru tirgus daļa ir mazāka par 1 %, neraugoties uz to atšķirīgo lielumu.

177 — Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas pirmā un ceturtā daļa.

178 — Otrās, trešās un ceturtās kategorijas orientējošā vērtība atbilst pusei no attiecīgās augstākās kategorijas vērtības, un tādā pašā veidā noteikts atbilstošais soda pamatapmērs (skat. strīdīgā lēmuma 424. punktu).

546. Komisijas aprēķinu pamats ir šāds:

	Tirgus daļu orientējošās vērtības	**Naudas soda pamatapmērs (*miljonos euro*)**
I kategorija (*GiroCredit*/*Erste* un *RZB*)	> 22 %	25
II kategorija (*BA* un *CA*)	11 %	12,5
III kategorija (*Erste* pirms apvienošanās ar *GiroCredit*, *BAWAG* un *ÖVAG*)	5,5 %	6,25
IV kategorija (*PSK* un *PSK-B*)	2,75 %	3,13
V kategorija (*NÖ-Hypo* un *RBW/RLB*)	< 1 %	1,25

547. Man nav zināms, kādā mērā Komisija, aprēķinot naudas soda pamatapmēru, ir ņēmusi vērā kritēriju par pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu. Es nezinu, cik svarīgs šis kritērijs bijis salīdzinājumā ar abiem pārējiem kritērijiem par uzņēmuma ekonomisko nozīmi un naudas soda preventīvo iedarbību. Ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka Komisijas noteiktais palielinājums ir uzskatāms par nedalāmu veselumu.

548. Pirmkārt, attiecībā uz pirmās kategorijas uzņēmumiem, proti, *GiroCredit*/*Erste* (pēc to apvienošanās) un *RZB*, es konstatēju, ka, lai ņemtu vērā šos trīs kritērijus, sevišķi smagiem pārkāpumiem noteiktais pamatapmērs, kas ir 20 miljoni euro, palielināts par 5 miljoniem euro. Lai atceltu sekas, kas saistītas ar naudas soda palielinājumu, ko izraisīja kļūdaini vērā ņemtais kritērijs par pārkāpuma faktisko ietekmi, un ievērojot manus iepriekš formulētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai samazināt šo apmēru līdz 20 miljoniem euro, tas ir, sevišķi smaga pārkāpuma gadījumā paredzētajam apmēram.

549. Otrkārt, attiecībā uz pārējo kategoriju uzņēmumiem, kuru vidū ir *BA-CA* un *ÖVAG*, es konstatēju, ka šis robežapmērs ir ievērojami

samazināts, ņemot vērā to, ka šo uzņēmumu ekonomiskā nozīme ir mazāka. Es ierosinu Tiesai šiem uzņēmumiem piemērot samazinājuma likmi, kas vienāda ar likmi, ko es ierosinu piemērot pirmās kategorijas uzņēmumiem, proti, naudas soda pamatapmēru samazināt par vienu piektdaļu.

550. Līdz ar to es ierosinu Tiesai, ņemot vērā pārkāpuma faktiskas ietekmes uz tirgu neesamību, naudas sodu pamatapmēru, ko Komisija bija noteikusi *Erste*, *RZB*, *BA-CA* un *ÖVAG* atkarībā no pārkāpuma smaguma, samazināt šādi:

	Strīdīgā lēmuma adresātes	**Naudas soda pamatapmērs, ņemot vērā pārkāpuma faktiskas ietekmes uz tirgu neesamību (*miljonos euro*)**
I kategorija	*GiroCredit*/*Erste* (pēc apvienošanās)	20
	RZB	20
II kategorija	*BA*	10
	CA	10
III kategorija	*Erste* (*EÖ* pirms apvienošanās ar *GiroCredit*)	5
	ÖVAG	5

B — Par otro pamatu, kas saistīts ar nepareizu vērtējumu par Erste, RZB *un* ÖVAG *klasifikāciju kategorijās, lai novērtētu pārkāpuma smagumu, kā arī aprēķinātu naudas soda pamatapmēru*

551. Pirmās instances tiesā iesniegtajās prasībās atcelt tiesību aktu *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* apgalvoja, ka to klasifikācija kategorijās bijusi prettiesiska, jo Komisija tām kā attiecīgi krājbanku, *Raiffeisen* banku un krājaizdevu sabiedrību decentralizēto nozaru jumta sabiedrībām bija piedēvējusi visas attiecīgās nozares tirgus daļas.

1) Par strīdīgo lēmumu

552. Strīdīgajā lēmumā to attiecīgo decentralizēto nozaru tirgus daļu piedēvēšana centrālajiem uzņēmumiem pamatota ar šādiem apsvērumiem:

"(515) Attiecībā uz pārkāpumiem, kas šajā gadījumā raksturojami [kā] sevišķi smagi, uzliekamo naudas sodu amplitūda ļauj ņemt vērā attiecīgo uzņēmumu ekonomisko spēju būtiski izkropļot konkurenci. [Šī amplitūda ļauj] arī noteikt naudas sodu tādā apmērā, kas tam nodrošina pietiekami preventīvu raksturu. Šāda veida atšķirīga attieksme ir nepieciešama īpaši šajā lietā, jo pastāv būtiskas atšķirības to uzņēmumu un grupu izmērā, kas piedalījās pārkāpumā.

(516) Šajā lietā ir jāņem vērā Austrijas banku tirgus īpatnības. Būtu neiespējami *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* nozīmi tīklā, kā arī to faktisko spēju izkropļot konkurenci uz patērētāju rēķina saistīt tikai ar šo banku kā komercbanku attiecīgo darbību.

(517) Lietas materiāli, tieši pretēji, ļoti skaidri pierāda, ka šie uzņēmumi kā attiecīgo grupu jumta uzņēmumi sekmēja tīkla efektīvu darbību visā Austrijā, pateicoties intensīvai informācijas apmaiņai grupā. Šie uzņēmumi ne tikai pārstāvēja savas atbilstošās intereses, bet arī attiecīgo grupu intereses, un šajā ziņā citi dalībnieki tos uzskatīja par šo grupu pārstāvjiem. Tādējādi pastāvēja ne tikai nolīgumi starp dažādām bankām, bet arī starp grupām.

(518) Ja netiktu ņemtas vērā grupas, kuras vada jumta uzņēmumi, — krājbanku grupa, [*Raiffeisen* banku] grupa un krājaizdevu sabiedrību grupa —, tiktu noteikti nepiemēroti un reālajai ekonomiskajai situācijai pavisam neatbilstoši naudas sodi, kam nebūtu nekādas preventīvas ietekmes. Naudas sodiem faktiski ir pietiekami preventīva ietekme tikai tad, ja šie jumta uzņēmumi turpmāk vairs nepiedalās saskaņotās darbībās kā attiecīgo grupu pārstāvji." [Neoficiāls tulkojums]

553. Līdz ar to strīdīgā lēmuma pamatojuma 519. punktā Komisija *GiroCredit*/*Erste* un *RZB* klasificēja pirmajā kategorijā un *ÖVAG* klasificēja trešajā kategorijā, un attiecīgi aprēķināja to naudas soda pamatapmēru.

2) Lietas dalībnieku argumentu kopsavilkums [179]

554. Pirmkārt, *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* apgalvo, ka Komisija no tiesību viedokļa nav ņēmusi vērā apstākļus, kādos ir pieļaujama viena uzņēmuma tirgus daļu piedēvēšana otram uzņēmumam, lai aprēķinātu naudas sodu. Tās norāda, ka, piedēvējot centrālajiem uzņēmumiem to banku tirgus daļas, kuras darbojas to decentralizētajās nozarēs, tie tiek vainoti par visu šo banku rīcību. Tās apgalvo, ka šādai vainas attiecināšanai nav nekāda juridiska pamata un tā ir pretrunā atbildības par konkurences tiesību pārkāpumiem personiskajam raksturam, ņemot vērā, ka nozares nevar uzskatīt par ekonomiskām vienībām.

555. Otrkārt, *Erste* un *ÖVAG* norāda, ka Komisija ir pārkāpusi to tiesības uz aizstāvību un nav izpildījusi pienākumu norādīt pamatojumu. *Erste* pārmet Komisijai, ka tā ir pārkāpusi tās tiesības uz aizstāvību, ciktāl paziņojumā par iebildumiem nav pausts Komisijas nodoms centrālajiem uzņēmumiem piedēvēt to grupu tirgus daļas. Turklāt *Erste* un *ÖVAG* norāda, ka ne iespējamā informācijas nodošana decentralizētajām bankām, ne iespējamā pārstāvība, ko īstenoja jumta sabiedrības, nebija minēta paziņojumā par iebildumiem.

556. Treškārt, *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* apstrīd secinājumus par faktiem, ar kuriem Komisija ir pamatojusi tirgus daļu piedēvēšanu, un šo faktu novērtējumu. Būtībā tās pārmet Komisijai, ka tā nav ņēmusi vērā decentralizēto banku juridisko un ekonomisko neatkarību, uzsverot, ka tās nevar dot norādījumus savas nozares uzņēmumiem.

179 — Lietas dalībnieku argumentu izklāstu skat. strīdīgā lēmuma 339.–354. punktā.

557. Attiecībā uz informācijas apmaiņu starp jumta sabiedrībām un decentralizētajām bankām *RZB* norāda, ka tās nozarē šāda apmaiņa notika, bet apstrīd to, ka iekšējie informācijas sniegšanas un pārstāvniecības mehānismi būtu bijuši izveidoti īpaši nolīgumu izpildei.

traucējumus. Visbeidzot, tā uzsver, ka jumta sabiedrības kopā ar attiecīgajām grupām veido vienības, kas veic kopīgu ekonomisku darbību un kas ir pielīdzināmas ekonomiskām vienībām.

3) Vērtējums

558. Turklāt *Erste* un *RZB* apstrīd strīdīgā lēmuma pamatojuma 61. un 517. punktā minētos secinājumus, ka tās bija savu nozaru "pārstāves" un/vai tās par tādām uzskatīja pārējās bankas. Visbeidzot, *Erste* norāda, ka Komisija nedrīkstēja atsaukties uz Vīnes "apaļo galdu" iespējamo ietekmi uz "apaļajiem galdiem", kas pastāv reģionālā līmenī, lai pamatotu apstrīdēto apsūdzību.

560. Es uzskatu, ka pirmais *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* izvirzītais iebildums ir pamatots.

559. Komisija galvenokārt uzsver, ka ir jānošķir viena uzņēmuma vainošana par cita uzņēmuma prettiesisku rīcību un uzņēmumu klasificēšana kategorijās, lai noteiktu naudas soda pamatapmēru, un tā apgalvo, ka katra jumta sabiedrība ir tikusi sodīta tikai par tās atbilstošo rīcību, proti, par tās dalību aizliegtās vienošanās darbības nodrošināšanā visā Austrijas teritorijā, nododot informāciju, kas paredzēta tās decentralizētajiem nozares uzņēmumiem vai kas no tiem iegūta. Komisija uzskata, ka līdz ar to ir jānoraida argumenti, kas balstīti uz ekonomiskas vienības un uzņēmumu apvienībām piemērojamu normu neesamību. Tā uzskata, ka tirgus daļu ņemšana vērā saistībā ar Pamatnostādnēm bija pamatota ar vajadzību ņemt vērā jumta sabiedrību faktisko spēju radīt konkurences

561. Es uzskatu, ka apmēru sodam, ko Komisija bija iecerējusi uzlikt šiem uzņēmumiem kā jumta sabiedrībām, Komisija nedrīkstēja aprēķināt, tām piedēvējot decentralizēto nozaru banku tirgus daļas, ja vienlaikus tā neapsūdzēja tās minēto banku prettiesiskā rīcībā.

562. Atbilstoši Pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas ceturtajai daļai Komisija, aprēķinot naudas soda pamatapmēru, var ņemt vērā tikai "pārkāpumu izdarītāju faktisk[o] ekonomisk[o] spēj[u]".

563. Taču no strīdīgā lēmuma izriet, ka Komisija par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu nav izvirzījusi apsūdzības decentralizēto nozaru bankām, izņemot *RLB*, kas ir viena no *Raiffeisen* nozares astoņām reģionālajām bankām.

564. No minētā lēmuma arī izriet, ka Komisijai nebija nolūka atbildību par decentralizēto nozaru banku iespējami izdarītajiem pārkāpumiem uzlikt jumta sabiedrībām.

565. Minētais lēmums ir adresēts tikai *Erste*, *RZB* un *OVÄG* kā centrālajiem uzņēmumiem, taču tas nav vērsts uz tām kā uz pārstāvēm, kas rīkotos decentralizēto nozaru banku vārdā un to vietā.

566. Lai to pierādītu, pietiek vienkārši iepazīties ar strīdīgā lēmuma pamatojuma 9. punktu, kurā minētas kredītiestādes, kam adresēts minētais lēmums:

"b) [*Erste*]

Pārņemot *GiroCredit Bank Aktiengesellschaft der Sparkassen* [..] 1997. gada 4. oktobrī, Erste *kļuva par jumta sabiedrību krājbanku tīklam* [krājbanku tīklam ir raksturīga īpaša saikne, kuras dēļ tā *struktūra ir pielīdzināma grupas struktūrai*. Kā jumta sabiedrībai *Erste* ir jāsniedz noteikti pakalpojumi ar to saistītajiem uzņēmumiem un savi uzdevumi jāpilda, ievērojot šo uzņēmumu intereses, līdz ar to radot ciešu savstarpēju tiesību un pienākumu tīklu], kurā ir aptuveni 70 uzņēmumu [..]. Krājbanku tīkla — ieskaitot *Erste* — tirgus daļa ir aptuveni 30 % [pašas *Erste* tirgus daļa ir aptuveni 7 %] [..].

c) [*RZB*]

RZB *ir Raiffeisen banku grupas jumta sabiedrība*. Šīs grupas struktūra ir veidota trijos līmeņos [pirmo līmeni veido aptuveni 615 vietējās bankas ar juridiskas personas statusu. Otrajā līmenī, tas ir, federālo zemju līmenī, darbojas astoņas reģionālās bankas (*Raiffeisen-Landesbanken*). Visbeidzot, trešo līmeni veido *RZB*, no kuras daļām vairāk nekā 80 % pieder reģionālajām bankām. *Vietējās bankas ir neatkarīgi subjekti, un tām nav saistoši nekādi reģionālo banku un/vai* RZB *norādījumi*]. Tās tirgus daļa ir aptuveni 22 % [..]. Papildus *Raiffeisen*

banku grupas pārstāves funkcijām *RZB* pati veic banku operācijas, specializējoties ārvalstu darījumos un finanšu konsultāciju sniegšanā lielajiem klientiem [pašas *RZB* tirgus daļa ir aptuveni 2 %].

h) [*RLB*]

[..]

1997. gadā *RLB*, kas bija [*RBW*] galvenā akcionāre, pārņēma [*RBW*] [līdz tam *RLB* tikai ļoti ierobežotā apjomā veica darījumus savā vārdā]. *RLB*/*RBW* darbības joma aprobežojas ar Vīni, kur tās tirgus daļa ir aptuveni 5 %." [180]

f) [*ÖVAG*]

ÖVAG *ir krājaizdevu sabiedrību grupas jumta sabiedrība*, kuras struktūra ir veidota divos līmeņos, jo tās pamata līmeni veido aptuveni 60 neatkarīgi uzņēmumi. Krājaizdevu sabiedrības cieši sadarbojas svarīgajās jomās [..], un turklāt tām pieder lielākā daļa *ÖVAG* akciju. Krājaizdevu sabiedrību grupas tirgus daļa ir aptuveni 7 % [pašas *ÖVAG* tirgus daļa ir mazāka nekā 1 %] [..].

567. Šis izklāsts dod ieskatu par vienībām, kurām Komisija bija nolēmusi izvirzīt apsūdzības saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu. Tas dod iespēju labāk izprast banku grupu struktūru un skaidri parāda, ka atsevišķas decentralizēto nozaru bankas, šajā gadījumā — *Raiffeisen* nozares bankas, "ir neatkarīgi subjekti [neatkarīgas vienības], un tām nav saistoši nekādi reģionālo banku un/vai *RZB* norādījumi" [181].

180 — Izcēlums mans.

181 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 9. punkta c) apakšpunkts, kas citēts iepriekšējā šo secinājumu punktā.

[..]

568. Ne no minētā izklāsta, ne arī no Komisijas analīzes turpinājumā norādītajiem apstākļiem neizriet, ka jumta sabiedrības kopā ar to decentralizēto nozaru bankām veidojušas ekonomisku vienību un ka tās, ņemot vērā to lomu banku grupās, varēja uzņemties saistības to vārdā [182].

569. Tas vēl jo skaidrāk izriet no tā, ka Komisija izvirzīja individuālu apsūdzību *RLB*, tas ir, vienai no *Raiffeisen* nozares reģionālajām bankām, par tās dalību "*Lombard* tīklā" un uzlika tai naudas sodu, kas tika aprēķināts, pamatojoties uz šā uzņēmuma tirgus daļām. Tādējādi attiecībā uz *Raiffeisen* nozari Komisija izvirzīja atsevišķu apsūdzību vienai otrā līmeņa bankai, kas darbojas reģionālā līmenī, proti, *RLB*, un vienai trešā līmeņa bankai, kas darbojas centrālajā līmenī, proti, *RZB*.

570. Ņemot vērā šos apstākļus, Komisijai, manuprāt, nebija nekādas iespējas ņemt vērā decentralizēto nozaru banku faktisko ekonomisko spēju un vēl jo mazāk — to piedēvēt jumta sabiedrībām, kurām sods tika uzlikts par to atbilstošo rīcību.

571. Tas, ka Komisija strīdīgā lēmuma pamatojuma 517. punktā norādījusi, ka *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* kā jumta sabiedrības sekmēja tīkla efektīvu darbību, pateicoties intensīvai informācijas apmaiņai grupā, nebija ne pietiekams iemesls, ne arī kritērijs, kas Komisijai dotu iespēju šīm sabiedrībām piedēvēt visas grupas tirgus daļas.

572. Ir jābūt loģiskai un konsekventai saiknei starp atbildības uzlikšanu par pārkāpumu un attiecīgā soda aprēķinu. Pretēji Komisijas apgalvotajam tās nav divas atšķirīgas procedūras, kuras īstenojamas, pamatojoties uz atšķirīgiem kritērijiem. Pirmā ir saistīta ar otru, un soda apmēru var aprēķināt, vienīgi pamatojoties uz apstākļiem, kuri ir pierādīti attiecībā uz pārkāpuma izdarītāju un kuri šajā konkrētajā gadījumā norādīti strīdīgā lēmuma 1. punktā. Taču šajās konkrētajās lietās Komisija EKL 81. panta 1. punkta kontekstā nepierādīja un pat neapzināja informācijas apmaiņu, kas varēja būt notikusi jumta sabiedrību un to decentralizēto nozaru banku starpā. Ņemdama vērā šo informācijas apmaiņu naudas soda aprēķina posmā, Komisija ne tikai maina apelācijas sūdzību iesniedzējām piedēvētā pārkāpuma raksturu, bet arī pasliktina to stāvokli.

182 — Skat. strīdīgā lēmuma pamatojuma 58.–62., 358.–361. un 516.–518. punktu.

573. Ir skaidrs, ka šādai argumentācijai nav juridiska pamata.

574. Turklāt šajā argumentācijā ir pretruna. Atgādinu, ka Komisija izvirzīja individuālu apsūdzību *RLB*, kas ir viena no *Raiffeisen* nozares reģionālajām bankām. Kā izriet no strīdīgā lēmuma pamatojuma 519. punkta, *RLB*, ņemot vērā tās tirgus daļu, tika klasificēta piektajā kategorijā. Līdz ar to Komisija šā uzņēmuma tirgus daļas ņēma vērā divas reizes — pirmo reizi, kad tā piedēvēja *RZB* visu *Raiffeisen* nozares banku tirgus daļas, un otro reizi, kad tā klasificēja *RLB* vienā no kategorijām.

575. Ņemot vērā šos apsvērumus, es uzskatu, ka Komisija, klasificējot *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* kategorijās, nedrīkstēja piedēvēt šīm sabiedrībām decentralizēto nozaru banku tirgus daļas. Tātad *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* sodu var uzlikt, vienīgi ņemot vērā to dalību aizliegtās vienošanās īstenošanā komercbanku, nevis to decentralizēto nozaru jumta sabiedrību statusā.

576. Līdz ar to es uzskatu, ka *Erste* un *RZB* klasificēšana pirmajā kategorijā un *ÖVAG* klasificēšana trešajā kategorijā ir nepareiza un ka tādējādi Komisijas uzlikto naudas sodu apmērs ir nepareizs.

577. Ņemot vērā šos apstākļus, es ierosinu Tiesai pieņemt šo triju uzņēmumu pirmajā instancē izvirzītos pamatus par nepareizu vērtējumu par to klasificēšanu kategorijās, lai aprēķinātu naudas soda pamatapmēru. Es ierosinu Tiesai arī atcelt strīdīgā lēmuma 3. punktu tiktāl, ciktāl *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* uzlikto naudas sodu apmēru Komisija aprēķinājusi, pamatojoties uz nepareizu vērtēšanas kritēriju.

578. Tagad Tiesai ir jāizvērtē, kurā kategorijā klasificējams katrs no šiem trim uzņēmumiem, un attiecīgā gadījumā, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, jāmaina tiem uzlikto naudas sodu pamatapmērs.

579. Šajā nolūkā šim aprēķinam par pamatu jāizmanto Komisijas izraudzītā analīzes metode un jāņem vērā manis ierosinātās

korekcijas, ņemot vērā to, ka nav pierādīta aizliegtās vienošanās faktiska ietekme uz tirgu.

580. Attiecībā uz Komisijas izraudzīto analīzes metodi atgādinu, ka Komisija attiecīgās bankas un banku grupas iedalīja piecās kategorijās atkarībā no pieejamās informācijas par to kontrolētajām tirgus daļām. Kā izriet no tabulas, kura iekļauta šo secinājumu 546. punktā, Komisija katrai uzņēmumu kategorijai ir noteikusi orientējošās vērtības, kas aptuveni norāda uz attiecīgo uzņēmumu tirgus daļām, kā arī noteikusi konkrētu naudas soda apmēru.

581. Attiecībā uz attiecīgo uzņēmumu tirgus daļām — tās pārsvarā norādītas strīdīgā lēmuma 17. zemsvītras piezīmē. Konkrētie skaitļi atspoguļo operācijas ar privātpersonām, kā arī uzņēmumiem (aktīvās un pasīvās operācijas) un ir iegūti no Komisijas lēmumiem banku koncentrāciju jomā [183], gada pārskatiem, kā arī citām publikācijām un oficiāliem avotiem. Kā tas izriet no Komisijas iebildumu raksta 190. punkta, šie dati attiecas uz 1997.–1999. gadu.

582. Savukārt strīdīgajā lēmumā nav norādīta ne krājbanku tīkla tirgus daļa pirms šo tīklu pārņēma *Erste*, ne *GiroCredit* tirgus daļa pirms minētā darījuma. Tomēr no Komisijas iebildumu raksta 145. punkta izriet, ka pirmo minēto tirgus daļu tā novērtējusi 23 % apmērā. Turklāt Komisijas atbildes uz Pirmās instances tiesas divpadsmitā jautājuma b) apakšpunktu liecina, ka, pamatojoties uz datiem, kas norādīti Komisijas 1997. gada 11. marta lēmumā lietā IV/M.873 *Bank Austria*/*Creditanstalt*, *GiroCredit* atsevišķā tirgus daļa novērtēta 4,8 % apmērā [184].

183 — Skat. Komisijas 2000. gada 7. novembra Lēmumu COMP/M.2140 *BAWAG*/*PSK* (pamatojuma 9. punkts), 2000. gada 14. novembra Lēmumu COMP/M.2125 *HypoVereinsbank*/*Bank Austria* (pamatojuma 21. punkts) un 2001. gada 2. jūlija Lēmumu COMP/M.2402, *Creditanstalt*/*RZB*/*JV* (pamatojuma 15. punkts). Visi minētie lēmumi ir publicēti tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/cases.

184 — Minētais lēmums arī ir pieejams tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/cases.

583. Tātad šajā analīzes posmā man pieejamie dati ir šādi [185]:

	Tirgus daļas	**Komisijas analīze**			**Korekcija Nr. 1**
		Tirgus daļas, kas ņemtas vērā	Kategorija	Naudas sods	Naudas sods, ņemot vērā faktiskas ietekmes neesamību
Erste*/*GiroCredit (*pēc apvienošanās*)	Krājbanku grupa, ieskaitot *Erste*, pēc apvienošanās: 30 % — *Erste*: 7 % Krājbanku grupa pirms apvienošanās, ieskaitot *GiroCredit*: 23 % — *GiroCredit*: 4,8 %	30 %	I	25	20

185 — Naudas sodu apmērs izteikts miljonos euro.

RZB	*Raiffeisen* grupa: 22 % — *RZB*: 2 %	22 %	I	25	20
Erste (*pirms apvienošanās* — EÖ)	7 %	7 %	III	6,25	5
ÖVAG	Krājaizdevu sabiedrību grupa: 7 % — *ÖVAG*: 1 %	7 %	III	6,25	5

584. Tagad no jauna jāveic apelācijas sūdzību iesniedzēju dalījums kategorijās, ņemot vērā to atsevišķās tirgus daļas (korekcija Nr. 2).

585. Attiecībā uz *Erste*/*GiroCredit* es uzskatu, ka pēc *GiroCredit* pārņemšanas 1997. gada oktobrī par pārkāpumu, ko *GiroCredit* izdarīja kopš 1995. gada 1. janvāra, *Erste* kļuva atbildīga kā komercbanka, nevis kā krājbanku nozares jumta sabiedrība. Līdz ar to ir jāņem vērā *Erste* un *GiroCredit* atsevišķās tirgus daļas, kas kopā veido 11,8 %.

586. Līdz ar to es uzskatu, ka apvienotā *Erste*/*GiroCredit* ierindojama otrajā kategorijā. Šai kategorijai Komisija naudas soda pamatapmēru bija noteikusi 12,5 miljonu euro apmērā, un es pēc tam to koriģēju un samazināju līdz 10 miljoniem euro.

587. Attiecībā uz *RZB* un *ÖVAG* — to tirgus daļas ir attiecīgi 2 % un 1 %. Šie divi uzņēmumi, manuprāt, jāklasificē ceturtajā kategorijā. Šai kategorijai Komisija naudas soda pamatapmēru bija noteikusi 3,13 miljonu euro apmērā, un es pēc tam to koriģēju un samazināju līdz 2,5 miljoniem euro, ņemot vērā, ka nav pierādīta aizliegtās vienošanās faktiska ietekme uz tirgu.

588. Tātad jaunais *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* dalījums kategorijās, kā arī naudas soda pamatapmērs, kas tām, manuprāt, uzliekams, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, ir šāds:

	Strīdīgajā lēmumā minētās tirgus daļas	**Korekcija Nr. 2**		
		Tirgus daļas, kas jāņem vērā	Kategorijas	Naudas soda pamatapmērs, ņemot vērā pārkāpuma smagumu (*miljonos euro*)
Erste*/*Giro-Credit *(pēc apvienošanās)*	*Erste*: 7 % *GiroCredit*: 4,8 %	11,8 %	II	10
Erste *(pirms apvienošanās — EÖ)*	7 %	7 %	III	5
RZB	2 %	2 %	IV	2,5
ÖVAG	1 %	1 %	IV	2,5

589. Tagad ir jānosaka visām apelācijas sūdzību iesniedzējām uzliekamā naudas soda galīgais apmērs, ņemot vērā, pirmkārt, Komisijas noteikto palielinājumu saistībā ar pārkāpuma ilgumu.

590. Šajā sakarā visu naudas sodu pamatapmērs, kas bija noteikts, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, tika palielināts par 35 %, izņemot to, kas attiecās uz *Erste* pirms tās apvienošanās ar *GiroCredit* (*EÖ*). Attiecībā uz minēto uzņēmumu Komisija piemēroja tikai

30 % palielinājumu, jo tā dalība pārkāpumā kā komercbankai ilga tikai trīs gadus [186].

591. Otrkārt, jāņem vērā, ka Komisija neatzina nevienu atbildību mīkstinošu vai pastiprinošu apstākli [187], taču, neraugoties uz to, katram uzņēmumam, kam adresēts strīdīgais lēmums, noteica 10 % samazinājumu saskaņā ar Paziņojumu par sadarbību [188].

	Naudas soda pamatapmērs, ņemot vērā pārkāpuma smagumu (*miljonos euro*)	**Naudas soda pamatapmērs, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu (*miljonos euro*)**	**Naudas soda apmērs, ņemot vērā uzņēmumu sadarbošanos (*miljonos euro*)**
BA	10	13,5	12,15
Erste/GiroCredit *(pēc apvienošanās)*	10	13,5	12,15
CA	10	13,5	12,15
Erste *(pirms apvienošanās — EÖ)*	5	6,5	5,85
RZB	2,5	3,375	3,037
ÖVAG	2,5	3,375	3,037

592. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai noteikt *BA-CA*, *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* uzliekamā naudas soda galīgo apmēru šādi:

— *BA-CA*: 24 300 000 euro

— *Erste*: 18 000 000 euro

— *RZB*: 3 037 000 euro

186 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 521. un 522. punkts.

187 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 525.–542. punkts.

188 — Strīdīgā lēmuma pamatojuma 543.–559. punkts.

— *ÖVAG*: 3 037 000 euro.

596. Šajās konkrētajās lietās ir jāņem vērā, ka apelācijas sūdzību iesniedzējām spriedums attiecībā uz lielāko daļu to pretenziju ir nelabvēlīgs.

XI — Par tiesāšanās izdevumiem

593. Tiesas Reglamenta 122. panta pirmajā daļā paredzēts, ka, ja apelācija ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem.

594. Atbilstoši Tiesas Reglamenta 69. panta 2. punkta pirmajai daļai, kas piemērojama apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 118. pantu, lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

595. Tomēr saskaņā ar Reglamenta 69. panta 3. punkta pirmo daļu, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs vai ja pastāv izņēmuma apstākļi, Tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus izdevumus paši.

597. To izvirzītie atcelšanas pamati, kuru nolūks ir panākt, lai strīdīgais lēmums tiktu pilnībā atcelts, manuprāt, ir noraidāmi. Es uzskatu, ka apelācijas sūdzību iesniedzējas bija izdarījušas EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, kā to bija norādījusi Komisija minētā lēmuma 1. punktā. Savukārt apelācijas sūdzību iesniedzēju izvirzītie atcelšanas pamati, kuru nolūks bija panākt, lai tiktu samazināts pamatapmērs naudas sodam, ko Komisija noteikusi strīdīgā lēmuma 3. punktā, saskaņā ar manu analīzi tiešām ir pamats pārsūdzētā sprieduma atzīšanai par spēkā neesošu un strīdīgā lēmuma 3. punkta atcelšanai. Tomēr naudas soda pamatapmērs mainīts tikai saistībā ar diviem vērtēšanas kritērijiem.

598. Visām četrām apelācijas sūdzību iesniedzējām naudas soda apmērs mainīts, ņemot vērā, ka nav pierādīta aizliegtās vienošanās

faktiska ietekme uz tirgu. Turklāt *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* naudas soda apmēram noteikts papildu samazinājums, ņemot vērā Komisijas pieļautās kļūdas saistībā ar to dalījumu kategorijās, novērtējot pārkāpuma smagumu.

599. Ņemot vērā šos apstākļus, es ierosinu Tiesai lemt, ka *BA-CA* jāsedz pašai savi tiesāšanās izdevumi, kā arī 80 % no Komisijas tiesāšanās izdevumiem.

600. Attiecībā uz *Erste*, *RZB* un *ÖVAG* es ierosinu Tiesai lemt, ka tām jāsedz pašām savi tiesāšanās izdevumi, kā arī 70 % no Komisijas tiesāšanās izdevumiem.

XII — Secinājums

601. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es Tiesai ierosinu lemt šādi:

1) Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesas 2006. gada 14. decembra spriedumu apvienotajās lietās no T-259/02 līdz T-264/02 un T-271/02 *Raiffeisen Zentralbank Österreich* u.c./Komisija atcelt tiktāl, ciktāl:

   — tajā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, jo Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesa ir lēmusi, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu un aprēķinātu naudas soda pamatapmēru, Eiropas Kopienu Komisija vienīgi no aizliegtas vienošanās īstenošanas drīkstējusi secināt, ka pārkāpumam ir faktiska ietekme uz tirgu, kā arī

— tajā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā un pamatojuma pretruna, jo Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesa ir lēmusi, ka, lai novērtētu pārkāpuma smagumu un aprēķinātu naudas soda pamatapmēru, Eiropas Kopienu Komisija drīkstēja *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG* un *Österreichische Volksbanken AG* piedēvēt to decentralizēto nozaru banku tirgus daļas, kaut arī vienlaikus tā neapsūdzēja tās minēto banku prettiesiskajā rīcībā;

2) pārējā daļā apelācijas sūdzības noraidīt;

3) Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesā iesniegtās prasības atcelt Komisijas 2002. gada 11. jūnija Lēmumu 2004/138/EK par EK līguma 81. panta piemērošanas procedūru (lietā COMP/36.571/D-1, Austrijas bankas — "*Lombard* klubs") apmierināt tiktāl, ciktāl:

— *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG*, *Bank Austria Creditanstalt AG* un *Österreichische Volksbanken AG* lūgušas atcelt Lēmuma 2004/138 3. punktu, jo, novērtējot pārkāpuma smagumu, Eiropas Kopienu Komisija nav pierādījusi, ka pārkāpumam ir faktiska ietekme uz tirgu, un ir nepareizi novērtējusi attiecīgā naudas soda apmēru, un ciktāl

— *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG* un *Österreichische Volksbanken AG* lūgušas atcelt Lēmuma 2004/138 3. punktu, jo Eiropas Kopienu Komisija, novērtējot

pārkāpuma smagumu un aprēķinot naudas soda pamatapmēru, tām piedēvējusi to decentralizēto nozaru banku tirgus daļas;

4) Lēmuma 2004/138 3. punktā noteikto naudas sodu apmēru mainīt šādi:

— lietā C-125/07 P *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG* uzliktā naudas soda apmēru samazināt līdz 18 000 000 euro;

— lietā C-133/07 P *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG* uzliktā naudas soda apmēru samazināt līdz 3 037 000 euro;

— lietā C-135/07 P *Bank Austria Creditanstalt AG* uzliktā naudas soda apmēru samazināt līdz 24 300 000 euro un

— lietā C-137/07 P *Österreichische Volksbanken AG* uzliktā naudas soda apmēru samazināt līdz 3 037 000 euro;

5) lietās C-125/07 P, C-133/07 P un C-137/07 P *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG* un *Österreichische Volksbanken AG* katra sedz pati savus tiesāšanās izdevumus, kā arī atlīdzina 70 %

no Eiropas Kopienu Komisijas tiesāšanās izdevumiem. Eiropas Kopienu Komisija sedz 30 % no saviem tiesāšanās izdevumiem;

6) lietā C-135/07 P *Bank Austria Creditanstalt AG* sedz pati savus tiesāšanās izdevumus, kā arī atlīdzina 80 % no Eiropas Kopienu Komisijas tiesāšanās izdevumiem. Eiropas Kopienu Komisija sedz 20 % no saviem tiesāšanās izdevumiem.